

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky

**Konstrukce mediálního obrazu uprchlíků v kontextu
událostí tzv. migrační krize roku 2015: obsahová
analýza textů publikovaných v denících Mladá fronta
DNES a Blesk**

Magisterská diplomová práce

Autor: Bc. Petra Kratochvílová
Studijní obor: Mediální studia
Vedoucí práce: Mgr. Petra Foretová, Ph.D.

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci „Obraz uprchlíků a uprchlické krize v denících Mladá fronta DNES a Blesk“ vypracovala pod vedením vedoucí diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

Celkový počet znaků práce (od úvodu po závěr): 217 646

V Malaze dne: 6.5. 2020

.....
Petra Kratochvílová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych tímto poděkovala oběma vedoucím mé diplomové práce Mgr. Petře Foretové, Ph.D. a také Mgr. Renátě Sedlákové PhD., za jejich vstřícný přístup a cenné rady, které mi pomohly dokončit tuto diplomovou práci.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá obrazem migrantů v kontextu událostí označovaných jako tzv. migrační krize v roce 2015 v denících Mladá fronta DNES a Blesk. Metodou obsahové analýzy zkoumá texty, které byly v těchto dvou denících publikovány, jakým způsobem obě vybraná média zobrazují danou problematiku a zdali k tomuto účelu Mladá fronta DNES využívá stejné prostředky a strategie jako bulvární deník Blesk.

Klíčová slova: uprchlík, migrant, migrační krize, uprchlická krize, Mladá fronta DNES, Blesk, bulvarizace

ANNOTATION

This master thesis deals with the image of refugees and refugee crisis in the year 2015 in the dailies Mladá fronta DNES and Blesk. The thesis uses the method of the content analysis in order to examine how both of the selected dailies represent the protagonists of refugee crisis. The emphasis is put on the topic of tabloidisation of Mladá fronta DNES.

Keywords: refugee, migrant, refugee crisis, migration crisis, tabloidisation, Mladá fronta DNES, Blesk

Obsah

Úvod.....	8
1. Teoretické koncepty	10
1.1 Mediální konstrukce reality.....	10
1.2 Agenda setting.....	13
1.3 Teorie zpravodajských hodnot	16
1.4 Teorie infotainmentu	20
1.5 Bulvární tisk a bulvarizace	21
2. Téma uprchlické krize: background	23
2.1 Počátek migrační krize a cesta do Evropy.....	23
2.2 Krize v Evropě.....	24
2.3 Migrační krize jako hrozba.....	25
2.4 Uprchlická krize a evropská média	26
2.5 Klíčové události krize.....	29
2.6 Migrační krize a Česká republika.....	30
3. Předchozí výzkumy problematiky	32
4. Analytická část	49
4.1 Metoda obsahové analýzy	49
4.2 Téma a cíle práce, hlavní a vedlejší výzkumné otázky	51
4.2.1 Cíl výzkumu:.....	52
4.2.2 Hlavní výzkumné otázky:	52
4.2.3 Vedlejší výzkumné otázky:.....	52
4.2.4 Výběr zkoumaného období	57
4.2.5 Jednotky analýzy.....	58
4.3 Operacionalizace	59
4.3.1 Výběr kódovacích jednotek	59
4.3.2 Výběr textu pro analýzu	60
4.3.3 Sledované proměnné	61
4.4 Uprchlíci v denících Mladá fronta DNES a Blesk – výsledky analýzy.....	69
4.4.1 Počet příspěvků	69
4.4.2 Frekvence výskytu příspěvků.....	70
4.4.3 Umístění zpráv o uprchlické krizi v rámci jednotlivých vydání Mladé fronty DNES a Blesku.....	72
4.4.4 Rozsah příspěvků.....	75
4.4.5 Mladá fronta DNES: detailnější a podrobnější zpracování tématu	76

4.4.6 Konstrukce mediálního obrazu uprchlíka.....	77
4.4.7 Geografické aspekty uprchlické krize	82
4.4.8 Aspekty bulvarizace v denících Mladá fronta DNES a Blesk.....	84
4.4.9 Zarámování migrantů	87
Závěr.....	89
Seznam literatury.....	91

Úvod

Krise spojená s příchodem velkého množství lidí z oblastí Afriky a Blízkého Východu, na níž mají největší podíl vojenské konflikty v Sýrii a v Afghánistánu, se v Evropě naplno rozvinula v roce 2015. Tento rok označila organizace UNHCR jako rok migrační krize a podle OSN do Evropské unie tehdy přicestovalo přes milion lidí, nejen z Blízkého východu, kde kvůli válce přišli o své domovy a mají obavy o své bezpečí, ale také z některých zemí severní Afriky, jelikož jsou v těchto zemích dlouhodobě špatné životní podmínky.

Vzrůstající počet lidí přicházejících do Evropy a často dramatické okolnosti jejich cest ze zemí jejich původu zaznamenala také média, ve kterých se pro tuto nastalou situaci začalo používat označení *migrační* nebo také *uprchlická krize*. Informace o uprchlících se v evropských sdělovacích prostředcích vyskytovaly velmi často, neboť na jejich cestách do Evropy často docházelo k nehodám a tragickým úmrtím.

S rostoucím počtem migrantů se však v evropských médiích začala v této souvislosti vyskytovat i jiná témata než pouze nehody. Objevily se diskuze o tom, které země budou uprchlíky přijímat a jak se tito lidé zvládnou v nové zemi asimilovat. Vzhledem k tomu, že většina jich pochází ze zemí, jejichž hlavním náboženstvím islám, byli migranti často spojováni také s teroristickými útoky. Dalším tématem objevujícím se jak v médiích, tak ve veřejných debatách byli také tzv. ekonomičtí migranti, často označováni jako ti, kteří údajně přicházejí do Evropy pouze proto, aby si materiálně polepšili. Tito také bývali označováni jako potenciální pachatelé teroristických útoků a kriminální činnosti obecně.

Tato diplomová práce se zabývá tématem zobrazování uprchlíků v denících Mladá fronta DNES a Blesk. Jejím cílem je zjistit, jak tyto osoby prezentují tato dvě vybraná periodika, jaká témata s nimi nejčastěji spojují a jakým způsobem je popisují.

Jelikož je Blesk médium bulvární a Mladá fronta DNES je považována za tisk seriózní, (nebo polo-seriózní), nabízí se srovnání i z tohoto hlediska. Ze své podstaty by měla obě periodika konstruovat obraz migrantů rozdílně. Předpokládá se, že bulvární Blesk bude tyto osoby popisovat dramatictější formou a bude se také více věnovat tématům, jako je ohrožené bezpečí obyvatel Evropy, zvýšení kriminality a rizika teroristických útoků v souvislosti s příchodem migrantů.

Práce si tedy klade za cíl zjistit, jakým způsobem deníky Mladá fronta DNES a Blesk o událostech spojených s tématem migrační krize informují, porovnat obě periodika z hlediska bulvarizačních tendencí a také se zaměřit na to, v jakých ohledech se shodují a odlišují a zdali

a do jaké míry se Mladá fronta DNES ve vybraných aspektech nepoužívá stejné reprezentační strategie jako bulvární Blesk.

Hlavní výzkumné otázky zní: 1. Jak byli roce 2015 během událostí takzvané migrační krize v denících Mladá fronta DNES a Blesk zobrazováni uprchlíci a jak se v tomto ohledu od sebe odlišovaly vybrané deníky? 2. Vykazuje deník Mladá fronta DNES ve srovnání s Bleskem jistou podobnost? Přibližuje se svými žurnalistickými postupy bulvárnímu deníku?

Prostřednictvím obsahové analýzy bude zjišťováno, jakým způsobem o tomto tématu informují dvě vybraná periodika, jak se od sebe liší a v jakých aspektech se shodují. K tomuto účelu bude vybráno několik důležitých událostí z roku 2015, o kterých Mladá fronta DNES a Blesk informovaly.

V teoretické části práce bude popsán stav problematiky, tedy situace uprchlické krize roku 2015, vysvětleny klíčové pojmy pro samotnou analýzu, se kterými se bude pracovat a uvedeny další důležité teoretické koncepty, na které tento výzkum navazuje (sociální/mediální konstrukce reality, teorie zpravodajských hodnot, agenda setting prvního a druhého stupně, framing...). Vzhledem k výběru periodik a výzkumným otázkám se práce věnuje také teoriím souvisejícím s bulvárním tiskem a vysvětlí důležité pojmy i z této oblasti. Teoretická část dále obsahuje popis předchozích studií, které se migrační krizi (byť v mírně odlišných formách) také věnovaly, a na které by měl tento výzkum navazovat. Popsány zde budou i vybrané klíčové události, podle nichž tato práce odvozuje zkoumaná časová období (viz dále).

Metodologická část popisuje metodu obsahové analýzy a uvádí hlavní a vedlejší výzkumné otázky týkající se mediálních obrazů uprchlické krize a bulvarizace. Dále je popsán a zdůvodněn výběr zkoumaného vzorku výtisků. Populací, pro kterou by měly zjištěné výsledky platit, jsou všechny vydané výtisky obou vybraných periodik v roce 2015. Výzkumnými jednotkami budou samostatné články vybrané podle klíčového slova „uprchlík“ v databázi Anopress.

Důvodem výběru tématu migrační krize pro tuto analýzu je také fakt, že se jedná o problematiku, která byla médií reflektovaná velmi často a oba deníky, které si tato práce zvolila pro analýzu, mu věnovala dostatečnou pozornost v relativně rozsáhlém časovém úseku.

1. Teoretické koncepty

V této části práce budou představeny základní teorie týkající se zpravodajství a bulvarizace, které jsou v tomto výzkumu zohledněny. Jedná se o teorii mediální konstrukce reality, teorii zpravodajských hodnot, teorii agenda settingu a gate-keepingu a také konceptu framingu. V souvislosti s výzkumem bulvarizace bude uveden i teoretický rámec tohoto jevu a také teorie infotainmentu.

Výše zmíněné koncepty konstrukce mediálních obrazů, image a následně i samotné reality jako takové na sebe navzájem působí, prolínají se a mají mnoho společných bodů. Tyto jevy a procesy následně formují podobu mediálních obsahů, které se dostávají k příjemcům, čímž ovlivňují jejich vnímání tématu migrantů a uprchlické krize.

1.1 Mediální konstrukce reality

Konstrukce reality je ve zpravodajství chápána jako tvorba reprezentací (které v některých případech nemusí odpovídat empirické skutečnosti aktuálních událostí). Vzhledem k tomu, že média se nikdy nezabývají realitou komplexně (nelze celá obsáhnout), prezentují vždy svou interpretaci událostí, která je výstupem procesů probíhajících v mediálním systému. Informace prochází selekcí (viz např. teorie gate-keeping a agenda setting), tematizací neboli zařazením do určitých kontextů a redukcí (jelikož plocha v novinách a vysílací čas jsou omezené).¹

Mediální konstrukce reality vychází z teorie, že veškerá sociální realita je členy společnosti konstruována. Tuto myšlenku sociální konstrukce reality v 60. letech formulovali Peter Berger a Thomas Luckmann. Podle nich je sociální realita vytvářena prostřednictvím třech vzájemně propojených procesů: externalizace, objektivizace a internalizace, které jsou složkami neustále probíhajícího procesu institucionální reprodukce světa.²

Tato teorie se zabývá procesem ustanovování reality a tvrdí, že svět institucí je prožíván jako objektivní realita a že hlavním prvkem, který dává objektivovanému světu smysl, je jazyk,³ jehož prostřednictvím se každodenní realita odehrává. Bez jazykové komunikace není vytváření

¹ VALČEK, Peter. Slovník teorie médií: A-Ž. Bratislava: Literárne informačné centrum, 2011. ISBN 978-80-8119-042-1, str. 178.

² BERGER, Peter L. a Thomas LUCKMANN. The social construction of reality: a treatise in the sociology of knowledge. New York: Doubleday & Company, 1967. Anchor books. ISBN 0-385-05898-5, str. 78.

³ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. Masová média. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3, str. 112.

reality možné.⁴ Jedinci totiž vnímají svět díky znakům a kódům, které jsou nositeli určitých významů. Ty jsou kulturně a společensky zakotvenými výklady světa.

Přesvědčení člověka, interpretace informací a také definice slov a jiných symbolů je ovlivněno názory lidí, se kterými interaguje, takže reality, které si ve své mysli vytváří, jsou do jisté míry sociální, protože jsou ovlivněny jeho referenčními skupinami. Realita každého z nás je konstrukcí vytvořenou prostřednictvím komunikace s ostatními, je tedy intersubjektivní.⁵

Sociální svět je neustále potvrzován procesem legitimizace, která mu dodává na věrohodnosti, jelikož integruje ustavené instituce do jednoho pochopitelného, objektivovaného symbolického světa.⁶

V pozdně moderních společnostech jsou to kromě interpersonálních interakcí také média, která strukturují naši každodennost vytvářením a zvýznamňováním světa.⁷ Média se tak podílejí na vytváření symbolického světa, protože *vypovídají o společensky akceptované struktuře světa jako o objektivované realitě – a tím pro příjemce konstruují jako soubor představ a hodnot a naznačují mu, co je „normální“ a co „úchylka“, co je „extrémní“ a co je „přijatelné“*.⁸ Za reprezentaci skutečnosti tedy lze považovat taková mediální sdělení, která ve své konkrétnosti odpovídají mýtům/ideologiím platným v dané společnosti.⁹

Při analýze mediálních sdělení je na jedné straně mediální skutečnost (vše, co se objevuje v médiích) a na druhé sociální realita (to, co jedinci nabízí společnost jako představu o světě, podle níž si jedinec vykládá vše kolem něj). Tyto „skutečnosti“ jsou stále vytvářené, potvrzované a opravované společenskou praxí. Sociální a mediální skutečnost se navzájem doplňují, ovlivňují a popírají. Předpokládá se však, že mediální skutečnost je pro jedince stále důležitější, neboť jejím prostřednictvím je mu poskytován stále větší kus reality, která leží za hranicí jeho osobní zkušenosti.¹⁰

⁴ FORET, Martin, Marek LAPČÍK a Petr ORSÁG. Média dnes: reflexe mediality, médií a mediálních obsahů. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-2023-3, str. 148.

⁵ BECKER, Samuel L. a Churchill Lee ROBERTS. Discovering mass communication. 3rd ed. New York: HarperCollins, c1992. ISBN 067346119X, str. 46.

⁶ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. Masová média. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3, str. 112.

⁷ FORET, Martin, Marek LAPČÍK a Petr ORSÁG. Média dnes: reflexe mediality, médií a mediálních obsahů. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-2023-3, str. 148.

⁸ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. Masová média. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3, str. 112.

⁹ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. Média a společnost. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-287-4, str. 140.

¹⁰ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. Média a společnost. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-287-4, str. 140.

Analýza toho, jak zpravodajství konstruuje významy, však není jednoduchá. Stejně tak jako u ostatních částí sociální reality, i zde jde z velké části o kreativní a intuitivní proces zahrnující zpracování a posuzování informací.¹¹ Jelikož idea manipulujících médií je příliš zjednodušující a realita je mnohem komplexnější, otázkou není, jak média zkreslují realitu, nýbrž jak ji konstruují. Masová média jako taková nemohou realitu pokřivit. Neexistuje totiž žádná primární, „základní“ realita, neboť všechny sociální systémy fungují na principu observace – a to ve dvojitým smyslu: každý sociální systém konstruuje takovou realitu, kterou pozoruje, a tak autopoieticky vytváří sám sebe. Média tedy pozorují realitu, a tudíž nemají jinou možnost než ji svým zobrazením opět konstruovat. Úkolem výzkumníka je zkoumat média jako pozorující systém, který produkuje jak svoji vlastní realitu, tak realitu, kterou vytváří na základě pozorování sama sebe. Masová média konstruují realitu za pomoci pozorování toho, co už vytvořila a vytvářejí také morální hodnoty – učí příjemce rozlišovat, co je „dobré“ a co „špatné“, kdo je „dobrý“, kdo „zlý“.¹²

Rozdíly existují i v případě konstrukce mediálního obrazu různých sociálních skupin (a především minorit). Na množství prostoru, který se určitým skupinám dostává, má vliv zejména jejich socio-politická vzdálenost od center ekonomické, politické a informační moci. Socio-politická blízkost zaručuje skupinám s vyšším sociálním, politickým a ekonomickým statutem větší pozornost médií. V případě skupin vzdálených od těchto mocenských center (například arabských a rozvojových zemí) bývají často zpravodajsky pokrývány negativní záležitosti.¹³

Opakování takovýchto zpráv napomáhá utvrzování sdělovaných významů. To, s čím se příjemce setkává často, považuje za normu. Jestliže opakovaně vidá stejné reprezentace, stanou se pro něj vzorovými reprezentanty daných kategorií, budou pro něj fungovat jako normativní činitelé a podle toho k nim bude přistupovat. Významy sdělované rutinizovaným výrobním zpravodajským postupem mají často stereotypní charakter,¹⁴ což může být patrné například v případě zobrazování uprchlické krize. Takovéto postupy konstrukcí reality je možno identifikovat a zmapovat obsahovou analýzou.¹⁵

¹¹ JOHNSON-CARTEE, Karen S. News narratives and news framing: constructing political reality. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, c2005. ISBN 0742536637, str. 31.

¹² MOELLER, Hans-Georg. Luhmann explained: from souls to systems. Chicago: Open Court, c2006. Ideas explained series, v. 3. ISBN 9780812695984, str. 152, 153.

¹³ AVRAHAM, Eli. Behind media marginality: coverage of social groups and places in the Israeli press. Lanham, Md.: Lexington Books, c2003. ISBN 0739104640, str. 226.

¹⁴ FORET, Martin, Marek LAPČÍK a Petr ORSÁG. Média dnes: reflexe mediality, médií a mediálních obsahů. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-2023-3, str. 152, 153.

¹⁵ VALČEK, Peter. Slovník teórie médií: A-Ž. Bratislava: Literárne informačné centrum, 2011. ISBN 978-80-8119-042-1, str. 178.

1.2 Agenda setting

Pojem agenda setting poprvé použili Maxwell McCombs a Donald Shaw v roce 1972, aby popsali fenomén, který byl již dlouho před tím pozorován a zkoumán v souvislosti s volbami a politickými kampaněmi. Jádrem tohoto konceptu je myšlenka, že jsou to média, kdo podsouvá veřejnosti, která témata jsou důležitá a je o nich potřeba diskutovat.¹⁶

Teorie agenda settingu se zabývá otázkou, jak se témata z veřejného života stávají důležitými. Pozornost je věnována převážně politické, mediální a veřejné sféře. Zkoumána je politická agenda (která témata a záležitosti považují za důležité politici), mediální agenda (jaká témata se objevují v médiích) a agenda veřejná, tj. které problémy považuje za důležité veřejnost. Výzkumníci se snaží najít odpověď na otázky, proč a jakým způsobem se určitá témata ve společnosti prosadí, jak a zdali se jednotlivé agendy navzájem ovlivňují a jaký má tento fenomén vztah k reálnému, „nemediovanému“ světu. Pozornost je věnována zvláště otázce „kdo nebo co nastoluje mediální agendu?“. Do této oblasti spadají také další mediální teorie jako například gate-keeping, zpravodajské hodnoty, mediální rutiny apod.¹⁷

McCombs a Shaw však nebyli první, kdo upozorňoval na možnost vlivu médií na veřejnou agendu. Podobné myšlenky lze nalézt už v pracích Waltera Lippmana, Harolda Lasswella, Paula F. Lazarsfelda nebo Roberta K. Mertona.¹⁸ Samotní autoři teorie ve své knize *Agenda setting* uvádějí, že „*duchovním otcem myšlenky, již se dnes zkráceně říká nastolování agendy, je Walter Lippman.*“ V jeho knize *Veřejné mínění* se nachází shrnutí tohoto konceptu, přestože sám Lippman toto označení nepoužívá.¹⁹ J. W. Dearing a E. M. Rogers popisují proces agenda setting jako neustále probíhající boj veřejných a politických elit o pozornost médií, Lazarsfeld mluví o schopnosti médií vytvářet události – politici se snaží přesvědčit voliče, že nejdůležitější záležitosti jsou právě ty, kterými se oni zabývají. Hypotéza agenda settingu tak vyvrací přesvědčení, že persvazivní politické kampaně nemají žádné, nebo jen velmi malé) účinky.²⁰

První praktický výzkum této teorie provedli McCombs a Shaw v univerzitním městě Chapel Hill roku 1968. Před prezidentskými volbami pozorovali, jak se vyvíjely názory tehdy

¹⁶ MCQUAIL, Denis. *McQuail's mass communication theory*. Sage publications, 2010., str. 513.

¹⁷ KALVAS, František. *Nastolování agendy: role masové a interpersonální komunikace, osobní zkušenosti a genderu*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2009. ISBN 978-80-7043-805-3, str. 13.

¹⁸ KALVAS, František. *Nastolování agendy: role masové a interpersonální komunikace, osobní zkušenosti a genderu*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2009. ISBN 978-80-7043-805-3, str. 13.

¹⁹ PROTESS, David a Maxwell E. MCCOMBS. *Agenda setting: readings on media, public opinion, and policymaking*. Hillsdale, N.J.: Erlbaum, 1991. ISBN 0805804897, str. 27, 28.

²⁰ MCQUAIL, Denis. *McQuail's mass communication theory*. Sage publications, 2010, str. 513.

ještě nerozhodnutých voličů v pěti volebních okrscích. Těsně před volbami se voličů zeptali, jaké jsou podle nich nejdůležitější problémy, na které by se měli politici soustředit. Z jejich odpovědí pak vytvořili kódovací kategorie pro obsahovou analýzu zpravodajství lokálních novin, New York Times a televizní stanice NBS a CBS. Když provedli srovnání, zjistili, že pořadí témat, které podle důležitosti seřadili samotní voliči, se shoduje s pořadím prostoru, který jednotlivým záležitostem věnovala média. McCombs a Shaw tak došli k závěru, že veřejnost považuje za důležitá ta témata, která se často objevují v médiích.²¹

Čtyři roky po výzkumu v Chapel Hill se McCombs a Shaw rozhodli pro další podobný výzkum. Tentokrát si vybrali město Charlotte a cílem studie bylo odhalit vztah mezi pokrytím politických témat a reflexí těchto témat veřejností.²² Výzkumníci předpokládali, že klíčovým faktorem při nastolování agendy jsou psycho-sociální dispozice jedinců. Samotný výzkum se zaměřil na rozsáhlejší vzorek respondentů, kteří byli třikrát dotázáni panelovou metodou. Témata objevující se v médiích McCombs a Shaw sledovali u tří televizních stanic a dvou deníků. Ze závěrů výzkumu vyvodili, že vliv nastolování agendy na různé typy voličů je závislý na konzumaci médií, typu média, zájmech, významnosti, potřebě orientace a interpersonální komunikaci.²³

Dearing a Rogers dodávají, že je nutné jasně rozlišovat mezi třemi rozdílnými agendami; mezi tím, co považují za důležitá média, na co se zaměřuje veřejnost a k čemu se snaží přitáhnout pozornost politici. Tyto tři agendy spolu rozličně interagují a mají různé dopady. Autoři dále poznamenali, že jednotlivá média se liší i mírou důvěryhodnosti a považují podle svého zaměření za důležitá jiná témata, podle čehož se příjemci také orientují a vytvářejí si různé názory. Mediální agendu navíc mohou ovlivnit i neočekávané události „reálného světa“, které ji naruší.²⁴

Gate-keeping

„Média třídí vybrané informace dle údajné důležitosti a vlastní profesionální zkušenosti. Některé informace zdůrazňují, jiné logicky upozadují, čímž chtě nechtě veřejný život cenzurují a nabízejí divákům „jen“ určité verze dění ve vybraných částech sociální reality. (...) Fenomén

²¹ KALVAS, František. Nastolování agendy: role masové a interpersonální komunikace, osobní zkušenosti a genderu. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2009. ISBN 978-80-7043-805-3, str. 14.

²² ČERVENKA, Jan. Agenda-setting: teoretické přístupy. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2008. ISBN 978-80-7330-151-4, str. 17, 18.

²³ ČERVENKA, Jan. Agenda-setting: teoretické přístupy. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2008. ISBN 978-80-7330-151-4, str. 20.

²⁴ MCQUAIL, Denis. McQuail's mass communication theory. Sage publications, 2010., str. 513.

předvýběru správných „užitečných“ informací bývá označován jako gate-keeping neboli hlídání bran.“²⁵

V mediálních systémech se jako gate-keepři označují redaktoři, vedoucí vydání, šéfredaktoři apod. Jde o pojem odkazující k jedné z funkcí v mediálních systémech/organizacích, kdy ti, co ji vykonávají, mají možnost rozhodovat o výběru zpráv a témat, která mají být aktuálně zpracována a dále publikována.²⁶ Gate-keeper pracuje uvnitř nebo vně médií a má moc ovlivnit, co se do nich dostane a co ne, přidat nebo pozměnit jakýkoliv informační nebo zábavný obsah, a také rozhodnout o tom, v jaké formě bude následně obsah sdělen (zpráva, dokument, human interest story nebo seriál). Následně může rozhodnout o prostředcích distribuce (zdali materiál např. prodá kabelovým televizím nebo poskytne lokálním vysílacím stanicím).²⁷

Z pohledu teorie gate-keepingu se jako nejdůležitější jeví tyto dvě otázky: o čem má veřejnost přemýšlet, jakými tématy se má zabývat (gate-keeping) a jak má o daných tématech přemýšlet, tedy navádění k určitým hodnocením a interpretacím a zvažování možných kontextů (framing).²⁸ Pro svou schopnost vybírat témata a ovlivňovat, o čem se veřejnost dozví, souvisí tento koncept také s mediálními rutinami a s teorií konstrukce reality.²⁹

Proces výběru informací, které budou vpuštěny do médií, je možno rozložit do dvou fází: odmítnutí (informace nezapadají do programu konkrétního média, gate-keeperům se téma zdá moc nudné, zpracování tématu by bylo drahé nebo časově náročné, nejsou k dispozici obrazové materiály...) a selekce (téma je nové, neočekávané nebo naopak očekávané, k dispozici je kvalitní obrazový materiál, vyvažuje to program média...). Oba tyto procesy tak navazují jak na koncept mediálních rutin, tak také na teorii zpravodajských hodnot.

Každý krok mediální produkce neboli formování do podoby mediálního obsahu je tvarován a upravován různými typy gate-keeperů. Každý z nich má možnost něco přidat, odebrat nebo přetvořit, než sdělení „projde branou“. I oni jsou však kontrolováni, a stejně jako gate-keepři mají jistý vliv na výslednou podobu komunikátů, existují i vlivy, které omezují

²⁵ URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Praha: Grada, 2011. *Žurnalistika a komunikace*. ISBN 978-80-247-3563-4, str. 95.

²⁶ VALČEK, Peter. *Slovník teórie médií: A-Ž*. Bratislava: Literárne informačné centrum, 2011. ISBN 978-80-8119-042-1, str. 118.

²⁷ BECKER, Samuel L. a Churchill Lee ROBERTS. *Discovering mass communication*. 3rd ed. New York: HarperCollins, c1992. ISBN 067346119X, str. 454.

²⁸ URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Praha: Grada, 2011. *Žurnalistika a komunikace*. ISBN 978-80-247-3563-4, str. 95.

²⁹ VALČEK, Peter. *Slovník teórie médií: A-Ž*. Bratislava: Literárne informačné centrum, 2011. ISBN 978-80-8119-042-1, str. 118.

moc gate-keeperů. Jsou kontrolováni například svými nadřízenými, kolegy nebo konkurenty.³⁰ Dochází však mezi nimi také ke spolupráci a vzniku aliancí při saturování médií a jelikož je mediální systém díky novým technologiím čím dál tím složitější, jsou vytvářeny celé řetězce profesionálních zpracovatelů.³¹

1.3 Teorie zpravodajských hodnot

Jako zpravodajské hodnoty se označují takové znaky, které určují, jestli se informace dostane do zpravodajství, nebo zůstane bez povšimnutí. Čím vyhraněnější jsou tyto charakteristiky a čím více je jich u informace přítomno, tím větší je šance, že se informace stane zprávou.³²

Jako první použil pojem *zpravodajské hodnoty* Walter Lippmann. Ve své knize *Public Opinion* z roku 1922 se zmiňuje o existenci určitých vlastností, které musí zpráva mít, aby byla publikována.³³ Lippmann zde na příkladu špatných podmínek pro zaměstnance popisuje, jaký druh informací média zpracovávají:

„špatné pracovní podmínky jako takové nejsou zprávou, protože žurnalistika, až na výjimky, není informací (...) zpracovanou přímo ze syrového materiálu. Špatné pracovní podmínky se tedy mohou stát zprávou, když například ministerstvo zdravotnictví oznámí nezvykle vysokou úmrtnost v dané průmyslové oblasti. Bez intervence tohoto druhu se fakta nestávají zprávami, dokud dělníci (...) nezačnou klást požadavky zaměstnavatelům. (...) Když se však průmyslové vztahy zhorší a dojde ke stávce či výluce, zpravodajská hodnota vzroste. Když stávka omezí služby, na nichž čtenáři novin (...) závisejí, nebo když dojde k narušení veřejného pořádku, zpravodajská hodnota bude ještě vyšší.“³⁴

Nejcitovanější je však práce Galtunga a Rugeové, která položila základy pro další zkoumání zpravodajských hodnot. Jejich teorie publikovaná roku 1965 se zaměřuje na to, jakým způsobem a proč se z událostí stanou zprávy. Podle nich jsou faktory ovlivňující potenciál

³⁰ BECKER, Samuel L. a Churchill Lee ROBERTS. *Discovering mass communication*. 3rd ed. New York: HarperCollins, c1992. ISBN 067346119X, str. 454.

³¹ ALLAN, Stuart. *The Routledge companion to news and journalism*. New York, NY: Routledge, 2010. Routledge companions. ISBN 020386946X, str. 192.

³² JIRÁK, Jan a Blanka ŘÍCHOVÁ, ed. *Politická komunikace a média*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0182-6, str. 28.

³³ BEDNAREK, Monika a Helen CAPLE. *The discourse of news values: how news organizations create newsworthiness*. New York: Oxford University Press, [2017]. ISBN 9780190653941, str. 27

³⁴ LIPPMANN, Walter. *Veřejné mínění*. Přeložil Ladislav KÖPPL. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0939-3.

události stát se zprávou založeny na percepční psychologii a common sense (selském rozumu).³⁵

Galtung a Rugeová sestavili seznam dvanácti vlastností, které usnadňují informaci dostat se do médií. Jsou to frekvence, práh pozornosti (událost musí mít určitou intenzitu), jednoznačnost, souznění (událost vychází vstříc zájmu publika), překvapivost, kontinuita (pokud se už událost jednou v médiích objevila, pravděpodobně se objeví znovu) a variace (např. zařazení odlehčené pozitivní zprávy, aby vyvážila ty negativní). Těchto prvních osm charakteristik není podle autorů teorie vázáno na kulturu, ve které se zprávy šíří. Další čtyři zpravodajské hodnoty jsou vázány na prostředí a předpokládají u příjemců společný kulturní kontext. Patří k nim reference k elitním národům a osobám, negativita a personalizace (lidský příběh, vyprávění).³⁶

Autoři této teorie ji poté ještě několikrát přepracovali a doplnili, a konceptem zpravodajských hodnot se začali zabývat také další mediální teoretici. Podle Hartleyho mají informace potenciál stát se zprávami, pokud spadají do jedné z těchto čtyřech kategorií: politické, ekonomické, informace z domova a informace ze zahraničí.³⁷

Harcup a O'Neill při výzkumu tištěných periodik zjistili, že noviny publikují zprávy, které se vážou k mocenské elitě nebo celebritám, jsou zábavné, překvapující, extrémně dobré nebo špatné, jsou pro diváky relevantní, jsou to události rozvíjející se v čase (je třeba je průběžně sledovat), nebo se jedná o zprávy shodující se s agendou daného média. Některé z těchto vlastností jsou spojeny se subjekty a aktéry (mocenská elita a celebrity), další mohou mít spíše abstraktní charakter (relevance) a některé jsou spojeny s mediálními praktikami (události rozvíjející se v čase a shoda s agendou konkrétního média).³⁸

Jedním z nejvýznamnějších mediálních teoretiků zabývajících se výzkumem zpravodajských hodnot je také Stuart Hall. Rozlišuje mezi tím, co nazývá „formální“ a „ideologické“ zpravodajské hodnoty. Formálními zpravodajskými hodnotami podle něj jsou spojení události s předchozím děním, aktuálnost (událost se stala nedávno) a relevance události pro médium (v originále newsworthiness, což je však problematická kategorie, protože zjistit, co je vlastně pro média relevantní neboli *newsworthy* je samo o sobě cílem teorie

³⁵ BEDNAREK, Monika a Helen CAPLE. *The discourse of news values: how news organizations create newsworthiness*. New York: Oxford University Press, [2017]. ISBN 9780190653941, str. 28

³⁶ Tamtéž, str. 28.

³⁷ BRIGHTON, Paul a Dennis FOY. *News values*. Thousand Oaks, Calif.: SAGE Publications, 2007. ISBN 9781412946001, str. 8.

³⁸ HARCUP, Tony; O'NEILL, Deirdre. What is news? Galtung and Ruge revisited. *Journalism studies*, 2001, 2.2: 261-280.

zpravodajských hodnot). Ideologickými hodnotami míní Hall hlubší společenskou strukturu; kontext, ve kterém jsou zprávy prezentovány a společné vědění kultury, která informace přijímá. To vše dohromady tvoří rámec, v němž zprávy působí.³⁹

Framing (rámcování)

Označení „rámec“ se ve zpravodajství často volně používá jako synonymum pojmů „kontext“, „téma“, nebo „úhel pohledu“. Rámcování je však také způsob, jak interpretovat izolovaná fakta. Zprávy získávají svůj význam odkazem na určitou vlastnost spojující jednu událost s ostatními jí podobnými. Informace, která se dostane do médií, je často již svým zdrojem zasazena do určitého rámce, a proto nemusí být zcela objektivní.⁴⁰

Počátek výzkumu rámcování je možné připsat Erwinu Goffmanovi, který v roce 1974 popsal ve svých etnografických pracích, jakým způsobem dokáže jedinec porozumět svému okolí. Zmiňuje rámce jako určitá schémata interpretací, jejichž prostřednictvím člověk vnímá, identifikuje a označuje věci, události a témata kolem sebe. Slova jsou podle Goffmana vodítka, která jedinci pomáhají vyjednávat významy v prostoru rozdílných názorů a pohledů na svět.⁴¹

Konceptem rámců v souvislosti s mediálními sděleními se zabývá Robert M. Entman, podle něj *teorie framingu vychází z předpokladu, že zpravodajské prostředky sehrávají rozhodující úlohu v procesu veřejného mínění. Pomáhá objasnit, zda a jakým způsobem se podílí význam zpravodajského sdělení na tvorbě názoru obyvatel. Testováním teorie framingu lze kvantifikovat míru účinku, jaký mohou vykazovat komunikované informace na své příjemce.*⁴² Rámce podle Entmana *definují problémy, diagnostikují příčiny, vytvářejí morální soudy a navrhují nápravy.* K tomuto účelu používají určitá slova, fráze nebo kontextové odkazy.⁴³

V kontextu výzkumu médií je framing chápán jako způsob, jakým jsou předávány události a fakta (zejména profesionálními mediálními komunikátory), a jak je vnímají

³⁹ BRIGHTON, Paul a Dennis FOY. *News values*. Thousand Oaks, Calif.: SAGE Publications, 2007. ISBN 9781412946001, str.10.

⁴⁰ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5, str. 389, 390.

⁴¹ D'ANGELO, Paul; KUYPERS, Jim A. (ed.). *Doing news framing analysis: Empirical and theoretical perspectives*. Routledge, 2010, str. 17.

⁴² HURTÍKOVÁ, Hana. *Framing televizního zpravodajství a jeho účinek na formování politických postojů veřejnosti: případová studie pádu vlády Mirka Topolánka v roce 2009*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2016. Politika a společnost. ISBN 978-80-7325-400-1, str.58

⁴³ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5, str. 389.

příjemci.⁴⁴ Mediální rámce fungují na principu dvou mentálních bodů, které si příjemci spojí k sobě. Spojení mezi dvěma koncepty, věcmi nebo myšlenkami publikum buď akceptuje, nebo si alespoň uvědomuje tuto souvislost. Informace (zpráva) byla úspěšně orámována, pokud existuje shoda mezi tím, s jakými koncepty nebo názory ji spojují média a zdali toto spojení existuje i v myslích příjemců. Zpráva je orámována nesprávně, jestliže takovéto spojení neexistuje, nebo je informace spojena s něčím pro diváky irelevantním.⁴⁵

Teorie framingu je úzce spojena s konceptem nastolování agendy neboli agenda settingu (viz výše), jehož autory jsou Maxwell E. McCombs a Donald L. Shaw. Podle nich média „nastolují“ agendu, tedy témata, o kterých veřejnost diskutuje. Další výzkumy navazující na McCombse a Shawa však naznačují, že o prosazení určitého tématu nerozhoduje pouze četnost, s jakou se toto téma objevuje v masmédiích, ale také rámování této události neboli schopnost zpravodajství ovlivnit to, jak jedinci posuzují informace, o kterých je média informují. Zásadní je také způsob zpracování tématu, nabízené interpretace a dobový společensko-politický kontext.⁴⁶

Framing tedy na rozdíl od teorie nastolování agendy nepojímá média jako pouhého zadavatele témat pro veřejnou diskuzi, ale zdůrazňuje, že média sdělují informace již v předem upravené podobě (interpretačních rámcích).⁴⁷ Z výzkumů v oblasti komunikačních studií však vyplývá, že jak teorie agenda settingu, tak koncept framingu směřují k jednomu cíli, kterým je zkoumání hlubších organizačních struktur zajišťujících přenos sdělení z mediální agendy do veřejné. McCombs jakožto zakladatel výzkumu v oblasti nastolování agendy považuje rámcování a rámce za součást druhého stupně nastolování agendy.⁴⁸

Přístup rámcování spojuje rozdílné tendence sociálních výzkumů. Na jedné straně je zde tradiční behaviorální sociální věda, jejíž cílem je redukce většího počtu dat a vysvětlení zkoumaného jevu. Přesné kvantitativní měření však u výzkumu rámování nemusí být vypovídající, neboť nejdůležitější rámec nemusí být vždy ten nejfrekventovanější. Kvalitativní aspekt (samotná identifikace existujících rámců) naopak zabraňuje výzkumníkovi třídit

⁴⁴ REESE, Stephen D.; GANDY JR, Oscar H.; GRANT, August E. (ed.). *Framing public life: Perspectives on media and our understanding of the social world*. Routledge, 2001, str. 7.

⁴⁵ D'ANGELO, Paul; KUYPERS, Jim A. (ed.). *Doing news framing analysis: Empirical and theoretical perspectives*. Routledge, 2010, str. 21.

⁴⁶ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPOVÁ. *Masová média. 2.*, přepracované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0743-6, str. 331.

⁴⁷ HURTÍKOVÁ, Hana. *Framing televizního zpravodajství a jeho účinek na formování politických postojů veřejnosti: případová studie pádu vlády Mirka Topolánka v roce 2009*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2016. Politika a společnost. ISBN 978-80-7325-400-1, str.58.

⁴⁸ ČERVENKA, Jan. *Agenda-setting: teoretické přístupy*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2008. ISBN 978-80-7330-151-4, str. 34.

mediální texty pouze na základě jejich počtů nebo frekvence výskytu určitého jevu, neboť samotný rámec je inherentně kvalitativní konstrukt.⁴⁹

1.4 Teorie infotainmentu

Stále viditelnějším rozředováním zpravodajství a informací zábavou se mediální teoretici začali zabývat začátkem 80. let. Tehdy publikoval Neil Postman svou knihu *Ubavit se k smrti*, kde tvrdí, že televize je pouhým blikajícím šedým světlem, které lidé zřídka doopravdy vnímají. Zmiňuje zde také trivialitu televizních pořadů a prohlašuje, že televize nejenže nešíří kulturu do společnosti, ale naopak ji ničí.⁵⁰

Masová společnost totiž nemá zájem o informace nebo kulturu, ale zaměřuje se především na zábavu, kterou konzumuje jako zboží. Vyprodukované zboží je určeno k rychlé a nenávratné spotřebě a jelikož do zábavního průmyslu patří také média, dotýká se fenomén zezábavnění také zpravodajských obsahů.⁵¹ Často se hovoří o novinách soupeřících o čtenáře, které se poté uchylují ke dramatickým námětům a zprávám typu „lidských zájmů“. *„Senzacechtivý“ zpravodajský diskurz se silným důrazem na vyprávění vytlačil „racionální“ diskurz a nastal zřetelný posun k personalizaci a dramatizaci. Díky tomu jsou zprávy přístupnější pro širší okruh publika, ale současně to vede ke zjednodušení jejich obsahu a toho, co se lidé ze zpráv dozvídají. Zásadním problémem je skutečnost, že převládající motivací je tvorba zisku.*⁵²

McQuail popisuje infotainment jako míšení informace a zábavy, které charakterizuje televizní programy v pozdním dvacátém století. Tento jev úzce souvisí s masovou privatizací médií probíhající v posledních dekáдах, která zapříčiňuje větší rivalitu mezi vysílacími stanicemi. Ty se proto snaží zaujmout co největší okruh příjemců a maximalizovat své zisky.⁵³ Aby zpravodajské organizace profitovaly, je nutné co nejvíce snížit náklady spojené se získáváním a zpracováváním informací. Zároveň musí udělat maximum pro to, aby jejich obsahy konzumovalo co nejvíce příjemců. Zpravodajství se pak ale nezabývá podstatnými

⁴⁹ REESE, Stephen D.; GANDY JR, Oscar H.; GRANT, August E. (ed.). *Framing public life: Perspectives on media and our understanding of the social world*. Routledge, 2001.

⁵⁰ THUSSU, Daya Kishan. *News as entertainment: The rise of global infotainment*. Sage, 2008., str. 4.

⁵¹ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPOVÁ. *Masová média. 2.*, přepracované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0743-6, str. 28.

⁵² MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace. 4.*, rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5, str. 138.

⁵³ MCQUAIL, Denis. *McQuail's mass communication theory*. Sage publications, 2010, str. 560.

záležitostmi a jeho cílem je pouze bavit.⁵⁴ Samotné označení *infotainment* je negativní a bývá užíváno v souvislosti s pojmem *dumbing-down*, tedy trivializací informace.⁵⁵

Jako analogii k infotainmentu, který se pojí především s televizními pořady, uvádí McQuail dále pojem *tabloidizace* jako jev vztahující se k tištěným médiím.⁵⁶ Postupem času se však z těchto dvou pojmů stala (alespoň v kontextu českých médií) víceméně synonyma. Halada a Osvaldová uvádějí, že *v modifikované podobě se infotainment přenesl i do médií tištěných a internetových, především tzv. bulvárních.*⁵⁷

1.5 Bulvární tisk a bulvarizace

Jelikož neexistuje žádná jednotná a univerzální definice bulváru, je třeba zaměřit se na identifikaci znaků, podle kterých je možno usuzovat, že se jedná o méně seriózní tisk. Pojem „bulvár“ nebo „bulvární“ lze vztáhnout ke třem oblastem: v prvotním významu jde o podobu žurnalistického výstupu. Z tohoto úhlu pohledu se bulvár vyznačuje dvěma hlavními rysy: věnuje relativně malou pozornost politickým, ekonomickým a společenským problémům a zaměřuje se především na skandály, zábavná témata a sport. Druhá možnost, jak chápat bulvární tisk a bulvarizaci, je zaměření se na přesun od zprávy a informativnosti k jednoduché zábavě. Třetí oblast zahrnuje posun hranic vkusu ovlivňující i jiná než tištěná média. Jako příklad lze zmínit takzvanou „tabloid television“ neboli bulvární televizi, tedy programy, které jsou senzační, skandální nebo šokující (např. různé druhy reality show nebo talkshow).⁵⁸

Na první pohled identifikovatelnými znaky bulvárního⁵⁹ tisku jsou velké titulky, fotografie nebo kresby a krátké články, ve kterých se často vyskytují emotivní nebo nespisovné

⁵⁴ ANDERSON, Bonnie. *News flash: Journalism, infotainment and the bottom-line business of broadcast news*. John Wiley & Sons, 2004, str. 42.

⁵⁵ MCQUAIL, Denis. *McQuail's mass communication theory*. Sage publications, 2010, str. 560

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3752-5, str. 114.

⁵⁸ TULLOCH, John, et al. *Tabloid tales: global debates over media standards*. Rowman and Littlefield, 2000, str. 11.

⁵⁹ V časopisu Reflex vyšel návod, jak rozlišit seriózní a neseriózní noviny, který obsahoval těchto 13 bodů: 1) je titulek větší než zpráva sama? 2) odpovídá dramatickosti titulku obsahu samotného článku? 3) jak vypadá grafika; užívá barev, do fotografií vepsaných výkřiků a upoutávek? 4) převažuje obrazová složka nad textovou? 5) objevují se na první straně společenské skandály, nahé celebrity a dopravní nehody? 6) je jazyk přiměřený, nebo užívá hovorových a expresivních slov? 7) pracují noviny na titulu s tématy, která se týkají cen zboží a výše platů? 8) je jasné, odkud novinář informace získal; obsahuje článek odkazy na zdroje? 9) dává novinář prostor oběma stranám sporu? 10) jsou informace přesné i v detailech? 11) snaží se novináři z důležité zprávy udělat zajímavý článek nebo z kuriozity zprávu na první stranu? 12) jsou noviny schopny vysvětlit i pozadí a souvislosti sledovaného případu? 13) dovedou se noviny omluvit za nepřesnou nebo chybnou informaci?⁵⁹

výrazy.⁶⁰ K bulvárním znakům patří i výrazná vizuální složka, noviny se vyznačují křiklavými barvami a grafikou, která podporuje emotivní působení.⁶¹ *Filozoficky pak lze říct, že bulvár pracuje s aktualitou a napětím, zatímco standardní média s informacemi, analýzou a kontextem (backgroundem).*⁶²

V dnešní době se však prosazuje trend bulvarizace neboli stírání rozdílů mezi tiskem seriózním a bulvárním. Tento jev se zpočátku vyskytoval převážně v zemích, kde neexistovala tradice prestižního tisku, ale kvůli komercializaci médií se postupně rozšířil do všech zemí a ovlivnil prakticky veškerá média.⁶³ *Bulvarizací se (...) zjednodušeně řečeno rozumějí ekonomické změny v chování médií, a to především proces marketizace mediálních organizací, komercializace mediálních aktivit a unifikace mediálních produktů. Jedním z mnoha důsledků je stírání rozdílů mezi žurnalistikou a ostatními typy mediovaných obsahů, ať v podobě takzvaného infotainmentu či obecně „zezábavnění“ témat, která se tomu ve svém původním významu vzpírají.*⁶⁴

V české mediální krajině je tento proces zvláště patrný v případě deníku Mladá fronta DNES, ve kterém je možné pozorovat například větší písmena v nadpisech než dříve a také stále větší množství fotografií doprovázejících texty. V případě zpráv došlo k posunu od závažných společensko-politických témat k méně podstatným (např. kriminálním) jevům a k událostem z oblasti sportu nebo kultury (resp. popkultury).⁶⁵

⁶⁰ HVÍŽĎALA, Karel. Co je bulvár in OSVALDOVÁ, Barbora; KOPÁČ, Radim (ed.). *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2016., str. 51.

⁶¹ SCHNEIDEROVÁ, Soňa. *Analýza diskurzu a mediální text*. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2015.

⁶² HVÍŽĎALA, Karel. Co je bulvár in OSVALDOVÁ, Barbora; KOPÁČ, Radim (ed.). *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2016, str. 52

⁶³ Tamtéž, str. 52.

⁶⁴ OSVALDOVÁ, Barbora. Bulvarizace a etika v českých médiích. *Osvaldová, Barbora a kol., Co je bulvár, co je bulvarizace*, 2016, 9-15, str. 11.

⁶⁵ SCHNEIDEROVÁ, Soňa. *Analýza diskurzu a mediální text*. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2015.

2. Téma uprchlické krize: background

2.1 Počátek migrační krize a cesta do Evropy

Proud migrace přes Středozemní moře existoval i před kritickým rokem 2015, a tak není vlastně zcela jasné, kdy je možné začít mluvit o tzv. migrační krizi. Lidé z Afriky se již dlouho před tím snažili dostat z Maroka do Španělska nebo ze Senegalu na Kanárské ostrovy a Libye společně s Tureckem a Egyptem slouží už dlouhá léta jako odrazový můstek pro ty, kteří doufají, že se odtud dostanou do Itálie, Řecka nebo Bulharska. Do Evropy však nikdy před tím neproudilo tolik lidí jako v současnosti.⁶⁶ Růst populace, ekonomické problémy, nízké příjmy, nezaměstnanost a táhnoucí se válečné konflikty v některých částech světa migrační toky ještě zesílily. Evropské země nebyly na tyto politické a humanitární důsledky krize připraveny, a jejich neschopnost ji řešit přispěla k jejímu prohloubení.⁶⁷

Arabské jaro zapříčinilo zvýšení počtu migrujících lidí na trase z Libye na italský ostrov Lampedusa, a po zásahu NATO proti lybijskému diktátorovi Kaddáfimu v roce 2011 byly tisíce lidí nuceny uprchnout do bezpečí. V následujících letech počty těch, kteří nelegálně překračovali hranice Itálie a Malty, narůstaly. Mezi lety 2012 a 2013 byly oproti roku 2011 čtyřnásobné a masmédiá informovala o tragických ztroskotáních několika lodí převážejících migranty. Přesto však zatím stále neexistoval žádný dominantní mediální rámec krize. Když ale v říjnu 2013 ztroskotaly dvě velké lodě a zemřelo na 400 lidí, začaly italské autority jednat a spustily záchranný program Mare Nostrum.⁶⁸

V roce 2014 odešlo po událostech arabského jara nejvíce uprchlíků z Eritrey a subsaharské Afriky. Ti se dále plavili z Libye nejen do Itálie, ale také do Egypta. Itálie tehdy přijala více než 170 tisíc lidí, což bylo třikrát více oproti nejvyšším zaznamenaným číslům z minulých let. Roku 2015 příliv migrantů pokračoval, Libyi a Egypt opouštělo stejné množství lidí jako předchozí rok, avšak hlavní branou do Evropy již nebyla Itálie, ale Řecko. Omezení vízové politiky pro syrské uprchlíky znamenalo, že už se nemohli tak snadno dostat do severní Afriky (a kvůli válce v Libyi by ani nechtěli), takže jejich jedinou možností byla cesta z Turecka na řecké ostrovy, na níž se k nim přidali ještě běženci prchající ze stále

⁶⁶ KINGSLEY, Patrick. *The new odyssey: The story of Europe's refugee crisis*. Guardian Faber Publishing, 2016, str. 9.

⁶⁷ AGUSTÍN, Óscar García; JØRGENSEN, Martin Bak. *Solidarity and the 'refugee Crisis' in Europe*. Springer, 2018, str. 6.

⁶⁸ Tamtéž, str. 7.

nestabilnějšího Afghánistánu a Iráku. Řecko, které už tak bojovalo s ekonomickou krizí, bylo tehdy naprosto nepřipravené.⁶⁹

2.2 Krize v Evropě

Během roku 2015 přišlo do Evropy odhadem 1,3 milionu lidí, což bylo dvakrát více než v letech předchozích. Kvůli nárůstu počtu uprchlíků, kteří cestovali převážně na lodích přes Středozemní moře a poté pokračovali dál do vnitrozemí, byly krizí zasaženy i státy bez přístupu k moři.⁷⁰ Evropská unie přijala množství opatření, jak při řešení problémů krize postupovat. Týkaly se jak samotných příčin migrace, tak organizace následné humanitární pomoci uprchlíkům v Evropě i mimo ni. EU se snažila podnikat kroky ohledně přerozdělování migrantů v rámci členských zemí, nebo je přesídlit do sousedních států, které nejsou ve válečných zónách, a také vrátit zpátky ty, kteří nesplňují podmínky pro udělení azylu. Tyto iniciativy zahrnovaly i snahu o zvýšení bezpečnosti na hranicích, zásahy proti nelegálním převaděčům a zajištění bezpečných cest do Evropy pro uprchlíky.⁷¹

Problém se netýkal pouze západních zemí unie, ale stal se výzvou i pro státy na východě. Maďarsko, kam dříve ročně přicházelo kolem 2 500 migrantů, v roce 2015 muselo přijmout stokrát víc lidí a začalo se diskutovat o stavbě plotů, které by jim zabránily ve vstupu. Problematická byla i diskuze o přerozdělování imigrantů v rámci členských zemí Evropské unie. Itálie a Řecko protestovaly proti tomu, aby všichni nově přichozí lidé zůstali zde a apelovaly na další země, aby také přijaly část utečenců. Evropská unie nakonec souhlasila, že 120 tisíc migrantů bude z Řecka a Itálie přemístěno do dalších zemí, ale proti počtu dalších přicházejících se toto číslo zdálo být zanedbatelné.⁷²

S problémy se potýkaly především jihoevropské země jako Itálie, Španělsko a Řecko, které čelily příchodu velkého množství lidí ještě před kritickým rokem 2015. Případ sám pro sebe je Turecko kvůli své strategické poloze na nejfrekventovanější migrační trase vedoucí do Evropy. Proto se také pro Evropskou unii stalo nejdůležitějším partnerem při hledání

⁶⁹ KINGSLEY, Patrick. *The new odyssey: The story of Europe's refugee crisis*. Guardian Faber Publishing, 2016, str. 9.

⁷⁰ BARLAI, Melani, et al. (ed.). *The Migrant Crisis: European perspectives and national discourses*. LIT Verlag Münster, 2017, str. 13.

⁷¹ Dostupné z <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/migration-crisis/en/>, cit. 26.3. 2019

⁷² KINGSLEY, Patrick. *The new odyssey: The story of Europe's refugee crisis*. Guardian Faber Publishing, 2016.

východiska z krize. Migrační dohoda (anglicky EU-Turkey Refugee Deal) mezi EU a Tureckem byla podepsána v dubnu roku 2016.⁷³

Mnoho evropských zemí se snažilo najít nějaké dlouhodobé řešení – od snahy začlenit migranty do společnosti až po odmítání multikulturní politiky a prosazování úplného uzavření hranic. Skoro celý rok od kritického léta 2015 byly stránky novin v mnoha evropských zemích plněny fotografiemi opuštěných vesnic, záchranných vest a narychlo postavených plotů, ale také obrázky demonstrujících davů vyjadřujících solidaritu. Politika otevřených dveří se však změnila po sérii teroristických útoků provedených džihádisty vydávajícími se za uprchlíky. Byla ukončena Dublinskou dohodou, která nařídila, že první země EU, kam běženci vstoupí, se o ně buď musí postarat, nebo je poslat zpátky. EU a Turecko podepsaly také dohodu regulující počet běženců přecházejících přes hranice. Ta sice splnila svůj účel, ovšem za cenu nuceného zadržování lidí v táborech na řeckých ostrovech, jejichž kapacity bývaly překročeny až třikrát. Také se tím narušila obvyklá migrační trasa Libye – Itálie, z čehož měli prospěch především pašeráci lidí.⁷⁴

2.3 Migrační krize jako hrozba

V souběhu s kolapsem řecké ekonomiky se uprchlická krize stala největší hrozbou pro soudržnost Evropské unie. Ve skutečnosti však byla krize zapříčiněna spíše neschopností odpovědných autorit reagovat na příliv velkého množství lidí než uprchlíky samotnými. Číslo 850 tisíc se možná zdá být vysoké (a v kontextu historie migrace do Evropy také je), ale v konečném důsledku jde pouze o 0,2% celkové evropské populace, což je počet, který by nejbohatší kontinent měl být schopen přijmout, pokud by vše probíhalo tak, jak by mělo.⁷⁵

EU plánovala rozdělit okolo 160 tisíc uprchlíků do dalších členských států, ovšem v praxi tento plán selhal. Už před krizí mnoho Evropanů neschvalovalo existenci muslimských komunit v členských státech a veřejné mínění se čím dál víc přiklánělo k názoru, že uprchlíci nejsou vítáni, protože není možná jejich integrace do společnosti.⁷⁶ Existence dvou rozdílných politik; striktního omezování příchodu nových lidí, a naopak přijímání všech bez rozdílu,

⁷³ BARLAI, Melani, et al. (ed.). *The Migrant Crisis: European perspectives and national discourses*. LIT Verlag Münster, str. 15.

⁷⁴ DELL'ORTO, Giovanna; WETZSTEIN, Irmgard (ed.). *Refugee News, Refugee Politics: Journalism, Public Opinion and Policymaking in Europe*. Routledge, 2018.

⁷⁵ KINGSLEY, Patrick. *The new odyssey: The story of Europe's refugee crisis*. Guardian Faber Publishing, 2016, n. r. s.

⁷⁶ DELL'ORTO, Giovanna; WETZSTEIN, Irmgard (ed.). *Refugee News, Refugee Politics: Journalism, Public Opinion and Policymaking in Europe*. Routledge, 2018.

posilovala tendenci zařazovat migranty do teoreticky jediných dvou existujících skupin. Jedni jsou „ti praví a potřební uprchlíci“ a druzí nechtění ekonomičtí migranti, kteří si azyl nezaslouží.⁷⁷

Evropští lídři začali postupně zastavovat záchranné operace ve Středozezemním moři s argumentem, že jejich existence podněcuje další migranty k tomu, aby se na tuto nebezpečnou cestu vydali. S každým novým plánem řešení politici ignorovali fakt, že ať už jsou vítáni nebo ne, lidé budou přicházet pořád a neexistuje žádný jednoduchý způsob, jak jim v tom zabránit. Kdyby byl dostatečně rychle vytvořen organizovaný systém přesídlení ze Středního východu, byla by Evropa schopná zmírnit chaos, který s sebou krize přinesla.⁷⁸

Po teroristických útocích v Bruselu a v Paříži dostala krize další rozměr: začalo se mluvit o krizi bezpečnostní a na všechny uprchlíky se najednou začalo pohlížet jako na potenciální teroristy, přestože pachatelé útoků před tím již žili v Evropě několik let.⁷⁹ U dvou z devíti útočníků však bylo potvrzeno, že se měsíc před tím spolu s ostatními uprchlíky vylodili v Řecku. Tato informace vyvolala mezi některými politiky paniku a mnozí z nich začali volat po úplném zamezení přístupu uprchlíků do Evropy ze strachu, že by se mohli objevit další teroristé.⁸⁰

2.4 Uprchlíká krize a evropská média

Novináři dlouho považovali migraci za spíše okrajové téma. S rostoucími počty uprchlíků z válkou zasažených arabských a afrických zemí se však v médiích postupně stala záležitostí číslo jedna. Nehody lodí převážejících migranty, problémy na hranicích Schengenského prostoru, výstavba zdí a plotů a debaty o začlenění nově příchozích do evropské kultury poté byly hlavními otázkami diskutovanými v politických a veřejných debatách.⁸¹

Roku 2015 se již mluvilo o největším přílivu lidí utíkajících převážně ze Sýrie zasažené válkou, kteří překračovali hranice Evropské unie. Zprávy o jejich pohybu se v evropských médiích objevovaly prakticky denně. Události, které brzy získaly označení

⁷⁷ AGUSTÍN, Óscar García; JØRGENSEN, Martin Bak. *Solidarity and the 'refugee Crisis' in Europe*. Springer, 2018, str. 4.

⁷⁸ KINGSLEY, Patrick. *The new odyssey: The story of Europe's refugee crisis*. Guardian Faber Publishing, 2016.

⁷⁹ AGUSTÍN, Óscar García; JØRGENSEN, Martin Bak. *Solidarity and the 'refugee Crisis' in Europe*. Springer, str. 4.

⁸⁰ KINGSLEY, Patrick. *The new odyssey: The story of Europe's refugee crisis*. Guardian Faber Publishing, 2016.

⁸¹ BARLAI, Melani, et al. (ed.). *The Migrant Crisis: European perspectives and national discourses*. LIT Verlag Münster, 2017, str. 14.

„uprchlická“ nebo „migrační krize“ vyžadovaly pozornost a okamžitá řešení ze strany evropských vlád a politiků. Během událostí v letech 2015 a 2016 měla média klíčovou roli v poskytování informací o nově přichozích a také dala událostem souhrnné označení „migrační krize“.⁸²

Samotná migrační krize byla ve většině případů v médiích zobrazována jako stav nouze a chaosu. Novináři ve zprávách často využívali grafy a mapy, aby upozornili na zdánlivě nekončící proud lidí. Přicházející uprchlíci byli popisováni jako příliv a přirovnáváni k povodni nebo k jiným nekontrolovatelným přírodním živlům, které ohrožují Evropu. Média také nedávala příliš prostoru alternativním výkladům událostí a jen zřídka poskytla možnost vyjádřit se samotným uprchlíkům. Spojování událostí s přírodními živly dále implikovalo, že se jedná o něco, co přichází zcela samovolně a není možné tomu nijak zabránit.⁸³

Migranti nezřídka bývali v některých typech médií stereotypizováni, což v důsledku mohlo ve společnosti vést k tvorbě předsudků a k diskriminaci.⁸⁴ Mezi politiky i v mainstreamových médiích se často objevovaly tendence nerozlišovat mezi uprchlíky a označovat je jako zdánlivě jeden velký a nekončící příliv lidí, kteří přišli do Evropy krást pracovní místa, zatěžovat sociální systém a ohrožovat evropské občany. Média tak normalizovala tento rasistický a diskriminační diskurz v mnoha zemích. Kromě médií mainstreamových v otázce uprchlické krize působila také média sociální. Ta sice na jednu stranu poskytovala alternativní pohled na celou záležitost, avšak přispěla také k šíření mýtu o tom, že většina uprchlíků jsou mladí muži ve značkovém oblečení a se smartphony.⁸⁵

Organizace Ethical Journalism Network (sít' sdružující více než sedmdesát skupin novinářů, editorů a vlastníků médií zaměřujících se na šíření osvěty v oblasti žurnalistické etiky a lidských práv)⁸⁶, která vydává každoroční zprávy o tom, jak se médiím v různých částech světa daří dodržovat etické principy, ve svém reportu o uprchlické krizi z roku 2015 prohlásila, že právě tento rok byl pro žurnalisty jednou z největších zatěžkávacích zkoušek. Ze zprávy totiž

⁸² GEORGIU, Myria; ZABOROWSKI, Rafal. *Media coverage of the "refugee crisis": A cross-European perspective*. Council of Europe, 2017, str. 4.

⁸³ NIKUNEN, Kaarina. *Media Solidarities: Emotions, Power and Justice in the Digital Age*. SAGE Publications Limited, 2018, str. 77.

⁸⁴ GEORGIU, Myria; ZABOROWSKI, Rafal. *Media coverage of the "refugee crisis": A cross-European perspective*. Council of Europe, 2017, str. 5.

⁸⁵ KRISHNA-HENSEL, Sai Felicia. *Migrants, Refugees, and the Media: The New Reality of Open Societies*. Routledge, 2018.

⁸⁶ Dostupné z: <https://ethicaljournalismnetwork.org/who-we-are>, citováno dne 24.5. 2019

vyplývá, že novináři často nebyli schopni prohlédnout politickou propagandu a události objektivně popsat.⁸⁷

Studie zaměřená na mediální krajinu několika evropských zemí (Bulharsko, Itálie, Turecko a Velká Británie) provedená v období, kdy uprchlická krize dosahovala svého vrcholu, odhalila několik obecných negativních trendů. Novináři události často zveličovali a nesprávně používali pojmy *uprchlík*, *migrant* a *žadatel o azyl*. Média nepřinášela spolehlivé informace, neboť sami novináři se v situaci příliš neorientovali a nebyli tak schopni kritické reflexe. Jejich pozornost od důležitých událostí krize odváděly také nenávistné projevy vysoce postavených politiků vůči muslimům a migrantům.⁸⁸

Média měla za úkol vyhnout se politické rétorice a zajistit, aby uprchlíci byli zobrazováni jako lidé v nouzi, kteří jsou nuceni za velmi špatných podmínek zdolávat velké vzdálenosti, aby se dostali do bezpečí. V kontextu projevů vysoce postavených politiků mluvících často o „přílivu migrantů“ nebo o „masové invazi“ to však pro novináře nebylo snadné.⁸⁹

V médiích také často docházelo k nesprávnému označování situací a aktérů krize adekvátními pojmy, které by odpovídaly principům novinářské etiky. Debatovalo se o tom, zdali používat termín „migrační“ nebo „uprchlická“ krize. V srpnu roku 2015 však Al Jazeera prohlásila, že ve Středomoří neexistuje nic jako „migrační krize“, ale pouze velké množství lidí prchajících před špatnými životními podmínkami a chudobou. Navzdory všem těmto debatám však novináři stále pojmy nesprávně zaměňovali.⁹⁰

Celkově je možné tvrdit, že v informování o uprchlické krizi média v Evropě selhala, jelikož nebyla schopná zachytit vznikající problém dostatečně brzy a podávat o něm relevantní informace, přestože existoval již před kritickým rokem 2015.⁹¹

⁸⁷ Dostupné z: <https://ethicaljournalismnetwork.org/press-release-migration-global-report-on-journalism-s-biggest-test-in-2015>, citováno dne 28.5. 2019.

⁸⁸ Dostupné z: <https://ethicaljournalismnetwork.org/press-release-migration-global-report-on-journalism-s-biggest-test-in-2015>, citováno dne 29.5. 2019.

⁸⁹ WHITE, Aidan. Moving stories: International review of how media cover migration. *London: Ethical Journalism Network*, 2015, str. 12.

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ Dostupné z: <https://ethicaljournalismnetwork.org/press-release-migration-global-report-on-journalism-s-biggest-test-in-2015>, citováno dne 29.5. 2019.

2.5 Klíčové události krize

Podle UNHCR byl rok 2015 rokem uprchlické krize,⁹² kdy se stovky tisíc lidí plavily přes Středozemní moře, aby unikly z válkou zničených zemí. Organizace proto vypracovala seznam nejvýznamnějších a ve většině případů také nejtragičtějších událostí, které ovlivnily pohled politiků, médií a veřejnosti na migraci:

1) 20. března: smrt více než šesti set lidí, když se jejich loď krátce před půlnocí převrátila asi 180 kilometrů jižně od ostrova Lampedusa. Zachránit se podařilo asi jen padesát lidí z odhadovaných sedmi set na palubě. Tehdejší komisař UNHCR António Guterres apeloval na pobřežní evropské státy, aby okamžitě zahájily záchranné operace na moři.

2) 28. srpna: nalezení jednadsmesáti mrtvých těl uprchlíků v opuštěném kamionu u hranic Maďarska s Rakouskem. Policie uvedla, že kamion přijel z Maďarska a oběti v něm byly mrtvé jeden nebo dva dny.

3) 4. září: téměř ve všech světových médiích se objevila fotografie mrtvého malého syrského chlapce Alana Kurdiho vyplaveného na turecké pláži, která vrhla nové světlo na tragické osudy těch, kteří se snažili dosáhnout břehů Evropy. Tou dobou jich bylo kolem tří set tisíc a přes 2 600 jich zahynulo.

4) 5. září: pochod více než tisícovky uprchlíků z Budapešti směrem k rakouským hranicím na protest proti rozhodnutí maďarské vlády, která jim odmítla poskytnout vlaky do Rakouska a Německa. Vláda nakonec své rozhodnutí změnila a poskytla běžencům autobusy, které je dopravily na rakouské hranice, kde na ně čekali dobrovolníci s jídlem, vodou a nepromokavým oblečením. UNHCR poté ocenilo Rakousko za to, že nechalo své hranice otevřené a poskytlo pomoc lidem v nouzi.

5) 15. září: Maďarsko dokončilo stavbu plotu na hranicích se Srbskem a dočasně zavedlo kontroly na hranicích s dalšími sousedními státy.

6) 9. října: přemístění skupiny devatenácti migrantů z Itálie do Švédska podle přesídlovacích plánů Evropské unie. Podle nich mělo být podobným způsobem přemístěno dalších 160 tisíc uprchlíků z Itálie a Řecka, což mělo přispět ke stabilizaci krize. Oněch devatenáct uprchlíků však pocházelo z Eritrey a bylo přemístěno k polárnímu kruhu.

7) 4. listopadu: začátek relokací v Řecku, odkud podle schématu přemístili třicet migrantů ze Sýrie a Iráku do Lucemburska. Šest rodin s dohromady devatenácti dětmi bylo přestěhováno díky spolupráci Řecka a Lucemburska za podpory Evropské unie.

⁹² Dostupné z: <https://www.unhcr.org/news/stories/2015/12/56ec1ebde/2015-year-europes-refugee-crisis.html>, citováno dne: 30. 5. 2019.

Těchto sedm událostí vybraných organizací UNHCR bude dále zohledněno ve výzkumné části této práce, následně pomohou stanovit zkoumané období pro analýzu.

2.6 Migrační krize a Česká republika

Podle zprávy ministerstva vnitra o migraci u nás v roce 2015 vzrostl počet žádostí o azyl v porovnání s rokem předešlým o 32 %. Celkově se jednalo o 1 525 osob, avšak ve srovnání s dalšími evropskými zeměmi nejsou počty žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice příliš vysoké. V souvislosti s tzv. migrační krizí, která dosáhla svého vrcholu právě v roce 2015, Česká republika sice zaznamenala zvýšený počet žadatelů o azyl, avšak bylo jich mnohem méně než v sousedním Německu, Rakousku, nebo také Polsku. Z toho vyplývá, že ČR se migrace dotkla pouze okrajově, neboť se v drtivé většině případů jednalo o migraci tranzitní do již zmíněného Německa nebo Rakouska.⁹³

Česká vláda se však zapojovala do projektů se snahou přispět k řešení krize. V lednu 2015 zřídila Program Ministerstva vnitra na asistenci uprchlíkům v oblastech jejich původu a na prevenci velkých migračních pohybů, na který se zavázala uvolnit 100 milionů ročně. V rámci tohoto programu podporovala uprchlické tábory v Jordánsku a přispívala také na rozvoj azylové a migrační infrastruktury v Turecku. ČR také přijala 15 syrských dětí s rodinami z Jordánska. Celkově 70 lidem byl poskytnut azyl a lékařská péče.⁹⁴ V rámci programu Generace 21 bylo vyjednáno přemístění několika iráckých křesťanských rodin do ČR, celkem se jednalo o 153 lidí. Poté, co se skupina 25 uprchlíků vzdala českého azylu a ilegálně odcestovala do Německa, však tehdejší ministr vnitra projekt přijímání dalších uprchlíků zastavil. V červnu roku 2016 ale 40 Iráčanů v České republice stále pobývalo a mnozí z nich si zde také našli zaměstnání. Z plánovaných 1 600 uprchlíků, které měla naše země přijmout v rámci kvót stanovených Evropskou unií, bylo nakonec přijato pouze 12.⁹⁵

Podle zprávy Centra pro výzkum veřejného mínění z prosince 2015 měla však většina české veřejnosti k přijímání uprchlíků negativní postoj. Více než polovina dotazovaných (60 %) se klonila k názoru, že Česká republika by uprchlíky z válkou postižených zemí přijímat neměla a názor, že by zde mohli přebývat do doby, než se budou moci vrátit do svých zemí, zastávalo jen 33 % respondentů. Co se týče lidí konkrétně ze zemí Blízkého východu a severní

⁹³ Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/rocni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-cizincu-v-ceske-republice-za-roky-2001-2017.aspx>, str. 139, citováno dne 3.6. 2019.

⁹⁴ Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/aktualne/aktivity-ceske-vlady-v-oblasti-migrace-129358/>, citováno 4. 5. 2019.

⁹⁵ Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/migrace/migrace-otazky-a-odpovedi>, citováno 6. 5. 2019.

Afriky, proti jejich přijímání je 79 % a pro 16 %. Jako výraznou bezpečnostní hrozbu jak pro Českou republiku, tak pro celou Evropu vnímalo uprchlíky 82 % dotazovaných.⁹⁶

Nesouhlasně se k přijímání migrantů stavěli i někteří další významní politici a osobnosti veřejného života obecně. Například Institut Václava Klause vydal publikaci s názvem *Masová imigrace: Záchrana nebo zkáza Evropy?*, která se zabývá potenciálními ekonomickými dopady migrační krize. Kolektiv autorů (většinou se jedná o ekonomy) zde často zmiňuje zatížení, resp. využívání evropského sociálního systému a problém začlenění nově příchozích do společnosti. Migranti jsou zde také popisováni jako negramoti, kteří sem přicházejí s vysokými očekáváními a v budoucnu způsobí úpadek evropské civilizace.

Publikace kritizuje i přístup dalších evropských zemí k situaci: „*(Uprchlíci) de facto reagují na pozvání s příslibem snadného života, kterého se jim dostalo z Německa a které (...) zdánlivě zaznívá z celé Evropy. Nikdo kromě Maďarska se nesnaží příliv zastavit, (...) jde v podstatě o kolonizaci Evropy.*“⁹⁷ Příspěvek od ekonomky Stanislavy Janáčkové nazvaný *Ekonomická sebevražda Evropy* zmiňuje podle autorky až příliš vstřícný přístup Německa: „*Německo se rozhodlo přijímat ne statisíce, ale přímo miliony nelegálních migrantů z naprosto odlišné kulturní a civilizační oblasti. Z hlediska charakteru nynější migrační vlny jde o zásadně nový jev – o masovou imigraci, která není vyvolána potřebou pracovních sil a nabídkou pracovních příležitostí, nýbrž přitažlivostí evropského sociálního systému.*“⁹⁸

⁹⁶ Dostupné z:

https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a1996/f9/pm160121.pdf, citováno 10. 5. 2019.

⁹⁷ JANÁČKOVÁ Stanislava, *Ekonomická sebevražda Evropy* in JANÁČKOVÁ, Stanislava, et al. *Masová imigrace: záchrana, nebo zkáza Evropy?* Institut Václava Klause, 2016

⁹⁸ JANÁČKOVÁ Stanislava, *Ekonomická sebevražda Evropy* in JANÁČKOVÁ, Stanislava, et al. *Masová imigrace: záchrana, nebo zkáza Evropy?* Institut Václava Klause, 2016

3. Předchozí výzkumy problematiky

S tím, jak v souvislosti s událostmi roku 2015 vzrůstal zájem médií o problematiku uprchlické krize, bylo také nutné zjistit, jakým způsobem ji sdělovací prostředky zobrazují. Jak již bylo uvedeno v části práce shrnující vývoj krize, migrace ze států Afriky a Blízkého Východu do Evropy existovala už před rokem 2015 (který byl organizací UNHCR označován jako kritický a zlomový). I před ním informovala média o migrantech putujících z těchto částí světa do Evropy a mediální analýzy se tudíž před tímto kritickým obdobím zobrazováním tématu krize také zabývaly.

Výzkumy zobrazování uprchlíků a uprchlické krize byly často spojovány s válkou v Sýrii, která začala v roce 2011. Analýzy sledující zobrazování uprchlíků mířících do Evropy v médiích se začaly objevovat v letech 2013 a 2014. Často se jednalo o výzkumy, jejichž cílem bylo prokázat, že média zobrazují uprchlíky negativně a vnímají je jako hrozbu. Studie z roku 2013, kterou provedli V. M. Esses, S. Medianu a A. S. Lawson, se zabývala negativním zobrazováním uprchlíků, zjistila, že jsou v médiích často reprezentováni jako teroristé představující hrozbu pro západní kulturu.⁹⁹ Výzkum z téhož roku, jehož autorem je L. Clark, se zaměřoval na to, jak média prostřednictvím negativního zobrazování uprchlíků vytvářejí atmosféru strachu a sociální krize.¹⁰⁰

V roce 2015 se však v souvislosti s událostmi spojenými s uprchlíky, o kterých média informovala, se začaly výzkumy tohoto tématu objevovat v daleko vyšší míře než v letech předchozích. Studie se zaměřovaly buď na to, jak byli uprchlíci zobrazováni ve sdělovacích prostředcích v rámci jednotlivých států, nebo porovnávaly způsob zobrazování této problematiky mezi médii z několika vybraných evropských zemí. Obvykle šlo o státy, do kterých přicházelo velké množství migrantů, například Řecko, Itálie nebo Německo.

V této části práce budou představeny již dříve realizované výzkumy na téma uprchlické krize, které dále pomohou teoreticky ukotvit analýzu. Vybrané výzkumy se k této práci vztahují buď tématem; popisují situaci v mediální krajině evropských zemí, které hrají významnou roli v záležitostech týkajících se uprchlické krize, a dokazují, že pro média bylo toto téma velmi důležité (a také to, že migranti byli relativně často zobrazováni negativně). Tři ze zde

⁹⁹ ESSES, Victoria M.; MEDIANU, Stelian; LAWSON, Andrea S. Uncertainty, threat, and the role of the media in promoting the dehumanization of immigrants and refugees. *Journal of Social Issues*, 2013, 69.3: 518-536.

¹⁰⁰ CLARK, Liat. Study: media dehumanises immigrants, creates false crises. *Wired UK*, 2013, 25.

popsaných již dříve realizovaných výzkumů jsou provedeny za pomoci obsahové analýzy, a proto budou některé kategorie z těchto níže uvedených použity také v analytické části práce.

***Uprchlická krize v Evropské unii: Obsahová analýza pěti evropských zemí
(Press Coverage of the Refugee and Migrant Crisis in the EU: A Content Analysis of Five European Countries)***

Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž Frontex zaznamenala v roce 2015 více než 278 000 pokusů o nelegální přechod vnějších hranic Evropské unie.¹⁰¹ V tomto období se UNHCR a další humanitární organizace snažily proniknout tématem uprchlictví do médií. Nastolení této agendy se ukázalo jako klíčové vzhledem ke dramatickému nárůstu migrace v polovině roku 2015. Instituce UNHCR společně s Cardiffskou žurnalistickou školou (Cardiff School of Journalism) zjišťovala, jaká stanoviska zaujímala k tomuto tématu média v zemích, které byly krizí nejvíce ovlivněné. Výzkum sledoval způsob informování o migrantech v pěti evropských zemích; ve Španělsku, Itálii, Německu, Velké Británii a Švédsku.

Analýza se zaměřila na to, jak tisk vybraných zemí informoval o uprchlické krizi v letech 2014 a 2015. K tomuto účelu byla vybrána tato období; první vzorek obsahuje zprávy z celého roku 2014 a z počátku 2015, druhý vzorek slouží k případové studii, která se zaměřila na kauzu utopeného tříletého Alana Kurdiho. Tato studie sledovala zpravodajství všech vybraných tiskovin týden po 18. květnu roku 2015, kdy se Kurdi utopil. Korpus pro první studii tvořilo celkem 1477 článků (278 z německých, 300 z italských, 307 ze španělských, 303 ze švédských a 289 z britských novin). Jednotlivé země se lišily obdobím, po které výzkum¹⁰² periodika sledoval.¹⁰³

Itálie a Španělsko byly vybrány, protože se jedná o klíčová místa pro vstup uprchlíků do Evropy. Německo a Švédsko zahrnula studie proto, že tyto země přislíbily přijmout největší počet migrantů, zatímco Velká Británie pro svůj rozhodující hlas ohledně otázky migrační krize v Evropské unii. Z každé země zahrnuté ve výzkumu byla vybrána tři periodika, až na Velkou Británii, kde byly vybrány čtyři tituly¹⁰⁴. Ve Švédsku, Německu a Velké Británii byl sledován

¹⁰¹ Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/news/data-migracni-krize-na-hranicich-eu-v-cislech-012646/>, citováno 21.5. 2019.

¹⁰² Analýza německých novin začíná 1. června 2014 a končí 1. dubna 2015, analýza italských novin 1. srpna 2014 a končí 3. března 2015, španělské noviny byly monitorovány od 1. dubna 2014 do 9. března 2015, švédské od 1. srpna 2014 do 1. dubna 2015 a britské od 1. prosince 2013 do 2. března 2014.

¹⁰³ Není však vysvětleno proč.

¹⁰⁴ Výzkum sledoval tato periodika – Německo: Bild, Süddeutsche Zeitung, Die Welt; Itálie: Il Corriere della Sera, La Repubblica, La Stampa; Španělsko: El País, El Mundo, ABC; Švédsko: Dagens Nyheter, Aftonbladet, Sydsvenska Dagbladet; Velká Británie: The Sun, The Daily Mail, The Daily Mirror, The Daily Telegraph, The Guardian.

seriózní i bulvární tisk, ve Španělsku a v Itálii pouze seriózní, protože bulvár podobného formátu denního tisku se zde nevyskytuje.

Studie prokázala, že citované zdroje se u sledovaných zemí velmi lišily. Domácí politiky novináři nejvíce citovali ve Švédsku (39 % z celkového vzorku) a v Německu (ve 33 % zpráv). Zahraniční politici promlouvali nejvíce ve španělských a britských novinách, konkrétně v 17 % a v 9 % zpráv. Názory občanů nejvíce zohledňoval německý tisk, jejich citace se objevily ve 25 % případů. Hlasy samotných migrantů byly nejméně časté. Jejich vyjádření se nejvíce objevovalo v německých tiskovinách, obsahovalo jej 9 % zpráv.

Politické strany, které noviny citovaly, patřily často k antiimigrantské pravici. Ve Velké Británii, kde se vyskytla největší míra vyjádření politických stran, pocházelo nejvíce citací od koaliční vlády, která byla proti přijímání uprchlíků (69 % všech politických zdrojů), zatímco od opozice to bylo 9 %. Naopak nejmenší podíl těchto citací mělo Španělsko, kde však byla dominantní jediná politická strana, Partido Popular s 79 % všech citací.

Nejčastěji zmiňované země, ze kterých podle tisku migranti pocházeli, byly v novinách všech sledovaných států Sýrie a Eritrea, pak také Irák a Afghánistán. Velká Británie a Španělsko často podávaly neurčité lokace jako Afrika, Severní Afrika, subsaharská Afrika a Střední východ, zatímco Švédsko uvádělo převážně přesné názvy států.

Označení nově příchozích lidí do Evropy se mezi zeměmi značně lišilo. Zatímco Německo a Švédsko téměř vždy používaly pojem „refugee“ (uprchlík) a „asylum seeker“ (žadatel o azyl), (Německo v 91 % a Švédsko v 75 % případů), ve Španělsku většinou novináři používali označení „immigrante“, vyskytlo se v 67 % případů a „refugiado“ (uprchlík) pouze v 12 % zpráv.

Rozdíly se vyskytly i v případě témat, se kterými byli uprchlíci v různých zemích spojováni. Humanitární témata byla nejvíce častá v italském tisku (51 %). Jako hrozbu pro západní kulturu zobrazovaly uprchlíky a migranty nejvíce britské noviny. Tyto také psaly o migrantech nejčastěji jako také o hrozbě pro systém zdravotní péče. Naopak asimilace nově příchozích byla nejvíce diskutována ve Švédsku (20 % článků) a v Německu (13 % článků).

Vysvětlení, proč vlastně migrace nastala, se nejvíce vyskytovalo v britských novinách, a to v 57 % článků. Nejvíce uváděný důvod pro odchod ze zemí byly ve všech sledovaných zemích válečné konflikty a represivní režimy. Naproti tomu ekonomické důvody se nejvíce uváděly ve Španělsku (v 28 % zpráv) a ve Velké Británii (23 % zpráv). Tyto dvě země také nejčastěji dávaly příchod migrantů za vinu nedostatečné kontrole hranic, což byl faktor, který se v periodických ostatních zemí objevoval jen zřídka.

Různé možnosti řešení krize nejvíce zmiňovaly italské a španělské noviny, v 62 % a 57 % zpráv. Většinou se jednalo o nejasné požadavky, aby se situace co nejrychleji a nejefektivněji vyřešila. Švédsko a Španělsko také nejvíce požadovaly pomoc s nastalou situací a objevil se u nich i požadavek, aby Evropská unie pro migranty otevřela bezpečné cesty do Evropy a poskytla jim více míst k ubytování. Španělský tisk také nejvíce prosazoval boj proti pašerákům lidí.

Nejdůležitější celkové poznatky analýzy byly následující: největší rozdíly se vyskytovaly mezi zdroji, které novináři využívali (domácí politici, zahraniční politici, občané), ve výrazech používaných novináři, v důvodech, kterými vysvětlovali příchod uprchlíků a v návrzích řešení, které byly předkládány. Země se také lišily v použití termínů označujících osoby nově přichozí do Evropy. Německo a Švédsko ve většině případů používaly „refugee“ nebo „asylum seeker“, zatímco Itálie a Velká Británie pojem „migrant“. Ve Španělsku bylo nejvíce používáno označení „immigrant“. Tato označení měla významný dopad na formování debaty o tomto tématu v každé zemi.

Média vybraných zemí se také lišila v tématech, o kterých v souvislosti s krizí informovala. Humanitární témata byla nejvíce obvyklá v Itálii a jako hrozba pro společnost byli uprchlíci popisováni nejčastěji v britském a španělském tisku. Naopak nejpozitivněji se k migrantům stavěl švédský tisk, zatímco nejvyšší míra negativity byla zaznamenána v tom britském.

Hrozba utiskovaných: rámování arabských uprchlíků ve zpravodajství CNN (Threat of the Downtrodden: The Framing of Arab Refugees on CNN¹⁰⁵)

Po jedenáctém září roku 2001 se Arabové a muslimové obecně stali předmětem zájmu všech předních světových médií. Když vzestup ISIS a válečné konflikty v Sýrii a v Iráku vyhnaly stovky tisíců lidí z domova, následná migrační krize se stala jedním z nejdiskutovanějších světových problémů. Proto je nezbytné zkoumat problematiku zarámování arabských uprchlíků a žadatelů o azyl ve světových médiích, především ve spojitosti s ISIS a s válkou proti terorismu.

Tento výzkum provedený na univerzitě v Káhiře se zabývá zobrazováním arabských uprchlíků v mezinárodní online verzi zpravodajství CNN. Jde o obsahovou analýzu pracující s teorií framingu, která zjišťuje, jaké rámce byly přítomny ve zprávách CNN věnujících se

¹⁰⁵ ELSAMNI, Abdulrahman. Threat of the downtrodden: The framing of Arab refugees on CNN. *Arab Media & Society*, 2016, 22: 1-17.

problematice uprchlíků a migrace. Pro výzkum bylo zvoleno zpravodajství z ledna 2016. Tento měsíc byl zvolen zcela záměrně, jelikož touto dobou došlo k několika incidentům zahrnujícím arabské uprchlíky. Jednalo se především o sexuální útoky v německém Kolíně a o sebevražedný atentát v Istanbulu.

Teoretická část práce uvádí, že negativní zobrazování Arabů není záležitostí několika posledních let, ale vyskytuje se již ve středověké literatuře. Vždy byli popisováni jako špinaví, slabí nebo zlí, a v moderní anglické literatuře byli vykreslováni především jako hrozba pro západní společnost. Také filmy zobrazují Araby a Američany arabského původu vesměs negativně. Většinou to bývají záporné postavy, jsou agresivní a spojení s terorismem. Všechny tyto kulturní reprezentace mají poté vliv na média a novináře, kteří tyto stereotypy dále rozšiřují.

Podle autorů výzkumu by se západní média měla snažit o odstranění podobných stereotypů a dávat Arabům a muslimům obecně větší prostor k vyjádření. Pokud by se arabským médiím věnovalo více pozornosti, v důsledku by to mohlo vést k lepšímu porozumění těmto společností.

Teoretická část práce dále zmiňuje další výzkumy, které se problematice Arabů, muslimů a uprchlíků věnovaly. Téměř všechny tyto výzkumy potvrzují hypotézu o jejich negativním zobrazování. Jednu z mála výjimek však představovala analýza čtyř nejvýznamnějších britských novin, jmenovitě Guardian, Telegraph, Mirror a Sun, která si kladla za cíl nalézt pozitivní rámce tohoto tématu. Bylo zjištěno, že uprchlíci mohou být zobrazováni jako nevinní trpící, zvláště zprávami spadajícími do kategorie „human interest story“. Značná pozornost byla věnována i uprchlickým dětem, a to zvláště po tom, co se v médiích objevily fotografie mrtvého tříletého chlapce vyplaveného na pláži.

Výzkum sleduje zpravodajství CNN, jelikož se jedná o mezinárodní vysílací stanici v anglickém jazyce. Výzkumnými jednotkami jsou jednotlivé zprávy publikované na webu CNN, analýza se zaměřuje jak na textovou, tak na obrazovou část. Výběr článků probíhal na základě zadání klíčového slova „refugee“ do vyhledávacího pole. Kódovány byly pouze články vztahující se k arabským uprchlíkům, tedy utečencům ze Sýrie a Iráku, ostatní národnosti se do výzkumu nezapočítávaly.

Výzkumné období bylo vymezeno prvním až jednatřicátým lednem 2016, jelikož tento měsíc došlo k několika incidentům, ve kterých figurovali právě arabští uprchlíci. Šlo o teroristický útok v Istanbulu, sexuální útoky v německém Kolíně, a návrh zakázat uprchlíkům ze Sýrie a Iráku vstup do USA.

Rámec, který se objevoval nejčastěji, byla otázka odpovědnosti za uprchlickou krizi. Diskutována byla její možná řešení na různých vládních úrovních jednotlivých evropských států. Nejčastěji zmiňovaným řešením bylo omezení nebo úplný zákaz vstupu uprchlíků do těchto zemí, a také možnost jejich přerozdělování v rámci všech členských států Evropské unie. Dále se diskutovalo o arabských zemích, ze kterých lidé utíkají. V tomto případě byly vlády těchto zemí popisovány jako důvod, proč jsou jejich občané nuceni k emigraci. Odpovědnost za krizi byla připisována také Islámskému státu, který útočí na civilisty a před nímž je nutné utéct.

Dále se ve zpravodajství objevoval rámec human interest story. Zprávy často popisovaly cestu uprchlíků přes Středozemní moře a jejich životní příběhy. Samotný formát human interest story však nezaručoval, že o uprchlících bude vždy informováno pozitivně. V případě dvou útočníků z Kolína šlo o velmi negativně laděné zprávy, které dále vykreslovaly muslimy jako hrozbu.

Rámec konfliktu zahrnoval rozepři o řešení uprchlické krize mezi americkými republikány a demokraty. Toto téma se ve zpravodajství vyskytovalo poměrně často, neboť v lednu 2016 projednával americký senát návrh zákona o zákazu vstupu syrských a iráckých migrantů do země.

Ekonomické aspekty krize byly zmiňovány s menší frekvencí než předchozí témata. Zprávy spadající do tohoto rámce pojednávaly o finančních důsledcích, ztrátách a ziscích plynoucích z krize. Migranti nebyli prezentováni pouze jako ekonomická přítěž, ale také jako potenciální přínos v podobě pracovní síly. Naproti tomu rámec etických apelů se vyskytoval méně často, než ostatní výše popsaná témata a zmiňoval především náboženské principy.

Proměna v zobrazování uprchlíků; analýza rámců evropské migrační krize v roce 2015
Shifting the refugee narrative? An automated frame analysis of Europe's 2015 refugee crisis¹⁰⁶

Když v roce 2015 čelila Evropa zvýšenému přílivu uprchlíků, veřejnost se o tom dozvíдалa především ze svých domácích médií. Komplexnost a relativně dlouhá doba trvání tohoto fenoménu přispěly k tomu, že se ve společnosti vytvořila atmosféra nejistoty. Často se objevovala otázka, jaké bude mít krize politické, ekonomické a sociální dopady. Tato nejistota ponechala médiím možnost zformovat povědomí o tom, kdo uprchlíci vlastně jsou a co

¹⁰⁶ GREUSSING, Esther; BOOMGAARDEN, Hajo G. Shifting the refugee narrative? An automated frame analysis of Europe's 2015 refugee crisis. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 2017, 43.11: 1749-1774.

znamená jejich příchod pro Evropu. Bylo prokázáno, že média vysokou měrou přispívají k vytváření sociálně sdílených interpretací a převládajících reprezentací ohledně nově přichozích lidí a jejich potenciálního začlenění do společnosti. Svým negativním postojem mohou masová média ovlivnit emoce a chování svých příjemců, což následně uprchlíkům znesnadňuje integraci.

Studie, kterou provedli E. Greussing a H. G. Boomgaarden na vídeňské univerzitě, se zabývá tím, jak šest vybraných rakouských novin (seriózních i bulvárních) zobrazuje uprchlíky a žadatele o azyl. Výzkum je založen na teorii framingu a hledá dominantní rámce užívané při informování o migrantech. Předpokládalo se, že některé aspekty krize budou sledovaná média vynechávat a některé naopak zdůrazňovat.

Prvním krokem byla identifikace nejčastěji se objevujících rámců, druhým pak popis jejich různých podob, jak se lišily s ohledem na dané sledované médium. Předchozí výzkumy totiž prokázaly, že například bulvární tisk oproti tomu serióznímu tíhnul k negativnímu a jednostrannému zobrazování migrantů.

Součástí výzkumu bylo také srovnání bulvárního tisku se seriózním. Očekávalo se, že bulvár bude ze své podstaty přispívat k vytváření zkresleného negativního obrazu krize a uprchlíků a dávat důraz na negativní aspekty jejich příchodu, jako je například kriminalita.

Výzkumný vzorek studie obsahoval 10 606 novinových článků reprezentujících téma migrantů a krize během roku 2015, publikovaných v novinách Der Standard, Die Presse a Salzburger Nachrichten reprezentujících seriózní tisk. Druhou skupinou byly bulvární noviny Kronenzeitung, Kurier a Heute. Sledované období se omezilo na dobu mezi 1. lednem 2015 a 27. lednem 2016. Všechny články byly staženy z databáze rakouské tiskové agentury APA, vyhledány byly pomocí klíčových slov „uprchlík“ nebo „azyl“ („flüchtling“ nebo „asyl“). Poté výzkumníci počítačovým programem vybrali 89 nejčastěji se vyskytujících slov vztahujících se k tématu.

Nejčastěji se vyskytující rámce byly identifikovány za pomoci faktorové analýzy použitím metody extrakce hlavních komponent. Hlavními komponentami se rozumí nejčastěji používaná slova ve zvoleném vzorku, ze kterých se následně vytvoří menší množství nezávislých lineárních proměnných. Tyto proměnné mohou být následně interpretovány jako rámce. Vytvářejí totiž shluky slov, která se často vyskytují společně, čímž konstruují sémantická schémata, která ve výsledku dávají význam celému textu.

Na začátku analýzy bylo identifikováno sedm témat: osídlení, distribuce/rozdělení, bezpečnost, kriminalita, ekonomické dopady, humanitární aspekty, viktimizace a uplatnění na trhu práce. Rámec osídlení reflektuje debatu o dočasném a trvalém umístění uprchlíků a

administrativních záležitostech s ním spojených. Zaměřuje se na provizorní bydlení migrantů, obzvláště na tábory a ubytování ve stanech, kontejnerech a vojenských objektech. S tímto tématem je spojen další rámeček, rámeček (pře)rozdělení, který informuje o politických snahách krizi zvládnout a najít přijatelná řešení jak pro uprchlíky, tak pro evropské státy. Rámeček kriminality poskytuje obraz migrantů jako problému, spojuje je s ilegálními způsoby cesty do Evropy a vytváří atmosféru podezření a předsudků. Ekonomický rámeček pak vidí migranty jako přítěž pro systém a nebezpečí pro prosperitu hostitelských zemí. Naproti tomu zprávy zmiňující humanitární aspekty mluví o tom, že hostitelské země nabídky pomoc v krizi dobrovolně a apelují na lidskost. Rámeček bezpečnosti pak zahrnuje téma ilegálního překračování hranic a odkazuje k uprchlíkům jako k dehumanizovaným masám valícím se do země. Témata viktimizace se vztahovala k problémům mezinárodní politiky, k boji s ISIS a ostraze vnějších hranic unie. Zabývala se i krizovými situacemi na pobřežích Středozemního moře, kde byli migranti zobrazováni jako bezmocné oběti, které nenesou odpovědnost za situaci, ve které se momentálně nacházejí.

Analýza zjistila, že během zkoumaného období všech šest sledovaných periodik používalo narativy hrozby, polarizace skupin a viktimizace, ale zároveň poukazovalo také na humanitární aspekty migrace a poskytovalo informace o životní situaci uprchlíků. Nejčastěji se vyskytovaly rámce osídlení, přerozdělování, bezpečnosti a kriminality.

Jak předpokládala hypotéza, rozdíl mezi bulvárním a seriózním tiskem byl především v informování o kriminalitě, tento rámeček se v bulváru vyskytoval častěji. Oba typy tisku se však víceméně stejnou měrou věnovaly tématu bezpečnosti. Jak ale krize postupovala, docházelo ke změnám, a to především v bulváru. Témata v seriózních periodících se sice také měnila, ale v menší míře.

Studie také zaznamenala zvýšený počet článků k tématu migrační krize v souvislosti s jejími nejvyhrocenějšími okamžiky. V takovýchto obdobích se také vyskytlo větší množství interpretací těchto událostí, a perspektiv, jakými na ně bylo nahlíženo. Jak se krize blížila ke svému vrcholu, seriózní tisk a bulvár se zaměřovaly na stále méně témat. Vybraly si několik hlavních a o nich poté informovaly. Tento jev se označuje jako „*frame crystallisation*“.

Názory a společnost v roce uprchlické krize: obsahová analýza tisku v osmi evropských zemích¹⁰⁷

¹⁰⁷ CHOULIARAKI, Lilie; ZABOROWSKI, Rafal. Voice and community in the 2015 refugee crisis: A content analysis of news coverage in eight European countries. *International Communication Gazette*, 2017, 79.6-7: 613-635.

(Voice and community in the 2015 refugee crisis: a content analysis of news coverage in eight European countries)

Výzkum, který provedli L. Chouliaraki a R. Zaborowski, se zaměřuje na to, jak jsou uprchlíci v médiích zobrazováni, v jakých kontextech, a do jaké míry je jim poskytnut prostor vyjádřit se. Tato studie analyzuje vyhrocené období krize v roce 2015, kdy Evropa čelila největšímu přílivu migrantů ze zemí Středního východu a severní Afriky od druhé světové války. Evropská unie tehdy musela řešit otázky jak zajištění bezpečnosti nově příchozích lidí, tak ochrany svých občanů.

Vzhledem k velkému počtu uprchlíků a tragickým událostem doprovázejícím jejich cestu do Evropy se toto téma neustále objevovalo v médiích. Užíván při tom byl narativ bezpečnosti, tedy *proč* a *jak* je nutné střežit „naše“ hranice, a narativ zájmu/starosti zobrazující *jejich* utrpení, které má zapůsobit na „naše“ emoce. Zprávy o krizi totiž nemají pouze informativní funkci, ale především také formují politické názory evropské veřejnosti. Oba zmíněné narativy byly samotnou Evropskou komisí označeny jako klíčový zdroj informací o tom, jak celá Evropská unie vnímá příchod migrantů.

Úkolem této studie bylo proto zjistit, jak evropská periodika pracují s tématy starosti o uprchlíky a zájmu o bezpečnost vlastních zemí. Pojem „uprchlík“ je totiž z lingvistického hlediska ambivalentní, může tak být označena jak oběť, tak hrozba. Tento rozpor s sebou přináší otázku, z jaké perspektivy byla tedy krize zobrazována; jak jsou migranti popisováni v médiích? Kdo o nich mluví a z jaké pozice? V jakých kontextech jsou uváděny jejich promluvy? A jaký vliv to má na naši společnost?

K výzkumu byla použita obsahová analýza periodik osmi evropských zemí; pěti na cestě z jihu do cílových destinací uprchlíků (Řecko, Srbsko, Maďarsko, Česká republika, Německo) a tří, které jsou považovány za tyto cílové destinace (Francie, Velká Británie a Irsko). Každou zemi reprezentovaly dva tituly, jeden z levého a druhý z pravého politického spektra. Za Českou republiku to byly Lidové noviny a Právo.

Studie vybrala tři zásadní momenty krize, z nichž každý měl významný dopad na formování veřejné debaty a posunul ji k novým tématům. První fázi nazývají autoři studie jako fázi „opatrné tolerance“. Následovala fáze „humanitarismu“, která následně přešla v téma „zabezpečení“. K analýze byly vybrány tyto události: 1) odmítnutí Maďarska přijímat uprchlíky a umístění fyzických bariér na hranicích 13. července 2015, 2) nalezení utopeného tříletého Alana Kurdiho na břehu Středozemního moře 3. září 2015, 3) teroristické útoky v Paříži 13. listopadu 2015. Každá z těchto událostí byla v tisku pozorována následujících deset dní, vzorek obsahoval celkem 1200 zpráv.

Ve vybraných zprávách sledovala analýza tyto kategorie: přítomnost/absence vyjádření konkrétního uprchlíka/uprchlíků, status mluvčího (jak byl pojmenován a charakterizován) a kontext promluvy.

Studie prokázala, že prostor k vyjádření dostávají politici a nikoliv migranti. Ve dvanácti stech článcích dostali uprchlíci hlas v 17 %, zatímco politici promlouvali v 66 % z celkového počtu zpráv. Tento trend byl společný pro všechny sledované země. Vyskytl se však významný rozdíl mezi pravicovým a levicovým tiskem, přičemž ten levicový nechal uprchlíky vyjádřit se ve 20 % případů a pravicový ve 14 %. Další rozdíl byl zaznamenán mezi tiskem západní a východní Evropy. Západ měl výrazně vyšší procento vyjádření politiků oproti východu, konkrétně 39 % ku 27 %.

Zpráva o nalezení utonulého dítěte však tuto situaci změnila, došlo totiž k nárůstu citací uprchlíků ze 17 % na 21 %. Změnil se i způsob informování o událostech, byly zdůrazňovány humanitární aspekty a zprávy se zaměřovaly na emoce. Politici však i nadále zůstávali nejcitovanějšími osobami. Naproti tomu po útocích v Paříži se objevil opačný trend. Uprchlíci najednou přestali být vnímáni jako oběti, začali být považováni spíše za teroristy a počet jejich vyjádření ve zprávách klesnul o 3 %.

V dále zkoumané kategorii statusu mluvčího byly zahrnuty otázky toho, kdo vlastně uprchlíci jsou a co přinášejí do „naší“ společnosti. Přestože se v tisku vyskytovalo velké množství zpráv o krizi, tyto otázky většinou nebyly diskutovány. Noviny migranty popisovaly často jako velké skupiny kategorizované na základě národnosti (62 % článků), genderu (24 % článků) a věku (27 % článků). Osobnější údaje jako například jméno a profese byly uváděny nejméně; jméno v 16 % případů a profese v 7 %. Tendence prezentovat migranty jako velké anonymizované skupiny zůstávala během celého sledovaného období relativně neměnná. V případě útočníků z Paříže však došlo ke změně, teroristé byli popisováni jako jednotlivci, zprávy obsahovaly jejich jména i informace o jejich rodinách, popřípadě profesích. Zvýšená míra personalizace byla zaznamenána i v případě utonulého Alana Kurdiho.

Do kategorie kontextu promluv migrantů spadají otázky vysvětlení, proč opustili svoji zemi a přišli do Evropy a debaty, zdali má jejich příchod pozitivní nebo negativní dopady. Ve sledovaném vzorku se vyskytlo poměrně malé množství zpráv poskytujících vysvětlení, proč lidé vlastně utíkají. 49 % článků neuvádělo vůbec žádné, nebo jen nejasné důvody, a zatímco geopolitické příčiny (např. útěk před válkou) byly zmiňovány ve 44 % článků, nebyly podávány žádné konkrétnější informace spojující migrační krizi s válkou. Tato dvě témata se v článcích vyskytovala odděleně.

Diskuze o migraci také byla z velké části zaměřena na negativní důsledky příchodu nových lidí do Evropy. Ve sledovaném období 58 % zpráv uvádělo alespoň jeden z argumentů proti migrantům: geopolitický (strach z terorismu), ekonomický (strach z ekonomické krize), kulturní (strach nebo antipatie vůči islámu) nebo morální (strach ze zrady). Nejfrekventovanější bylo téma geopolitické, tedy strachu z terorismu s 28 % článků. Toto číslo ještě vzrostlo po útocích v Paříži, kdy bylo obsaženo ve 49 % zpráv. Naproti tomu zmínky o pozitivních dopadech migrace byly zmiňovány zřídka, jednalo se pouze o 8 % článků.

Teroristé nebo zbabělci: negativní obraz syrských uprchlíků na sociálních sítích¹⁰⁸
(Terrorists or cowards: negative portrayals of male Syrian refugees in social media)

Když v roce 2015 vypukla migrační krize, ve středu pozornosti jak mainstreamových médií, tak sociálních sítí se ocitli zejména syrští uprchlíci. Samotní Syřané sociální sítě také ve velké míře využívají, stejně jako Evropané. Ti s nimi v mnoha případech sympatizovali, ale objevily se i negativní reakce, a to zejména na Twitteru pod hashtagem #refugeesNOTwelcome. Komentáře se často vztahovaly k fotografiím a upozorňovaly na fakt, že na nich jsou většinou zobrazení jen muži, a ne ženy a děti. Obvyklý současný stereotypický obrázek Syřanů také naznačuje, že jsou nebezpeční.

I přes to se však vůči nim v roce 2015 vzedmula vlna solidarity jak v mainstreamových médiích, tak i na Facebooku nebo na Twitteru, což vedlo mimo jiné také k větší rozmanitosti v jejich zobrazování. Začaly vznikat facebookové skupiny pro podporu uprchlíků, které za pouhé týdny své existence nasbíraly několik tisíc členů. Hashtag #refugeesNOTwelcome však ze sociálních sítí nezmizel, a i v tomto období se pravidelně objevoval. Antiimigrantské hlasy předpovídaly zvýšení počtu znásilnění a také tvrdily, že uprchlíci jsou teroristé.

Pod hashtagem #refugeesNOTwelcome se objevilo například srovnání dvou obrázků vedle sebe; na jednom z nich bylo hladovějící africké dítě, špinavé od bláta a stojící uprostřed uprchlického tábora, na druhém skupina mužů na člunu. „Toto je uprchlík a tihle ne,“ uváděl popisek fotky. „Nejsou to uprchlíci, ale teroristé, nenechte se oklamat médii,“ píše se dále v textu. Fotografie hladovějících afrických dětí jsou západní společnosti dobře známé a tyto obrázky snadno vyvolávají soucit. Prach, špína a hladovějící, polonazí lidé zachycení na podobných fotografiích odpovídají homogenizovanému obrazu afrických zemí, které volají po humanitární pomoci. Naproti tomu muži ve člunu jsou oblečeni jako Evropané a celkově se jim

¹⁰⁸ RETTBERG, Jill Walker; GAJJALA, Radhika. Terrorists or cowards: negative portrayals of male Syrian refugees in social media. *Feminist Media Studies*, 2016, 16.1: str. 178-181.

mnohem více podobají. Ze srovnání těchto obrázků tedy vyplývá, že tito muži tedy nepotřebují žádnou pomoc a s největší pravděpodobností se jedná o teroristy.

Dalším tématem zmiňovaným pod #refugeesNOTwelcome byla zbabělost mužů prchajících z válečných zón. Jelikož se na většině fotografií prezentovaných médií objevovali převážně muži, jejich běžný konzument došel k názoru, že ženy zřejmě zůstaly ve svých válkou sužovaných domovech. Tyto argumenty vesměs tvrdí, že arabští muži jsou zbabělci a raději utečou, než aby bojovali za svou zemi. Nejpatrnější byly podobné názory pod fotografií skupiny žen v uniformách se zbraní v ruce s popiskem „Statečné kurdské ženy bojují proti ISIS!“. Na Twitteru obrázek vyvolal reakce typu: „muži nejsou uprchlíci, ale zbabělci“ nebo „kurdské ženy bojují s ISIS, proč by migranti nemohli také?“

Analýza mediální reprezentace tématu emigrační vlny z islámských zemí do Evropy a reakcí české politiky a společnosti na tuto emigrační vlnu¹⁰⁹

Cílem této rozsáhlé studie bylo zjistit, *nakolik si Český rozhlas při informování o uprchlické krizi počínal v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, a v Kodexu Českého rozhlasu (...)* kde jsou vymezeny hlavní úkoly veřejné služby v oblasti rozhlasového vysílání *vážíci se zejména k problematice:*

a) poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů,

b) působení Českého rozhlasu coby fóra pro veřejnou diskusi, v níž je možno vyjadřovat široké spektrum

názorů a hledisek¹¹⁰

Dle zadání Rady ČRo se analýza zaměřila na pořady Českého rozhlasu *Hlavní zprávy ve 12, Hlavní zprávy ve 12 – rozhovory a komentáře, 60 minut* a na pořady Českého rozhlasu *Plus Den podle..., Pro a Proti a Názory a argumenty* vysílané v období 17. 8. až 18. 9. 2015.

Vzorek byl Radou ČRo zvolen nestandardně, volba sledovaného období není zdůvodněna, ač se teoreticky jedná o jeden kalendářní měsíc, a poznatky analýzy se mohou s jistotou vztahovat pouze na vybrané pořady. Je však možné, *minimálně na základě dlouhodobé zkušenosti*

¹⁰⁹ SEDLÁKOVÁ, R.; LAPČÍK, M.; BUREŠOVÁ, Z. Analýza mediální reprezentace tématu emigrační vlny z islámských zemí do Evropy a reakcí české politiky a společnosti na tuto emigrační vlnu. *Rada Českého Rozhlasu*, 2016.

¹¹⁰ Tamtéž, str. 2.

výzkumníků se sledovanými relacemi a jejich osobní znalostí, předpokládat, že jsou do značné míry platné obecně, tedy i pro jiné zpravodajsko-publicistické relace zkoumaných stanic.¹¹¹

Základní jednotkou výzkumu zde byl jeden příspěvek neboli uzavřený celek promluvy moderátora či reportéra nebo jejich kombinace vztahující se k jednomu tématu či události,¹¹² který mohl být jak zpravodajského, tak publicistického rázu.

Výzkum v sobě zahrnuje kvantitativní a kvalitativní přístupy. Skládá se z obsahové analýzy a kombinace postupů kritické diskursivní analýzy, sémiotické analýzy a zakotvené teorie. Jde tedy o kombinaci neboli triangulaci metod, která vyvažuje nedostatky jednotlivých typů analýz a umožňuje zkoumat vybrané jevy z více různých úhlů pohledu.

Obsahová analýza se zaměřila na tyto oblasti: prostor věnovaný tématu migrace v porovnání s ostatními tématy, tematické uchopení zpráv o migraci a způsob pohledu na migranty, struktura mluvčích (zdrojů, komentátorů atd.) a jejich postojů k migraci a migrujícím, včetně prostoru poskytovaného samotným migrantům.

Za celé sledované období jednoho měsíce se téma uprchlické krize objevilo ve zpravodajské relaci *Hlavní zprávy ve 12* každý den téměř 2krát (přesněji 1,7krát). Publicistická část pořadu obsahovala průměrně jednu zmínku o tématu a večerní zprávy obsahovaly opět téměř dva příspěvky o krizi (přesněji 1,9 příspěvku). Z celkového počtu všech odvysílaných sdělení za dané období zaujímal téma migrace 7 % vysílacího času pořadu *Hlavní zprávy ve 12*. Publicistická část této relace celkem obsahovala třetinu počtu (33 %) všech 99 odvysílaných sdělení, což odpovídá zjištění výzkumné agentury Media Tenor, podle které v roce 2015 byla krize nejvíce medializovaným tématem.

Z hlediska času, který příspěvky k tématu zabíraly (jelikož samotná jejich četnost nemusí být zcela vypovídající), tvořilo téma migrace v *Hlavních zprávách ve 12* průměrně 20 % odvysílaného materiálu a v *Hlavních zprávách – názorech a komentářích* to bylo 41 % času celkové odvysílané relace. Průměrná délka jednoho příspěvku se ve zpravodajské části pohybovala kolem jedné minuty (přesněji 51 vteřin) a publicistické příspěvky trvaly průměrně 5 minut (ve večerní relaci téměř 7).

Co se týče lokace zpráv, nadpoloviční většina (59 %) jich informovala o dění mimo Českou republiku (nejčastější lokality byly Balkán, Budapešť, Německo nebo Skandinávie). Sdělení o ČR tvořila přibližně čtvrtinu zpráv o migraci a zaměřovala se nejvíce na výroky

¹¹¹ Tamtéž, str. 16.

¹¹² Tamtéž, str. 16.

českých politiků ohledně mezinárodního dění, případně na ostrahu hranic a připravenost země na přijetí uprchlíků.

Další sledovanou kategorií byli mluvčí a množství prostoru, který dostali k vyjádření. Nejčastěji byli citováni samotní novináři a hned za nimi čeští politici. Mezi mluvčími se téměř tak často jako politici vyskytovali tiskoví mluvčí českých úřadů nebo samotní úředníci. Jiné osoby ve zpravodajských relacích prakticky prostor nedostaly a neobjevilo se ani jedno přímé vyjádření migranta nebo žadatele o azyl. V publicistických příspěvcích zazněl hlas nebo příběh migranta ve 4 ze 34 analyzovaných zpráv pořadu 60 minut.

Témata, na která se zprávy v případě uprchlické krize zaměřily, se ve většině případů týkala politiky (84 % v Hlavní zprávy ve 12, 85 % v Hlavní zprávy – rozhovory a komentáře, 73 % v 60 minut). Jiná témata byla spíše okrajová, šlo sociální a kriminální oblast (příspěvky týkající se kriminality vypovídaly o zločinech spáchaných na uprchlících, jen v jednom případě byl viníkem migrant).

V případě druhé zvolené vysílací stanice Český rozhlas Plus výzkum sledoval pořady *Den podle...*, *Názory a argumenty*, a *Pro a proti*. V případě všech těchto pořadů se jedná o publicistiku. Po celé analyzované období se v relacích téma migrace objevovalo často. Jako hlavní téma bylo uvedeno v nadpoloviční většině všech případů (58 % v *Den podle...*, 65 % v *Názory a argumenty* a 75 % v *Pro a proti*).

Co se týče lokace příspěvků, i v případě publicistických pořadů se hovořilo převážně o událostech mimo Českou republiku, dvě třetiny z nich však byly nějakým způsobem vztaženy k ČR a nejčastěji zaznívaly citace českých novinářů (dalšími relativně často se vyskytujícími citovanými, stejně jako v případě analýzy pořadů Českého rozhlasu, byli také čeští politici, odborníci na danou problematiku a politologové).

Z pozorovaných tematických rámců byly v případě pořadů *Den podle...* a *Názory a argumenty* příspěvky nejčastěji řazeny k politice. *Pro a proti* se zabývalo výhradně (100 %) sociální a společenskou problematikou (veřejným míněním, zdravotnictvím, školstvím...). K dalším, již mnohem méně frekventovaným rámcům (3 % až 0 % příspěvků) patřily u pořadů *Den podle...* a *Názory a argumenty* kriminalita, human interest story a kultura.

Mediální pokrytí tzv. migrační krize v online zpravodajství (Novinky, iDnes, ČT24.cz) – základní výsledky obsahové analýzy¹¹³

¹¹³ TKACZYK, Michal. *Mediální pokrytí tzv. migrační krize v online zpravodajství (Novinky, iDnes, ČT24. cz)–základní výsledky obsahové analýzy*. Working paper). Brno: Masaryk University, str. 20.

Cílem tohoto výzkumu bylo zjistit, jakým způsobem je uprchlická krize prezentována v českých online médiích v druhé polovině roku 2015. Práce se zaměřila na zpravodajské portály Novinky, iDnes a ČT24.cz. Sledováno bylo, jakou důležitost přikládaly jednotlivé servery tématu migrační krize, jak dalece se věnovaly jejím jednotlivým aspektům a do jaké míry byla krize vykreslována jako problém.

Důležitost tématu byla posuzována na základě množství příspěvků na jednotlivých serverech věnovaných migrační krizi za jeden den. Kategorie pro důležitost jednotlivých aspektů krize sledovaly zastoupení zpravodajských hodnot, tematické řazení příspěvků, strukturu a hierarchii mluvčích a způsob zarámování dění a aktérů. Míra, do jaké byla krize považována za bezpečnostní problém, se posuzovala na základě výskytu způsobů rámování událostí a aktérů zdůrazňujících bezpečnostní rozměr krize. Další kritérium bylo jak často a v jaké roli se ve zprávách objevovali aktéři hodnotící situaci jako riziko.

Výzkum pracoval s metodou obsahové analýzy a opíral se o teorii agenda setting. Výzkumný vzorek představovaly články vyhledané v databázi Anopress za pomoci klíčových slov. Analýza zahrnovala pouze články související s příchodem migrantů ze zemí Blízkého Východu a Severní Afriky do Evropy. Do vzorku nebyly zahrnuty publicistické žánry, ani zpravodajské rozhovory. Celkový takto vybraný vzorek sestával z 2464 článků, 716 jich publikoval portál ČT24, 723 server iDnes a 1025 Novinky.

Z časových a finančních důvodů se analýza blíže zaměřila pouze na období mezi 26. červnem a 31. říjnem 2015, jelikož v tomto období byl pozorován nárůst zájmu o tuto agendu, její vrchol a také pokles důležitosti. Zvýšený zájem byl spojen s první výraznější politizací tohoto tématu v souvislosti s otázkou kvót. Za mezní událost považují autoři analýzy evropský summit, který se konal 25. a 26. června v Bruselu a své stanovisko tam jel vyjádřit tehdejší premiér Bohuslav Sobotka. Tento vzorek zahrnoval 153 příspěvků publikovaných na ČT24, 164 na iDnes a 241 zveřejněných na Novinkách.

První zřetelnější rozdíl mezi pozorovanými zpravodajskými portály se objevil v srpnu 2015, Novinky začaly tématu přisuzovat větší důležitost než další dva servery. V kontextu s počtem žádostí o azyl v tomto období nebyl tento zvýšený zájem opodstatněný, jelikož množství migrantů mířících do Evropy nevzrostlo. Autoři studie si tento postup redakce Novinek vysvětlují jako snahu zesílit problematiku skutečnost. Z dlouhodobého hlediska se však důležitost tématu odvíjela od počtu migrantů žádajících o azyl v EU a krátkodobější nárůsty zájmu sledovaných médií o tuto agendu způsobovaly různé jednotlivé tragické nebo jinak mimořádné události.

Z hlediska zpravodajských žánrů bylo téma z více než devadesáti procent pokrýváno zprávami. Jiné žánry se vyskytovaly minimálně a zpravidla šlo o texty, které píšou novináři přímo na místě dění, tedy například zpravodajské reportáže a pak také žánry zprostředkující osudy konkrétních jednotlivců.

Zkoumaný vzorek také obsahoval velké množství grafických prvků. U všech zpráv se objevila buď alespoň jedna fotografie, video, graf, mapa nebo online reportáž. Novinky většinou publikovaly články s jednou fotografií, zatímco iDnes a ČT24 k textům často přikládaly kromě fotografií (kterých bylo často více než jedna) také videa, odkazy na související články, obsahy převzaté ze sociálních sítí, online reportáže nebo jiné další prvky.

Nejčastěji se objevující zpravodajskou hodnotou nebyla navzdory očekávání negativita, ale vztah k mocenským elitám (obsahovalo ji zhruba 60 % textů). Toto zjištění platilo napříč všemi sledovanými informačními portály, což podle autorů výzkumu naznačuje, že téma uprchlické krize bylo silně politizováno. Dalším často se vyskytujícím důvodem pro vydání zprávy byla geografická nebo kulturní blízkost (30 % zpráv). Tragické a výrazně negativní zprávy se vyskytovaly především na Novinkách, stejně jako články prezentující události z pohledu jednotlivce (zpravidla se jednalo o politické aktéry).

Z hlediska sledovaných témat se zprávy všech třech webů nejvíce zabývaly nejrůznějšími vyjádřeními/reakcemi/stanovisky k dění, nejčastěji k politickým jednáním vrcholných představitelů EU. Následovaly články popisující situace s účastí migrantů. Novinky se v rámci tohoto tématu nejvíce věnovaly tragickým událostem a zadržením uprchlíků a ČT24 zaměřilo pozornost na situaci na místech, kde se migranti shromažďují.

Nejčastěji citovanými mluvčími byli politici. Jejich vyjádření se objevila v nadpoloviční většině článků u všech sledovaných serverů. Nejcitovanějším českým politikem byl ministr vnitra Milan Chovanec a zahraničním Angela Merkelová. Tento poznatek se shoduje s výše zmíněnou politizací krize. Dále zprávy obsahovaly výpovědi zástupců bezpečnostních složek. U všech pozorovaných zpravodajských portálů se podíl tohoto zdroje pohyboval kolem 10 %. Nejvyšší podíl citací tohoto druhu se vyskytl u Novinek, což by mohlo naznačovat, že tento zdroj nejvíce vykresluje krizi jako nebezpečí. Výrazný nepoměr se však vyskytl mezi mužskými a ženskými mluvčími z řad samotných migrantů. Muži byli citováni v 90 % všech případů.

V kategorii rámcování zpráv, přičemž v jednom příspěvku mohlo být identifikováno rámců více, se nejvíce objevoval rámeček definování krize jako administrativně-logistického problému. ČT24 takto zobrazovala krizi v 70 % svých příspěvků a u iDnes s Novinkami se tento rámeček vyskytl zhruba v 60 % zpráv. Dalším výrazněji zastoupeným rámečkem (cca 30 %

příspěvků všech sledovaných serverů, nejvíce opět u ČT24) bylo zobrazení migrační krize v souvislosti trestnou činností nebo ilegalitou. Třetí rámeček přítomný také zhruba ve 30 % všech článků byla hrozba a bezpečnostní riziko, v nejvyšší míře také u ČT24, nejméně u Novinek (27 % příspěvků), navzdory očekávání.

Jak již bylo zmíněno na začátku kapitoly pojednávající o předchozích studiích zabývajících se tématem uprchlické krize, vybrala si tato práce těchto sedm výzkumů jako oporu pro svou analytickou část. Většina z nich byla provedena metodou obsahové analýzy a tato studie také používá některé z jejich kategorií.

Z prvního zde popsaného výzkumu mapujícího téma uprchlické krize v médiích pěti evropských zemí, který vznikl ve spolupráci s organizací UNHCR, si analýza bere kategorie citovaných mluvčích (domácí a zahraniční politici, občané, migranti atd.) a uváděných důvodů, proč krize nastala. Zároveň byla tato studie také provedena v období léta 2015.

Druhý výzkum se zaměřoval na negativní zobrazování migrantů a dokazoval, že zvláště arabští uprchlíci jsou v médiích popisováni jako hrozba. I v tomto případě se analýza zaměřila na období zvýšeného zájmu o migranty, jelikož jako sledované období vybrala leden 2016, kdy došlo v Německu k útokům spáchaným právě přistěhovalci arabského původu.

Třetí zmiňovaný výzkum (proměna v zobrazování uprchlíků v rakouském tisku v roce 2015) se stejně jako tato práce věnoval srovnání obrazu uprchlické krize v seriózních a bulvárních novinách. Také způsob získání vzorku byl stejný, proběhl za pomoci vyhledání klíčového slova „uprchlík“ v databázi. Mimo to sleduje tato práce i výskyt některých témat, které výzkum rakouského tisku dříve identifikoval (přerozdělení uprchlíků v rámci Evropy, otázka bezpečnosti a kriminalita, dopady krize na ekonomiku, humanitární aspekty atd.).

Čtvrtá výše popsaná analýza se stejně jako tato práce zaměřovala na určité zásadní momenty krize, podle nichž konstruovala výzkumný vzorek, použila metodu obsahové analýzy a zkoumala, které subjekty dostaly nejvíce prostoru vyjádřit se.

Poslední dva zmíněné výzkumy byly vybrány proto, že mapovaly téma uprchlické krize v rámci české mediální krajiny, konkrétně v Českém rozhlase a v online zpravodajství (iDnes, Novinky, Čt24), a i zde se v obou případech jednalo o studie provedené za pomoci obsahové analýzy a sledovaná období se také zaměřovala na rok 2015.

4. Analytická část

V následující části práce bude popsána použitá metoda výzkumu (obsahová analýza), její stručná historie a důvody výběru právě tohoto konkrétního postupu. Dále je představeno hlavní téma projektu společně s výzkumnými otázkami, výzkumnými kategoriemi a jejich operacionalizací. Na závěr budou uvedeny a zhodnoceny výsledky analýzy.

4.1 Metoda obsahové analýzy

Vznik této metody lze datovat pravděpodobně na začátek 20. století, kdy došlo ke znatelnému nárůstu produkce tištěných novin, což si žádalo také vyvinutí vědeckého nástroje vhodného pro jejich analýzu. Pravděpodobně první obsahová analýza tištěných novin však byla provedena již na konci 19. století, kdy si John G. Speed, tehdejší editor novin New York World, položil otázku, zda média ještě přinášejí opravdové zprávy. Podařilo se mu prokázat, že newyorské noviny publikují čím dál méně seriózních zpráv z oblasti vědy, literatury a náboženství, a naopak se věnují více skandálům, sportu a kriminalitě. Na počátku 20. století se pro výzkumníky médií metoda obsahové analýzy stala oblíbeným nástrojem, o kterém byli přesvědčeni, že jím lze snadno prokázat klesající úroveň novin.¹¹⁴

Bernard Berelson (americký sociolog a sociální psycholog) ji v padesátých letech popsal jako techniku pro kvantitativní, systematický a objektivní výzkum zjevného obsahu komunikace. Často pro to bývá označován za zakladatele obsahové analýzy, což však vzhledem k její historii sahající k počátkům 20. století není přesné.¹¹⁵

Jedná se o strukturovaný a selektivní proces vycházející ze sociálně-vědních metod měření. Obsahová analýza zkoumá mediální obsahy za pomoci několika vybraných znaků a díky své strukturovanosti jsou její výsledky snadno ověřitelné. Další předností této metody je také možnost analyzovat velké množství textů i jiných mediovaných sdělení, výsledky výzkumu následně statisticky zpracovat a číselné hodnoty znázornit v tabulkách a grafech.¹¹⁶

Systematičnost a strukturovanost obsahové analýzy vychází z jejího blízkého vztahu s metodami přírodních věd. Vyznačuje se proto vysokou mírou objektivity a intersubjektivit a

¹¹⁴ KRIPPENDORFF, Klaus. *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage publications, 2018, str. 5.

¹¹⁵ SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3568-9, str. 291.

¹¹⁶ SCHULZ, Winfried a Irena REIFOVÁ. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3., nezměněn. vyd. Přeložil Barbara KÖPPOVÁ. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1980-4, str. 30, 31.

jejím cílem je poskytnout popis nebo vysvětlení určitého fenoménu bez toho, aniž by byl zkreslen pohledem výzkumníka.¹¹⁷ Systematičnost metody spočívá v tom, že všechny mediální obsahy jsou zpracovány stejným způsobem. Intersubjektivita pak, že každý další výzkumník dojde při aplikaci stejných metod ke stejným výsledkům.¹¹⁸

Dalšími pojmy důležitými pro obsahovou analýzu jsou reliabilita a validita. Výzkum splňuje podmínku validity tehdy, pokud je ve výsledku opravdu měřeno to, co výzkumník zamýšlel měřit. V případě tohoto typu analýzy je výzkumník zodpovědný za výběr zkoumaných konceptů a způsob jejich měření tak, aby výsledky byly skutečně validní. Pojmem reliabilita se rozumí míra, do jaké je možné získat při opakování výzkumu stejné výsledky.¹¹⁹ Ty nemohou záviset na osobách provádějících analýzu, nýbrž na metodách a analyzovaném materiálu.¹²⁰

Na základní typ obsahové analýzy je možno nahlížet jako na hybridní přístup. Zahrnuje totiž jak sběr nestructurovaných dat, což je technika náležející do kvalitativního výzkumu, tak jejich mechanické kódování a analýzu za pomoci statistických metod, což odpovídá postupu čistě kvantitativnímu.¹²¹ Samotný výzkum vždy začíná vymezením výběrového souboru neboli jednotek, které budou následně analyzovány. Základní výběr materiálu pro tuto výzkumnou metodu se provádí ve čtyřech rovinách: v jakých médiích, za jaké časové období a jaké konkrétní jednotky se budou zkoumat.

Operacionalizace začíná vymezením výběrového souboru šetření, kterým se rozumí výběr jednotek přicházejících v úvahu pro analýzu. Výběr se provádí ve čtyřech rovinách: jaká média, jaké obsahy, za jaké časové období se budou zkoumat. Dále následuje operacionalizace neboli přesná specifikace jednotek analýzy.¹²²

Jak již bylo výše uvedeno, je metoda obsahové analýzy určena především pro výzkum většího množství materiálu (jednotek) za rozsáhlejší časové období. Také se hodí pro zjištění

¹¹⁷ NEUENDORF, Kimberly A. *The content analysis guidebook*. Second edition. Los Angeles: SAGE, [2017]. ISBN 9781412979474.

¹¹⁸ SCHULZ, Winfried a Irena REIFOVÁ. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3., nezměn. vyd. Přeložil Barbara KÖPPOVÁ. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1980-4, str. 35.

¹¹⁹ NEUENDORF, Kimberly A. *The content analysis guidebook*. Sage, 2016.

¹²⁰ SCHULZ, Winfried. *Politische Kommunikation: Theoretische Ansätze und Ergebnisse empirischer Forschung*, 3, str. 35.

¹²¹ DRISKO, James W.; MASCHI, Tina. *Content analysis*. Pocket Guides to Social Work R, 2015, str. 13.

¹²² SCHULZ, Winfried. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011, 149 s. SCHULZ, Winfried. *Politische Kommunikation: Theoretische Ansätze und Ergebnisse empirischer Forschung*, 3, str. 36.

mediálního obrazu určité události nebo osobnosti, např. politika, sportovce nebo umělce.¹²³ Tato práce si klade za cíl analyzovat obraz tématu uprchlické krize během jejích nejkritičtějších měsíců v roce 2015. Vzhledem k velikosti zkoumaného vzorku je tedy v tomto případě nutné zredukovat množství zkoumaných proměnných a výzkum provést za pomoci kvantitativní metody obsahové analýzy. Práce se navíc zabývá také problematikou bulvarizace, což je téma, které bývá často monitorováno právě tímto typem výzkumu, a to už od jeho počátku na počátku 20. století.

4.2 Téma a cíle práce, hlavní a vedlejší výzkumné otázky

Rok 2015 byl pro Evropskou unii z hlediska imigrace jedním z nejnáročnějších, ať už se jedná o nutnost vyrovnat se s příchodem velkého množství uprchlíků, nebo o organizaci záchranných operací ve Středozezemním moři a na trasách, po kterých lidé cestovali do Evropy. Krize v neposlední řadě postavila členské státy unie i před zkoušku soudržnosti a schopnosti řešit společně problémy. UNHCR proto prohlásila rok 2015 za rok uprchlické krize.¹²⁴

Důležitou roli během těchto událostí hrála také média, pro která představovala krize po řadu měsíců téma číslo jedna, a přestože Česká republika pro migranty nikdy nebyla cílovou destinací, i v našich sdělovacích prostředcích se záležitosti spojené s uprchlickou krizí objevovaly velmi často. Tato práce se proto zaměřuje na to, jakým způsobem byli právě hlavní aktéři těchto událostí, tedy uprchlíci, zobrazováni ve vybraných českých médiích v roce 2015. Jedná se konkrétně o deníky Mladá fronta DNES a Blesk a zjišťováno bude, jaký mediální obraz těchto lidí právě tato dvě periodika vytvořila. Pro tento účel si analýza vybere časové období zahrnující několik klíčových okamžiků krize, které UNHCR označila jako zlomové, a o kterých oba české deníky také informovaly.

Dalším krokem této práce je porovnání obou vybraných tiskovin a zjištění, zdali a do jaké míry se deníky shodují nebo liší ve způsobu, jakým o migrantech informují. Je totiž možné předpokládat, že Mladá fronta DNES bude vykazovat řadu podobností s bulvárním deníkem Blesk, jelikož se často označuje jako noviny nacházející se na hranici mezi seriózním tiskem a bulvárem. Používá se pro ni také termín „pop-noviny“, což je tisk, který na první pohled vypadá jako prestižní noviny, ale *míra zjednodušení, titulky, velikost fotografií i jazyk se již zřetelně*

¹²³ DRISKO, James W. a Tina MASCHI. *Content analysis*. New York: Oxford University Press, [2016]. ISBN 9780190215491, str. 12

¹²⁴ Dostupné z: <https://www.unhcr.org/news/stories/2015/12/56ec1ebde/2015-year-europes-refugee-crisis.html>, citováno 4. 6. 2019

*přibližují bulváru.*¹²⁵ I témata, která tento deník vybírá, často odkazují k méně závažným společenským jevům.¹²⁶

Analýza se tedy zaměří především na celkový mediální obraz uprchlíků a uprchlické krize roku 2015 v Mladé frontě DNES a Blesku, ale také na rozdíly mezi oběma zkoumanými periodiky. Dalším cílem práce bude také zjistit, nakolik využívá seriózní (nebo poloseriózní) deník postupů typických pro tisk bulvární.

4.2.1 Cíl výzkumu:

Cílem této práce je provést kvantitativní obsahovou analýzu textů zaměřujících se na uprchlíky v roce 2015, které vyšly v denících Mladá fronta DNES a Blesk a zjistit, jak jsou zde tyto lidé reprezentováni.

4.2.2 Hlavní výzkumné otázky:

Jakým způsobem konstruovaly deníky Mladá fronta DNES a Blesk obraz uprchlíků v období tzv. migrační krize v roce 2015 a jak se v tomto ohledu od sebe tyto dva deníky lišily?

4.2.3 Vedlejší výzkumné otázky:

1. Vedlejší výzkumná otázka: jakou pozornost věnovaly zkoumané deníky tématu uprchlické krize?

Jakou míru pozornosti vybrané deníky tématu věnovaly, je možné vypočítat již z množství publikovaných příspěvků o migrantech. Tato výzkumná otázka proto pracuje s konceptem nastolování agendy definovaným Maxwellem McCombsem, který říká, že příjemci zpravodajství jsou konfrontováni s realitou, ke které mají přístup pouze prostřednictvím médií, a právě média mají schopnost ovlivnit, o kterých záležitostech se bude ve společnosti diskutovat, v jaké míře a jakým způsobem. Sdělovací prostředky také mohou určovat, která témata jsou důležitější než jiná; v případě tištěných médií se může jednat například o číslo

¹²⁵ OSVALDOVÁ, Barbora; KOPÁČ, Radim (ed.). Co je bulvár, co je bulvarizace. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2016., str. 53

¹²⁶ SCHNEIDEROVÁ, Soňa. Analýza diskurzu a mediální text. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2015, str. 109

stránky, na které je dané téma umístěno (titulní stránka versus umístění uvnitř vydání) nebo také o počet slov, který danému tématu noviny věnovaly.¹²⁷ Výzkum se tedy zaměří na:

1.1. Celkový počet článků vydaný za celé sledované období v jednotlivých denících, tedy kolik zpráv věnovaných tomuto tématu se objevilo v Mladé frontě DNES a v Blesku.

1.2. Počet článků vydaný v jednotlivých denících za den neboli kolik příspěvků o uprchlících se v Mladé frontě DNES a v Blesku objevovalo v jednotlivé dny, kdy o tématu tyto deníky informovaly, z čehož bude možné usoudit, kdy a v souvislosti s jakými událostmi klesal či stoupal zájem sledovaných periodik o dění spojené s migranty.

1.3. Počet slov, který články zabývající se migranty obsahovaly, jelikož dalším indikátorem zájmu novin o danou agendu je také množství prostoru, které jsou sledované deníky ochotné tomuto tématu věnovat.

1.4. Číslo stránky, na kterou deníky umísťovaly zprávy o uprchlících. Posledním aspektem, na který se analýza zaměřuje jakožto na indikátor zájmu Mladé fronty DNES a Blesku o téma, bude umístění článků o sledované problematice v rámci deníků. Zkoumáno bude, na jakých stránkách sledované tiskoviny publikovaly zprávy o migraci, zdali se jednalo také například o titulní stránky deníků a kolikrát se dané téma objevilo právě zde.

2. Vedlejší výzkumná otázka: Jakým způsobem vybrané deníky zobrazují téma migrantů a uprchlické krize?

Témata, o kterých v souvislosti s fenoménem migrace média nejčastěji informují a výběr mluvčích a zdrojů informací, které k tomu využívají, také souvisí s konceptem nastolování agendy. V tomto případě však jde o nastolování agendy 2. stupně, kdy média ovlivňují nejen která témata budou ve společnosti diskutována, ale také to, jaké atributy jsou jim přisuzovány a s čím jsou tato témata spojována.¹²⁸ Pro zodpovězení druhé výzkumné otázky tedy bude analýza sledovat, s jakými tématy jsou migranti nejčastěji spojováni a kolik prostoru je věnováno těmto jednotlivým aspektům krize. Analýza se tedy dále zaměří na následující aspekty:

¹²⁷ Setting the Agenda: The Mass Media and Public Opinion, Od autorů: Maxwell McCombs

¹²⁸ Setting the Agenda: The Mass Media and Public Opinion, Od autorů: Maxwell McCombs

2.1. Téma zpráv zabývajících se uprchlíky. Témata článků, které bude analýza sledovat, byla určena na základě předchozích výzkumů¹²⁹ této problematiky a po prvotním zběžném prostudování zkoumaného vzorku. Těchto témat je celkem 16 a budou vyjmenována a upřesněna v kapitole věnující se operacionalizaci.

2.2. Mluvčí (osoby nebo instituce), které se k uprchlické krizi vyjadřovaly. Také to, jací mluvčí nebo instituce se vyjadřují k dané problematice, přispívá k utváření jejího výsledného mediálního obrazu. A stejně jako u témat zpráv, i možní mluvčí byli identifikováni po prostudování předchozích výzkumů¹³⁰ tématu a sledovaného vzorku.

2.3. Věnovaly se deníky Mladá fronta DNES a Blesk spíše domácím nebo zahraničním záležitostem spojeným s uprchlíky a migrační krizí?

Dalším sledovaným aspektem spojeným s problematikou migrace je její geografický rozměr. Teorie zpravodajských hodnot říká, že geografická blízkost je jedním z důležitých parametrů zprávy a čím blíže se událost odehrává, tím vyšší je šance, že bude médií zaznamenána. Analýza tedy také sleduje, zdali se v případě příspěvků věnovaných uprchlické krizi jedná o zprávy domácí nebo zahraniční a z jaké země migranti pocházejí. Převaha domácího zpravodajství nad zahraničním je také jedním ze znaků bulvarizace (viz níže). Pro tento účel budou zprávy rozděleny do kategorií:

- 1. Domáci – příspěvky primárně informující o dění v České republice
- 2. Zahraniční – příspěvek pojednávající o událostech mimo Českou republiku

¹²⁹ GREUSSING, Esther; BOOMGAARDEN, Hajo G. Shifting the refugee narrative? An automated frame analysis of Europe's 2015 refugee crisis. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 2017, 43.11: 1749-1774. V tomto výzkumu, který zmiňuje také teoretická část práce, byly identifikovány rámce osídlení, distribuce/rozdělení, bezpečnost, kriminalita, ekonomické dopady, humanitární aspekty, viktimizace a uplatnění na trhu práce, z nichž částečně vychází témata sledovaná tímto výzkumem.

¹³⁰ Výzkum, který provedli M. Berry, I. Garcia-Blanco a K. Moore, který zmiňuje kapitola zaměřující se na předchozí studie sledované problematiky, se zaměřoval mimo jiné na to, zdali se v článkách věnovaných uprchlíkům objevovaly hlasy řadových občanů, migrantů nebo politiků, což jsou zdroje, které si odtud bere i tento výzkum, společně s dalšími sledovanými zdroji budou uvedeny u operacionalizace sledovaných mluvčích. Zmiňovaná analýza také zkoumala, ze kterých zemí uprchlíci pocházeli, jaké měli důvody k opuštění domovských zemí a jaké se objevovaly návrhy řešení uprchlické krize, což jsou aspekty, sledované i v tomto výzkumu.

BERRY, Mike; GARCIA-BLANCO, Inaki; MOORE, Kerry. Press coverage of the refugee and migrant crisis in the EU: A content analysis of five European countries. 2016.

- 3. Domáci s přesahem – takový text, jehož hlavní a nejdůležitější sdělení vypovídá o dění v cizí zemi, avšak existuje určitá spojitost mezi těmito zahraničními událostmi a situací v České republice

- 4. Zahraniční s přesahem – text informující primárně o domácích tématech spojených s krizí, avšak dále je probíráno, jakou spojitost mají tato témata se zahraničím

2.6. Jaké jsou země původu uprchlíků?

Do této kategorie bude zaznamenána jejich národnost nebo oblast, kterou sledované deníky zmiňují v souvislosti s jejich původem. Výzkum sleduje, jak detailně se Mladá fronta DNES a Blesk na danou problematiku zaměřovaly, zdali byly zmiňovány konkrétní země, ze kterých uprchlíci pocházejí, které země to byly konkrétně, nebo zdali šlo jen o obecnější geografické pojmy jako Afrika nebo Blízký Východ.

3. Vedlejší výzkumná otázka: Vykazuje deník Mladá fronta DNES prvky bulvarizace ve srovnání s Bleskem?

Jak již bylo uvedeno výše, o bulvarizaci se v souvislosti s Mladou frontou DNES mluví poměrně často jelikož se jedná o tzv. „pop noviny“, které jsou na pomezí bulváru a seriózního tisku. J. Končelík a T. Trampota však již ve své práci o bulvarizaci českých médií nekompromisně řadí Mladou frontu DNES k bulváru.¹³¹ Přesná hranice toho, kdy se ještě jedná o seriózní noviny a kdy už o bulvár, však neexistuje a může existovat celá řada variant. Například C. Sparks rozlišil 5 druhů tisku podle míry bulvarizace, podle něj existují jak čistě seriózní a bulvární noviny, tak něco mezi nimi, tedy periodika s vysokou koncentrací seriózních příspěvků zaměřených na důležité události a procesy, avšak se stoupající mírou soft-news a zpráv typu feature.¹³² O bulvarizaci je možné mluvit v případě, že tisk projevuje menší zájem o politiku, ekonomiku a důležité společenské procesy a zaměřuje se místo toho na zábavu, kriminalitu a osobní příběhy lidí.¹³³ Výzkum se proto zaměří na to:

¹³¹ TRAMPOTA Tomáš, KONČELÍK Jakub. The tabloidisation of the Czech daily press. In Making Democracy in 20 Years: Media and Politics in Central and Eastern Europe. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2011, ISBN 978-83-229-3184-4, str. 24.

¹³² ZELIZER, Barbie, et al. Tabloid tales: Global debates over media standards. Rowman & Littlefield Publishers, 2000, str. 15.

¹³³ TRAMPOTA, Tomáš. Defining the Tabloid: Czech Perspective. Communication Today, 2010, 1.2: 15.

3.1. Jak často se v Mladé frontě DNES a v Blesku vyskytují články typu infotainment, tedy irelevantní příspěvky zaměřující se na bizarní nebo nedůležité aspekty krize, nepřinášejí relevantní informace a mají za cíl pouze bavit, šokovat nebo působit na city?

3.2. Jak často se v Mladé frontě DNES a v Blesku vyskytuje personalizace? neboli příspěvky, které pro větší názornost vysvětlují danou problematiku na příkladech jednotlivců, nebo tyto příběhy publikují proto, aby zapůsobily na emoce čtenáře.

3.3. Jaký je ve sledovaných denících poměr domácího a zahraničního zpravodajství. Převládají domácí nebo zahraniční příspěvky? (Převaha domácího zpravodajství nad zahraničním je klasifikována jako jeden ze znaků bulvarizace)

3.4. Jaký je ve sledovaných denících poměr zpráv obsahujících násilí a trestné činy? Zde bude porovnán počet článků zařazených do tematických kategorií „nehody“, „násilí vůči uprchlíkům“ a „uprchlíci páchající násilím“)

4. Vedlejší výzkumná otázka: Do jaké míry byli uprchlíci prezentováni jako hrozba nebo oběť?

K zodpovězení této otázky využije analýza konceptu framingu neboli zarámování událostí a aktérů. Ohledně agendy uprchlictví a jejího zarámování se samozřejmě může vyskytovat rámců více, avšak výzkum se blíže zaměří na tyto dva konkrétní: rámec uprchlíka jakožto oběti a uprchlíka jakožto hrozby. K určení, do kterého z nich příspěvky spadají, bude sledováno následující:

4.1. Jaké důvody uváděly sledované deníky pro odchod uprchlíků ze zemí jejich původu?

1. Obecné označení zemí jako „problém“, „problémová země“
2. Válečné konflikty, terorismus, hrozba Islámského státu, násilí, špatná bezpečnostní situace
3. Chudoba v zemích, velmi špatné životní podmínky
4. Snaha ekonomicky si polepšit, příspěvky obsahující názory, že migranti jdou za lepším životem, přestože doma se mají relativně dobře
5. Jiné

Informace o chudobě, nebezpečí a špatných životních podmínkách vykreslují uprchlíky jako oběti, kdežto ekonomická migrace byla vnímána velmi negativně a představovala migranty jako hrozbu.

4.2. Jaké návrhy řešení krize se v Mladé frontě DNES a v Blesku objevovaly?

1. Obecný, nespecifikovaný požadavek, aby došlo co nejrychleji k vyřešení situace
2. Zakázat uprchlíkům vstup do Evropy nebo do České republiky, odmítání kvót a vracení lidí zpět do zemí jejich původu
3. Humanitární pomoc v zemích, z nichž se utíká a pomoc lidem, kteří jsou již v Evropě
4. Vojenská intervence v zemích s nestabilní politickou a bezpečnostní situací
5. Jiné

Důvody, které často zmiňovaly předchozí výzkumy tohoto tématu. Zákaz vstupu uprchlíkům do země souvisí s rámcem (potenciální) hrozby a informace o humanitární pomoci naznačují, že se jedná o oběti.

Uprchlíci jsou rámováni jako hrozba, pokud se ve zprávě vyskytne jeden nebo více následujících indikátorů:

- téma příspěvku jsou uprchlíci páchající násilí
- jako návrh řešení krize je uveden zákaz vstupu uprchlíků do Evropy
- jako důvod opuštění jejich domovských zemí je uvedena snaha ekonomicky si polepšit

Uprchlíci jsou rámováni jako oběť, pokud se ve zprávě vyskytne jeden nebo více následujících indikátorů:

- jako téma příspěvku je uvedeno násilí páchané na uprchlících nebo nehody nebo pomoc uprchlíkům
- jako důvod opuštění domovských zemí jsou uvedeny válečné konflikty nebo chudoba
- jako návrh řešení krize je uvedena humanitární pomoc v zemích, ze kterých lidé přecháží

4.2.4 Výběr zkoumaného období

Pro účely analýzy mediálního zobrazení uprchlíků v době migrační krize roku 2015 bude vybrán časový úsek, který zahrnuje období „kritického léta“ tohoto roku, jak jej označuje UNHCR. Tehdy se všechna významná evropská média zabývala touto problematikou a přinášela zprávy jak o situaci v zemích, ze kterých lidé utíkali, tak o snaze evropských států krizi různými způsoby vyřešit.¹³⁴

¹³⁴ DELL'ORTO, Giovanna; WETZSTEIN, Irmgard (ed.). Refugee News, Refugee Politics: Journalism, Public Opinion and Policymaking in Europe. Routledge, 2018

Jelikož se práce zaměřuje přímo na obraz migrantů, bude vybraný vzorek kopírovat nejvýznamnější momenty tzv. uprchlické krize. Jak bylo již výše popsáno, organizace UNHCR sestavila seznam sedmi nejvýznamnějších událostí krize, které významně ovlivnily její průběh. Vzorek analýzy tedy zahrnuje všech těchto sedm momentů a skládá se ze tří uměle vytvořených období (vždy přibližně jeden měsíc), které jsou konstruovány kolem těchto událostí.

První část vzorku se zaměří na období mezi 20. březnem a 20. dubnem 2015. Dne 20. března došlo u ostrova Lampedusa ke ztroskotání lodi převážející odhadem sedm set uprchlíků a z tohoto množství se podařilo zachránit zhruba 50 osob. K analýze byl vybrán časový úsek od 20. března do 20. dubna, jelikož se předpokládá, že během této doby oba vybrané deníky publikovaly dostatek příspěvků pro analýzu a bude proto možné zjistit, jaký mediální obraz uprchlíků v této době deníky Mladá fronta DNES a Blesk vytvářely.

Druhá část vzorku sleduje období od 28. srpna 2015 do 28. září 2015. Tento časový úsek začíná zprávou o nalezení jednademdesáti mrtvých uprchlíků v opuštěném kamionu u hranic Rakouska s Maďarskem. Dále je zde zahrnuta událost ze 4. září 2015, kdy byl na turecké pláži nalezen utonulý syrský chlapec Alan Kurdi, a také protesty v Maďarsku z 5. září a dokončení stavby plotu na srbsko-maďarských hranicích 15. září, což jsou momenty, které UNHCR také považuje za milníky krize.

Poslední část zkoumaného období se zaměří na časový úsek od 9. října 2015 do 9. listopadu tohoto roku. Dne 9. října začalo přemísťování skupiny devatenácti migrantů z Itálie do Švédska podle nových přesídlovacích plánů Evropské unie a 4. listopadu začaly relokace v Řecku, odkud přemístili třicet syrských a iráckých migrantů do Lucemburska. I tyto dvě události označila UNHCR ve své zprávě o uprchlické krizi jako přelomové.

Pro výzkum bylo záměrně vybráno těchto sedm událostí z celého roku 2015 také proto, že pokrývají období od března do listopadu. To znamená, že z jejich analýzy bude možné vysledovat i to, jak se v průběhu roku mediální obraz uprchlické krize měnil.

4.2.5 Jednotky analýzy

Výzkumnými jednotkami pro analýzu mediálního obrazu migrantů se stanou jednotlivá vydání deníků Mladá fronta DNES a Blesk. Jako kódovací jednotka¹³⁵, ke které se vztahuje měření, je určen jeden článek (zpráva). Jaký úsek textu bude považován za jeden článek, je pro potřeby

¹³⁵ Kódovací jednotka = část výzkumné jednotky, která je analyzována. V tomto případě jde o jednotlivé články. (Sedláková, Výzkum médií, str. 313)

analýzy dále upřesněno (analýza totiž pracuje s výsledky vyhledávání v databázi Anopress, která zobrazuje jednotlivé články jiným způsobem než tištěné verze deníků).

Jelikož se práce zaměřuje na jedno specifické téma, musí být vymezena také záznamová jednotka¹³⁶ neboli ta část kódovacích jednotek, která je pro výzkum relevantní svým obsahem. V tomto případě se jedná o zprávy s tematikou uprchlictví a způsob jejich výběru za pomoci klíčového slova je popsán dále.

Vzhledem k tomu, že se analýza zaměřuje na mediální obraz migrantů v roce 2015, měla by cílová populace (tedy všechny jednotky, pro které by měly být platné závěry výzkumu) odpovídat všem vydáním Mladé fronty DNES a Blesku z tohoto roku. Z důvodu časové náročnosti a omezeným možností této práce však byla vybrána pouze taková období, ve kterých se ve zkoumaném tisku očekává vysoká frekvence výskytu příspěvků ke sledovanému tématu. Avšak i přes omezení zkoumaného období se předpokládá, že vzorek bude dostatečně rozsáhlý na to, aby bylo možné zobecnit výsledky výzkumu na celý rok 2015.

4.3 Operacionalizace

4.3.1 Výběr kódovacích jednotek

Články pojednávající o migrantech budou pro potřeby analýzy vybrány za pomoci databáze Anopress, do které bude zadáno klíčové slovo „uprchlík“ (databáze zároveň vyhledá toto heslo ve všech osobách a pádech). Z vybraného vzorku se následně odstraní příspěvky, které obsahují výraz „uprchlík“ v přeneseném významu slova a neodkazují tak k událostem spojeným s tzv. uprchlickou krizí roku 2015. M. Tkaczyk ve svém výzkumu zabývajícím se obrazem uprchlíků v online zpravodajství zahrnoval pouze ty příspěvky, jejichž hlavním tématem byly *události nebo výroky, které souvisí s neřízeným pohybem migrantů ze zemí Blízkého Východu a Severní Afriky na území Evropy V českých médiích byl tento migrační pohyb převážně označovány jako „uprchlická“, případně „migrační krize“*.¹³⁷ Stejný postup bude použit i v tomto výzkumu. Jak bylo již výše uvedeno, období, po které analýza sleduje výskyt daného hesla, se omezí na úseky 20. března až 20. dubna, 28. srpna až 28. září a 9. října až 9. listopadu roku 2015.

Je možné, že některé příspěvky publikované sledovanými deníky neobsahují heslo „uprchlík“ (ale například jen „migrant“) a nedostanou se tak do vzorku, jelikož je takto databáze Anopress nenajde. Vzorek je tímto relativně zúžen, avšak předpokládá se, že pro potřeby

¹³⁶ SEDLÁKOVÁ, Renáta. Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky. Grada, 2014, str. 313

¹³⁷ TKACZYK, Michal. Mediální pokrytí tzv. migrační krize v online zpravodajství (Novinky, iDnes, ČT24.cz) – základní výsledky obsahové analýzy. Working paper). Brno: Masaryk University, 2017.

rekonstrukce mediálního obrazu uprchlíků bude zahrnovat dostatek materiálu. Deníky Mladá fronta DNES a Blesk (a média obecně) navíc většinou používaly výrazy „migrant“ a „uprchlík“ jako synonyma, tudíž by použití pouze klíčového slova „uprchlík“ nemělo nijak výrazně zkreslit výsledky analýzy.

V případě Mladé fronty DNES se výzkum zaměří na rubriky Z domova, Ekonomika, Publicistika, Ze světa, Kultura, Názory, a také na články z titulní stránky, které nejsou zařazeny do žádné z rubrik. Během zkoumaného období se v Mladé frontě DNES nepravidelně objevuje také rubrika Studenti píše noviny, kde studenti vyjadřují své názory týkající se krize. I tuto část novin analýza zahrne, pokud zrovna bude přítomna v daném vydání sledovaného deníku. Kódována naopak nebude část deníku obsahující regionální zpravodajství (viz dále) a také Sport, jelikož jde o rubriku, která již svým zaměřením neodpovídá tématu výzkumu, a pokud se zde objevují příspěvky obsahující klíčové slovo „uprchlík“, je to vždy v přeneseném významu slova. Analýza vynechá i sešit Servis, jelikož se zde také nevyskytují relevantní příspěvky (jedná se víceméně jen o část novin obsahující televizní program a předpovědi počasí).

V deníku Blesk budou zkoumány tyto rubriky: Téma, Politika, Zahraničí, Čechy/Morava, Společnost a příspěvky z titulní stránky, které ani v Blesku nejsou zařazeny do žádné z rubrik. I u tohoto deníku vynechá analýza část obsahující sport, a to ze stejného důvodu jako u Mladé fronty DNES.

Kódovány naopak nebudou přílohy (magazíny) Mladé fronty DNES (Ona Dnes, Auto DNES, Doma DNES, Magazín DNES, Rodina DNES a Víkend DNES) a Blesku (Blesk pro ženy, Nedělní Blesk, Blesk magazín, Blesk Hobby, Blesk zdraví atd.).

4.3.2 Výběr textu pro analýzu

Jak bylo již uvedeno výše, vzorek získá analýza za pomoci databáze Anopress. Jelikož je jako kódovací jednotka vybrán jeden článek, bude dále nutné upřesnit, jak výzkum postupuje při práci s výsledky vyhledávání v této databázi.

Jako jedna kódovací jednotka se rozumí textový celek s titulkem, který jako samostatný článek vyhodnotí databáze. Jako jeden ucelený článek budou kódovány i skupiny textů, které jsou zastřešeny jedním hlavním titulkem, přestože v tištěné podobě deníků by je v některých případech bylo možné rozdělit do článků samostatných. Například v graficky výrazně členitém Blesku by sice bylo možné posuzovat části textových komplexů jako samostatné články, avšak tato analýza pracuje pouze s výsledky vyhledávání v databázi Anopress, a proto bude za

jednotný celek považováno to, co se objeví ve výstupu vyhledávání, jelikož výzkum se nezaměřuje tištěná vydání deníků; zkoumá pouze obsah, a nikoliv grafickou stránku.

Stejně tak články s pokračováním na jiné straně, budou kódovány jako jedna zpráva a titulky, co je uvozují na další stránce, se započítají jako součást těchto článků. Také infoboxy a další textové materiály (například různé číselné seznamy a výčty), které se občas v databázi objevují na konci článků, se započítají jako součást zprávy.

Jelikož analýza nezahrnuje fotografie přiložené k příspěvkům, do rozsahu článků se nezapočítají ani jejich popisky, které se v databázi zobrazují na konci příspěvku. Popisky totiž ve velké většině opakují pouze to, co již bylo v článku zmíněno (někdy jde o větu, která se přímo vyskytuje v článku). Analýza navíc nepracuje s fotografiemi, ale pouze s textem, jelikož základní verze programu Anopress fotografie nezobrazuje.

4.3.3 Sledované proměnné

U analyzovaných článků budou nejprve určeny tyto kategorie, které následně usnadní jejich zpětnou identifikaci. Jsou to:

1. Pořadové číslo zprávy v analýze
2. Datum, kdy zpráva vyšla
3. Titulek zprávy
4. Strana, na níž je zpráva umístěna
5. Rubrika, ve které byla zpráva vydána

Další kategorie se již vztahují k samotnému tématu práce, tedy k uprchlíkům a jsou to:

6. Citované zdroje
7. Země původu uprchlíků
8. Lokace zprávy
9. Téma zprávy
10. Počet slov
11. Důvody, proč migranti odcházejí ze země svého původu
12. Návrhy řešení krize objevující se v tisku
13. Jedná se o infotainment?
14. Jedná se o zprávu typu human interest story?

U prvních pěti kategorií není třeba další zpřesnění, jelikož se jedná o snadno identifikovatelné parametry zpráv. Kategorie 6 až 14 však budou dále detailněji operacionalizovány:

6. Citované zdroje

První proměnná, kterou analýza sleduje, jsou zdroje citované zkoumanými médii, které se vyjadřují k problematice uprchlictví. Pokud se v příspěvku objeví jiné téma, ke kterému se subjekt vyjadřuje, do analýzy započítán nebude. Jako zdroj informací se rozumí osoba, politická strana nebo jiná organizace, která v příspěvku dostane (buď přímo nebo nepřímo) možnost vyjádřit se. Za zdroj informace však může být považována také další tiskovina nebo jiné médium (internetová stránka, televizní stanice...), z nichž by deníky citovaly.

Jako samotná citace bude kódována promluva výše zmíněných subjektů, která je buď ve formě přímé řeči mluvčího s uvozovkami, nebo se může jednat o nepřímou řeč uvedenou formulacemi typu: „podle...“ (např. *„Měsíční provoz základny stojí podle Bečváře bez platů vojáků pět milionů korun.“*), „(určitá osoba nebo organizace) tvrdí/potvrdil(a), že...“ (např. *„Aktivisté naopak tvrdí, že policie by režim v táborech měla změkčit a pro uprchlíky vymyslet více zábavy.“*), nebo „...sdělil(a), řekl(a), uvedl(a), dodal(a), oznámil(a), konstatoval(a), poznamenal(a), prozradil(a), že..., mluvil(a) o tom že...“, ale také vyjádření názoru třeba ve formě „...si myslí, že...“ (např. *„Aktivisté z neziskových organizací či lidé pomáhající uprchlíkům si ale myslí, že svůj podíl mají na všem i Češi, kteří běžence drží v táborech.“*) nebo „...popisuje/popsal(a) situaci...“. Podanou informaci, jejíž zdroj bude zkoumán, jsou myšleny také tyto formulace implikující určité sdělení nebo vyjádření se určité osoby/subjektu k aktuálnímu dění: „varuje“ (např. *„Neratovský farář Josef Suchár v souvislosti s uprchlickou krizí varuje před siláckými gesty některých čelních politiků, které jen přizívují agresivitu ve společnosti a maskují alibistický přístup.“*), „stěžuje si“... atd. V případě, že se jedná o citaci jiného deníku nebo média obecně (internetová stránka, televizní stanice atd.), budou brány v potaz i sdělení doprovázená slovy „...napsal tento deník“, „podle listu/deníku...“, „...citoval server...“, „podle agentury...“ atd.

Jednotliví mluvčí a zdroje budou pro účely analýzy rozděleni do těchto kategorií:

1. Domácí politici – osoby působící na domácí politické scéně a jejich tiskoví mluvčí
2. Zahraniční politici – osoby působící na zahraniční politické scéně a jejich tiskoví mluvčí
3. Vojáci/armáda/policie – zástupci policejních a ozbrojených složek (českých i zahraničních)

4. Vyjádření českých úřadů – úřad ve smyslu státní nebo veřejnoprávní institucí zřízený orgán za účelem výkonu úřední činnosti, kterému je přikázána určitá věcná a územní působnost a pravomoc.¹³⁸ Vyjádření zejména prostřednictvím tiskových mluvčích.
5. Vyjádření zahraničních úřadů (také spíše prostřednictvím tiskových mluvčích) – viz výše, úřad se však nenachází na našem území ani nepracuje pro ČR
6. Odborníci/experti – vědci, analytikové, lékaři, psychologové, akademici atd.
7. Občané/ „obyčejní lidé“ – „hlas lidu“, lidé, kteří se nevyjadřují k problematice ani z pozice odborníka, ani z pozice politika
8. Samotní uprchlíci/migranti/běženci – lidé na cestě z domovských zemí prchající před válkou nebo ti, kteří již dorazili do cílové země a žijí zde
9. Domácí tisk – české tištěné noviny
10. Zahraniční tisk – zahraniční tištěné noviny
11. Jiné domácí médium – internetová stránka, televizní/rádiová stanice/zpravodajská agentura
12. Jiné zahraniční médium – internetová stránka, televizní/rádiová stanice/zpravodajská agentura, která se nenachází na našem území, ani nepracuje pro ČR
13. Aktivisté – lidé pomáhající uprchlíkům, např. členové organizací zabývajících se dodržováním lidských práv
14. Aktivisté vystupující proti uprchlíkům – osoby vystupující proti uprchlíkům a proti jejich přijímání do ČR nebo jiných evropských zemí
15. Známé osobnosti – celebrity vyjadřující se k tématu
16. Jiné – kategorie pro zřídka se vyskytující případy, které analýza dále nerozlišuje

Jednotliví mluvčí a zdroje budou pro každý jednotlivý příspěvek kódováni pouze jednou, a to i v případě, že by se v článku vyskytlo více jejich vyjádření.

7. Země původu uprchlíků

Další proměnnou, kterou práce sleduje, jsou země, ze kterých migranti pocházejí. Jak již bylo uvedeno výše, z analýzy budou vyloučeny příspěvky pojednávající o migračních ze států, co přímo nesouvisejí s uprchlickou krizí (často se jedná například o Ukrajince nebo o Kubánce) a také články, kde je označení „uprchlík“ použito mimo kontext nebo v přeneseném významu.

Analýza zároveň také zkoumá, zdali je jmenována konkrétní země, nebo je země původu migrujících popsána jiným, méně konkrétním geografickým termínem. Do kódovací

¹³⁸ Dostupné z: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=20732, cit. 22.4. 2020

knihy budou zanášeny buď názvy konkrétních států (Sýrie, Afghánistán, Libye...) nebo geografických označení (Blízký východ, severní Afrika atd.).

V případě, že zpráva pojednává o dění v určitých zemích, které jsou jmenovány, ale o uprchlících se zde jako o celku mluví pouze jako o „uprchlících“ bez toho, aniž by bylo přesně specifikováno, odkud pocházejí – například označením „Syřan“ nebo „syrský uprchlík“, budou výše jmenované země kódovány jako země jejich původu (např. *„Dočasné rozdělení Sýrie na sporadicky bojující státečky je pragmatickým řešením syrského patu. Pro Evropu je však pořád špatným, protože uprchlíky domů nevrátí.“*).

8. Lokace zprávy

Další zkoumanou proměnnou je místo, kde se události odehrály, resp. jestli se jedná o zprávu zahraniční nebo domácí. Pro příspěvky, které zároveň pojednávají jak o událostech v ČR, tak v cizině a tyto události mezi sebou mají určitou spojitost, bude zavedena kategorie „domácí zpráva s přesahem“ a „zahraniční zpráva s přesahem“.

Jako domácí zpráva jsou kódovány příspěvky primárně informující o dění v České republice. Do této kategorie jsou započítávány i zprávy, které sice mohou obsahovat velmi stručný úvod nebo background popisující situaci v zahraničí, avšak tato část textu zde má pouze připomenout čtenáři, co se stalo, uvést mu dění do celosvětového kontextu a jeho cílem není informovat o nových událostech (může se jednat například o krátkou citaci výroku zahraničního politika, který se k situaci před časem vyjádřil, nebo také o obecný úvod ke článku, kde je nanejvýš na několika prvních řádcích připomenuto třeba množství prchajících lidí a země jejich původu). Např. informativní úvod typu: *„Za poslední čtyři roky od vypuknutí povstání proti Bašáru Asadovi zakotvilo v Česku přes tři stovky Syřanů. Z cizinců, kteří u nás za prvních osm měsíců letošního roku zažádali o azyl, tvoří Syřané třetí nejpočetnější skupinu.“* nebude považován za přesah do zahraniční kategorie, pokud zpráva dále informuje již pouze o domácím dění.

Zahraniční zprávou je myšlen příspěvek pojednávající o událostech mimo Českou republiku. Nejčastěji se tedy jedná o státy, do nichž míří velký počet uprchlíků a ty se musejí s nastalou situací vyrovnat. Další zahraniční zprávy mohou informovat také o dění v zemích, ze kterých lidé prchají.

Jako zahraniční zpráva s přesahem je definován takový text, jehož hlavní a nejdůležitější sdělení vypovídá o dění v cizí zemi, avšak existuje určitá spojitost mezi těmito zahraničními událostmi a situací v České republice. Může zde být například vysvětleno, jaký dopad bude mít zahraniční událost na ČR. Přesah se tak může objevit třeba u tématu kvót pro přijímání

uprchlíků, u kterého je diskutován postoj naší země k nim v kontextu s děním v ostatních státech a k tématu se také vyjadřují jak zahraniční, tak domácí politici. Dalším příkladem zahraniční zprávy s přesahem by v neposlední řadě mohly být například i texty popisující působení českých organizací v krizi zasažených oblastech.

Poslední kategorie zaměřená na lokaci události je domácí zpráva s přesahem. Tou se rozumí text informující primárně o domácích tématech spojených s krizí, avšak dále je probíráno, jakou spojitost mají tato témata se zahraničím. Může se jednat kupříkladu o informace o českých politicích na schůzích Evropského parlamentu nebo porovnávání postupů, které v případě krize volí Česká republika a ostatní evropské země. Přesah zprávy mohou tvořit i komentáře, které srovnávají události ze zahraničí s děním u nás a také články o přijatých uprchlících popisující jejich začlenění do české společnosti; ty totiž často obsahují také informace o dění v zemích, ze kterých lidé prchají.

9. Téma zprávy

Tato kategorie vypovídá o samotném obsahu zprávy. Jednotlivými tématy se rozumí uzavřené celky spojené jedním autorem, tématem a hodnocením. Jestliže se autor, téma nebo hodnocení změní, jedná se již o jiné téma. Text vztahující se k tématu obsahující relevantní informace o uprchlické krizi bude kódován i v případě, pokud se samotné téma uprchlictví (některá z níže uvedených kategorií) ve zprávě vyskytuje jako vedlejší téma. V takovém případě se do kódovací knihy zaznamená, že hlavní téma není přítomno a článek bude zařazen do kategorie „Jiné“. Analýza zahrnuje veškeré texty, v nichž se vyskytují zmínky o uprchlících a uprchlické krizi tak. U zkoumaných zpráv bude identifikováno těchto 10 témat:

1. Osídlení: řešení umístění uprchlíků jak doma, tak v zahraničí, situace v táborech, stavba táborů pro migranty, politické debaty (zahraniční i domácí) o tom, zdali je přijmout nebo ne, problematika kvót a řešení přerozdělování nově příchozích mezi evropské země
2. Pohyb uprchlíků: popis jejich cesty z Blízkého východu nebo severní Afriky, informace o množství lidí, které do Evropy přichází, zprávy o nově příchozích lidech
3. Nehody a tragédie: příspěvky pojednávající o katastrofách spojených s přesunem velkého množství lidí na moři i mimo něj, které postihovaly migranty na cestě do Evropy, informace o incidentech, při kterých došlo k úmrtí nebo zranění uprchlíků

4. Uprchlíci jako bezpečnostní hrozba: na cestě do Evropy i v cílových zemích, v detenčních zařízeních (násilné chování, problémy se zákonem, podezření z terorismu), také domnělá bezpečnostní hrozba – názory, že uprchlíci „zaplavují“ Evropu

5. Zprávy o násilném chování vůči uprchlíkům: nenávistné projevy (i slovní, například na sociálních sítích)

6. Kultura: reflexe tématu uprchlické krize v kultuře, články o knihách, filmech, seriálech, jiné umělecké tvorbě s touto tematikou

7. Pomoc uprchlíkům: zprávy o plánovaných záchranných operacích na moři, činnost humanitárních organizací jak v zemích, ze kterých lidé utíkají, tak ve státech, kam uprchlíci míří

8. Integrace nově příchozích do společnosti: jak v České republice, tak v zahraničí, problémy a úspěchy v soužití s Evropany, příběhy uprchlíků, kteří se zde již usídlili

9. Uprchlíci a ekonomika: dopad na trh práce, uprchlíci berou pracovní místa nebo jsou nové pracovní síly

10. Jiné: kategorie pro zřídka se vyskytující témata, která nelze zařadit do žádné z výše uvedených kategorií

10. Počet slov

Jelikož, jak již bylo zmíněno, pracuje výzkum pouze s texty vyhledanými za pomoci databáze Anopress, bude počet slov odpovídat jedné kódovací jednotce (viz výše). Jedná se tedy o textový celek s titulkem, který Anopress vyhodnotí jako samostatný článek.

11. Jak dále postupovat při řešení krize

Tato kategorie se zaměřuje na to, zdali se ve zprávě objevují návrhy, jak krizi vyřešit, nebo alespoň zmírnit její následky. Za návrh řešení se považuje jakákoliv zmínka o dále popsanych kategoriích, která je uvedena v příspěvku, nebo ji pronese kterýkoliv z výše uvedených mluvčích:

1. Obecný, nespécifikovaný požadavek, aby došlo co nejrychleji k vyřešení situace

2. Zakázat uprchlíkům vstup do Evropy nebo do České republiky, odmítání kvót a vracení lidí zpět do zemí jejich původu
3. Humanitární pomoc v zemích, z nichž se utíká a pomoc lidem, kteří jsou již v Evropě
4. Vojenská intervence v zemích s nestabilní politickou a bezpečnostní situací
5. Jiné

12. Důvod, proč migranti odcházejí ze svých zemí do Evropy

Analýza také zkoumá, jaké důvody pro odchod uprchlíků ze svých zemí deníky Mladá fronta DNES a Blesk uváděly. Za důvod pro odchod se považuje jakákoliv zmínka o dále uvedených kategoriích uvedená ve zprávě nebo pronesená některým z mluvčích vyjadřujících se k uprchlické krizi:

1. Obecné označení jako „problém“, „problémová země“
2. Válečné konflikty, terorismus, hrozba Islámského státu, násilí, špatná bezpečnostní situace
3. Chudoba v zemích, velmi špatné životní podmínky
4. Snaha ekonomicky si polepšit, příspěvky obsahující názory, že migranti jdou za lepším životem, přestože doma se mají relativně dobře
5. Jiné

13. Personalizace

Tato kategorie zkoumá, zda jsou informace podávány personifikovanou formou, tedy jestli a jak často se zkoumané deníky snaží události vysvětlit na příběhu konkrétních jednotlivců.

Seriózní zpravodajství se zpravidla zaměřuje na dění spojené s určitými institucemi (situace na akciovém trhu, vládní program apod.) a má impersonální a technický charakter.¹³⁹ Naproti tomu příspěvky typu human interest story jsou takové zprávy, ve kterých obyčejní lidé procházejí neobvyklými nebo složitými situacemi a vzbuzují tak sympatie nebo obdiv čtenářů. Obvykle se jedná například o přeživší katastrof nebo jiných složitých životních situací, což je možné vztáhnout i k tématu uprchlictví.¹⁴⁰

¹³⁹ HUGHES, Helen MacGill. *News and the human interest story*. Routledge, 2017

¹⁴⁰ GANS, Herbert J. *Deciding what's news: A study of CBS evening news, NBC nightly news, Newsweek, and Time*. Northwestern University Press, 2004, str. 156

V případě zpráv tohoto typu je na první pohled nedůležitým osobním příběhům přisuzován větší význam a jsou používány jako ilustrace komplexnějších problémů, aby byly pro čtenáře přístupnější a mohli jim snadněji porozumět.¹⁴¹

Human interest story často zahrnuje segmenty popisující životy jedinců v určitém kritickém momentu a prohlášení oficiálních institucí snažících se odpovědět na to, co se právě děje,¹⁴² nebo jde o delší příběhy (často také ve formě rozhovorů) migrantů, kteří se usadili v určité zemi a vedou zde své životy.

Zprávy lze obecně podle výskytu elementu human interest story rozdělit do tří kategorií: v první se nevyskytuje žádný osobní příběh konkrétního jedince, v druhém případě jde o zprávu, která je z části tvořena osobním příběhem a třetí forma zprávy typu human interest story pojednává pouze o osobním lidském příběhu a má buď velmi nízkou nebo žádnou informační hodnotu. Tyto příspěvky velmi často obsahují prvky narace a jejich cílem je působit na emoce.¹⁴³

Jako human interest story tedy bude kódován takový příspěvek, který buď celý pojednává o osobním příběhu člověka (např. již výše zmíněné zprávy o životě migrantů dlouhodobě žijících v některé z evropských zemí) nebo se v něm objevuje promluva jedince (nebo popis jeho životní situace z pohledu autora zprávy), která je rozsáhlejší než ta z kategorie sledovaných mluvčích, zaměřuje se na jeho osobní příběh, obsahuje prvky narace a jejím cílem je zapůsobit na city čtenáře a vzbudit sympatie.

14. Infotainment

Poslední kategorií, na kterou se analýza zaměřuje, je četnost příspěvků, které lze označit jako infotainment. Tento pojem je úzce spojen s termínem „soft news“, tedy se zprávami, které se zaměřují na informace o celebritách, zločinu a násilí.¹⁴⁴

Zprávy tohoto typu se často snaží prezentovat fakta zábavnou nebo dramatickou formou, používají satiru a humor, aby zaujaly pozornost publika.¹⁴⁵ Mají spíše epizodní

¹⁴¹ WELDON, Michele. Everyman news: The changing American front page. University of Missouri Press, 2008, str. 16

¹⁴² FISCHER, Henry W. Response to disaster: Fact versus fiction & its perpetuation: The sociology of disaster. University press of America, 1998, str. 39

¹⁴³ RAGHAVENDRA RAO, N. Meera, Feature Writing, New Delhi : PHI Learning, 2012

¹⁴⁴ THUSSU, Daya Kishan. *News as entertainment: the rise of global infotainment*. Thousand Oaks, Calif.: Sage, 2007. ISBN 9780761968795, str. 8

¹⁴⁵ OTTO, Lukas; GLOGGER, Isabella; BOUKES, Mark. The softening of journalistic political communication: A comprehensive framework model of sensationalism, soft news, infotainment, and tabloidization. *Communication Theory*, 2016, 27.2: 136-155, str. 4

charakter a věnují se specifickým, neobvyklým situacím nebo úkazům, které se často neopakují.¹⁴⁶

Tato kategorie tedy bude zkoumat, zdali se zpráva zaměřuje na důležitou událost a informuje o ní adekvátním způsobem, nebo jestli je jejím cílem spíše bavit a šokovat. Jako infotainment analýza označí takové zprávy, které sice informují o tématu uprchlické krize, ale zaměřují se na její nepodstatné aspekty (nedůležité, avšak neobvyklé nebo bizarní situace), a jejichž primárním cílem je čtenáře pobavit (nebo vyvolat jinou emoční reakci) a ne informovat.

4.4 Uprchlíci v denících Mladá fronta DNES a Blesk – výsledky analýzy

Tato kapitola se zaměřuje na problematiku uprchlíků a migrace z pohledu teorie nastolování agendy prvního stupně a zabývá se tedy tím, jaký zájem Mladá fronta DNES a Blesk o toto téma projevovaly a kolik prostoru mu věnovaly. Zkoumáno bude, jak často se v těchto denících vyskytovaly příspěvky zmiňující uprchlíky, v jaké části sledovaného časového úseku se objevovaly s nejvyšší frekvencí, jak rozsáhlé byly a zdali představovaly pro oba deníky natolik důležité téma, aby je umísťovaly na titulní stránky nebo alespoň do přední části jednotlivých vydání.

4.4.1 Počet příspěvků

Za celé sledované období se v Mladé frontě DNES objevilo celkem 354 příspěvků s tematikou uprchlictví, zatímco Blesk publikoval 113 zpráv vztahujících se k této problematice.

V rámci prvního časového úseku, na který se výzkum zaměřil, tedy v období mezi 20. březnem a 20. dubnem roku 2015, otiskla Mladá fronta DNES 10 příspěvků o krizi a ve dvou vydáních dostalo téma uprchlictví prostor na první stránce deníku. Blesk v tomto období vydal pouze dvě zprávy zaměřující se na tuto problematiku a na titulní straně se neobjevila ani jedna z nich.

V období mezi 28. srpnem a 28. zářím téhož roku se v Mladé frontě DNES vyskytlo celkem 204 zpráv a v Blesku 72 zpráv věnujících se migrantům. V případě obou sledovaných deníků se tak jednalo o období, kdy tématu uprchlické krize věnovaly největší počet příspěvků. Ty se také nejčastěji objevovaly na prvních stránkách zkoumaných periodik. V případě Mladé

¹⁴⁶ JEBRIL, Nael; ALBAEK, Erik; DE VREESE, Claes H. Infotainment, cynicism and democracy: The effects of privatization vs personalization in the news. *European Journal of Communication*, 2013, 28.2: 105-121, str. 106

fronty DNES tomu tak bylo téměř každý den, tento deník umístil sledovanou agendu na titulní stránku v 25 dnech z tohoto zkoumaného časového úseku, Blesk otiskl články věnující se problematice uprchlictví na přední stranu ve třech dnech v rámci tohoto období.

V posledním časovém úseku, na který se analýza zaměřila, tedy mezi 9. říjnem a 9. listopadem, bylo zaznamenáno celkem 141 zpráv o uprchlické krizi v Mladé frontě DNES a 37 zpráv v Blesku. Nižší počet zpráv v obou periodicích naznačuje, že z kvantitativního hlediska jejich zájem o agendu uprchlické krize na přelomu října a listopadu roku 2015 mírně klesl. První zmiňovaný deník však umísťoval sledované téma na titulní stranu téměř každý druhý den, jelikož v rámci posledního analyzovaného období se zpráva o uprchlické krizi objevila na první stránce patnácti vydání. Blesk však touto dobou již na přední stranu příspěvky o uprchlících neumísťoval.

Počet příspěvků	MF	Blesk
celkem	354	113
20.3. - 20. 4. 2015	10	2
28. 8. - 28. 9. 2015	204	72
9.10. - 9. 11. 2015	141	37

4.4.2 Frekvence výskytu příspěvků

Nejvyšší koncentraci příspěvků zaznamenala analýza v polovině září roku 2015. Dne 8. září publikovala Mladá fronta DNES v jednom vydání 13 článků se zkoumanou tematikou a dva z nich umístila na titulní stranu. Pět příspěvků se věnovalo cestě migrantů do Evropy a jejich pohybu v rámci ní, zbylé tři se zabývaly jinými tématy. Druhým dnem s nejvyšší koncentrací zpráv o sledovanému tématu v jednom vydání Mladé fronty DNES bylo 10. září, kdy se zde objevilo celkem 12 zpráv o uprchlické krizi. Osm z nich se věnovalo cestě uprchlíků do Evropy, dva se vyskytly na titulní straně. I Blesk vydal nejvíce příspěvků o uprchlictví právě 10. září. Šlo o osm zpráv, z nichž byla také největší část zaměřena právě na pohyb migrantů v rámci kontinentu.

Ze získaných dat je možné vyvodit, že za všechna sledovaná období se Mladá fronta DNES nejvíce věnovala tématu uprchlické krize od 8. září do 10. září a také od 19. až 21. října roku 2015 (v tyto dny se počet publikovaných zpráv k tématu v jednotlivých vydáních také pohyboval kolem deseti), zatímco v Blesku zaznamenala analýza zvýšenou koncentraci příspěvků o uprchlictví pouze kolem 10. září (v tento den otiskl tento deník 8 zpráv o krizi,) a

v říjnu byl již zaznamenán nižší počet článků za jednotlivé dny, průměrně šlo zhruba o jeden až tři příspěvky.

Vysoká frekvence výskytu zpráv s tímto tématem přitom však ani v jednom ze zkoumaných periodik není příliš často vázána na jednu konkrétní důležitou událost, která by tematicky spojovala většinu příspěvků v jednotlivých vydáních a příliš se neshoduje ani s těmi událostmi, které organizace UNHCR označila pro krizi za zlomové (viz výše). Oba sledované deníky ve svých jednotlivých vydáních informovaly spíše o mnoha rozdílných aspektech uprchlické krize jako takové, než aby se zaměřily na jednu konkrétní záležitost s ní spojenou.

Jedinými třemi výjimkami by mohly být dny 4., 10. a 16. září. Dne 4. září totiž Mladá fronta DNES publikovala 11 příspěvků zabývajících se uprchlíky pravděpodobně jako reakci na nalezení utonulého syrského chlapce na turecké pláži. Ty se však o této konkrétní události zmiňovaly pouze okrajově, a kromě toho se zaměřovaly i na jiné události a témata spojená s migrací. Mladá fronta DNES tehdy navíc z etických důvodů ani neotiskla fotografie utonulého dítěte.

Jak již bylo řečeno, nadprůměrný výskyt zpráv o migrantech byl v Mladé frontě DNES zaznamenán také kolem 10. září, tedy několik dní po tom, co se v Maďarsku více než tisícovka syrských uprchlíků vydala na pochod z Budapešti směrem k rakouským hranicím poté, co jim maďarská vláda odmítla poskytnout vlaky a autobusy pro přepravu do Rakouska a Německa. K této události došlo 5. září a v následujících dnech se objevovalo lehce nadprůměrné množství zpráv zmiňujících uprchlíky také v Blesku, dění v Maďarsku totiž upoutalo pozornost obou deníků.

Mladá fronta DNES zareagovala také na uzavření maďarské hranice se Srbskem, což mělo zamezit pohybu uprchlíků. Stalo se tak 15. září a den na to publikoval tento deník 11 zpráv věnující se migrační krizi. V Blesku však tato událost počet publikovaných příspěvků nijak neovlivnila.

Obecně se tedy nejvyšší počty příspěvků v Mladé frontě DNES i v Blesku objevovaly spíše mezi klíčovými událostmi uprchlické krize roku 2015, které vymezila organizace UNHCR, a zabývaly se různými událostmi a aspekty spojenými s uprchlictvím. Ve dny, kdy se v obou sledovaných denících vyskytovalo největší množství zpráv o migrantech se však Mladá fronta i Blesk nejčastěji zaměřovaly na téma cesty do Evropy, deníky tedy nejvíce zajímal jejich pohyb mezi zeměmi.

4.4.3 Umístění zpráv o uprchlické krizi v rámci jednotlivých vydání Mladé fronty DNES a Blesku

Za celé zkoumané období se v Mladé frontě DNES vyskytovalo sledované téma nejčastěji na straně 8. Objevilo se zde 51 článků ze všech 354 publikovaných, avšak spíše než z nezájmu tohoto periodika o agendu uprchlictví tomu tak bylo z toho důvodu, že tato stránka je pravidelně věnována rubrice Ze světa a příspěvky o dění spojeném s uprchlickou krizí v zahraničí v tomto deníku převažovaly nad těmi domácími. Druhý a třetí nejvyšší počet zpráv o krizi byl totiž zaznamenán na straně dvě (48 příspěvků) a na titulní stránce (42 zpráv), což naznačuje, že Mladá fronta DNES považovala ve sledovaném období toto téma za velmi důležité a předpokládala značný zájem svých potenciálních čtenářů o něj. Dále se příspěvky zmiňující uprchlíky vyskytovaly také na stránkách tři (27 zpráv), čtyři (22 zpráv) a sedm (29 příspěvků).

Je však třeba brát také v potaz, že články jsou v rámci jednotlivých vydání rozmístřovány také podle toho, do jaké rubriky tematicky náleží a na které stránce se ta či ona rubrika nachází. Například rubrice Ze světa byly většinou věnovány strany šest až devět a příspěvky zabývající se uprchlictvím a událostmi spojenými s migrací se, jak již bylo řečeno, v jejím rámci vyskytovaly nejčastěji na straně osm, tedy skoro na jejím konci. Tato rubrika se tedy sice věnovala zkoumané problematice ve velké míře, ale příspěvky se sledovaným tématem zpravidla nebyly zařazovány na začátek, což naznačuje, že Mladá fronta DNES mohla považovat jiné zahraniční události za důležitější pro čtenáře.

To však není velmi pravděpodobné vzhledem k tomu, že se téměř shodný počet zpráv zmiňujících migranty vyskytl na již zmíněné straně dvě, na kterou Mladá fronta DNES dočasně umístila rubriku Uprchlická krize zaměřující se přímo na události spojené s migrací. Zde publikovala příspěvky od 4. do 23. září roku 2015 (mimo toto období se zde nacházela rubrika Z domova, kde se také vyskytly příspěvky zmiňující migranty) a objevovaly se tu jak zprávy o dění spojeném s uprchlíky jak v zahraničí, tak v České republice.

Lze tedy usuzovat, že v době, kdy Mladá fronta DNES projevovala největší zájem o agendu migrace, byly příspěvky, které tento deník považoval za nejdůležitější, otištěny právě v rubrice Uprchlická krize, a pokud se objevily další, doplňující fakta nebo události, o kterých redaktoři Mladé fronty DNES usuzovali, že by mohly čtenáře také zajímat, umísťovali je spíše na konec rubriky věnující se zahraničnímu dění. Těchto doplňujících zpráv však bylo také velké množství, což naznačuje, že Mladá fronta DNES považovala téma uprchlictví za důležité, a proto o něm také informovala v rámci více rubrik.

Dále byly zprávy o migraci publikovány relativně často také na stránkách 10 (18 příspěvků), 11 (28 příspěvků) a 12 (17 příspěvků), kde se pravidelně vyskytují rubriky

zaměřené na publicistické žánry. Na straně 10 se nacházela rubrika Studenti píší noviny a stránky 11 a 12 patřily Názorům, v jejichž rámci dostávali nejen novináři, ale i další osobnosti možnost vyjádřit se k problematice uprchlictví. Podle výskytu příspěvků v jednotlivých rubrikách lze tedy říci, že Mladá fronta DNES v případě tématu migrace kladla důraz i na publicistické žánry.

Naproti tomu deník Blesk umísťoval zprávy o migrační krizi nejčastěji na stranu dvě; zde se objevilo celkem 40 příspěvků, na stranu tři, která obsahovala 21 zpráv o tématu, a také na stranu čtyři s celkovým počtem 15 článků. Strana dvě, kde se vyskytlo nejvyšší množství článků věnovaných problematice migrace, je v těchto novinách určena rubrice Politika a podle množství zpráv, které do ní tematicky spadají, může zasahovat až na stranu tři nebo čtyři. Zprávy na třetí nebo čtvrté stránce tedy spadaly buď do Politiky, nebo do rubriky Téma nebo také pod Aktuality. V rámci Politiky vydal deník za celé sledované období přesně 69 článků týkajících se migrace, což je téměř dvakrát tolik než ve všech ostatních rubrikách dohromady. Zbýlých 37 zpráv bylo rozděleno mezi 7 dalších rubrik Blesku.

Na dalších stránkách Blesku se příspěvky věnované událostem uprchlické krize vyskytovaly již jen sporadicky (vždy v počtu maximálně cca deseti článků). Na titulní stránku se problematika uprchlictví dostala pouze třikrát (ve dny 5., 10. a 16. září, což odpovídá době, kdy podle počtu vydaných příspěvků v jednotlivé dny projevovaly oba sledované deníky o tuto agendu největší zájem), a to je ve srovnání s Mladou frontou DNES, která na první stránce publikovala celkově třetí nejvyšší počet všech zpráv zmiňujících uprchlíky, velmi málo.

Tento deník tedy nepředpokládal, že by pro jeho čtenáře byla tematika migrace natolik atraktivní, aby bylo nutné umísťovat ji na titulní stránku a ve sledovaném období zde sice bylo otištěno největší množství zpráv o migrantech na druhé, třetí a čtvrté stránce, avšak Blesk pro ně nevytvořil žádnou zvláštní rubriku tak jako Mladá fronta DNES, ani nepublikoval žádné publicistické příspěvky s tímto tématem.

Pokud jde o měnící se míru pozornosti obou deníků věnovanou uprchlíkům v jednotlivých časových úsecích vymezených analýzou, v prvním zkoumaném období (mezi 20. březnem a 20. dubnem roku 2015), kdy Mladá fronta DNES publikovala jen 10 zpráv s tématem migrace, Blesk pouhé 2 články věnující se této problematice a celkově toto téma ještě nebylo v obou periodických nijak zvlášť frekventované, se v obou denících vyskytovaly příspěvky o uprchlících rozptýleně na víceméně náhodných stránkách a v náhodných rubrikách. V Mladé frontě DNES ani v Blesku žádná stránka ani rubrika nijak výrazně nepřevažovala. Za zmínku stojí pouze fakt, že deník Mladá fronta DNES dvakrát umístil sledované téma na titulní stranu, jak již bylo zmíněno výše, a Blesk ani jednou.

Mezi 28. srpnem a 28. zářím, tedy v době, kdy oba zkoumané deníky publikovaly nejvíce zpráv o dané problematice, umísťovala Mladá fronta DNES na první tři stránky informace o uprchlících velmi často. Jak již bylo řečeno, na titulní stranu se migranti dostali pětadvacetkrát, na straně dvě se objevilo 33 příspěvků s tímto tématem a na straně tři to bylo 22 článků. Strana čtyři obsahovala pouze 12 zpráv informujících o uprchlictví. Byla pravidelně věnována rubrice Z domova, což může naznačovat, že Mladá fronta DNES informovala v souvislosti s krizí spíše o zahraničních událostech. V tomto období se také začalo objevovat velké množství příspěvků zabývajících se uprchlíky na straně osm, tedy na konci rubriky Ze světa, kde se jich v této době vyskytlo 34. I zvýšený výskyt příspěvků na stránkách 10, 11 a 12 v rámci rubrik věnujících se publicistice zachytila analýza právě v srpnu roku 2015.

Deník Blesk však ani v době svého největšího zájmu o agendu uprchlictví toto téma neumísťoval příliš často na titulní stránku; bylo tomu tak pouze třikrát. Naproti tomu velké množství příspěvků se vyskytovalo na stranách dvě (26 zpráv), tři (16 článků) a čtyři (11 zpráv). Jednalo se ve většině případů o zprávy náležející do rubriky Politika. Blesk tedy nejenže publikoval celkově nižší počet článků zabývajících se uprchlíky, ale také tolik nerozlišoval mezi rubrikami a většinu příspěvků zařadil do jedné.

V době mezi 9. říjnem a 9. listopadem 2015, kdy zájem Mladé fronty DNES a Blesku o migranty mírně poklesl, již Mladá fronta DNES neumísťovala největší počet příspěvků věnujících se této problematice do přední části jednotlivých vydání. Nejvíce článků s tématem uprchlictví bylo otištěno na stránkách sedm (16 příspěvků) a osm (17 příspěvků), což odpovídá posledním stranám rubriky Ze světa. Tento deník se tedy s postupujícím vývojem událostí zaměřil spíše na zahraniční dění. Na titulní straně se v tomto období vyskytlo 15 zpráv o migrantech.

Blesk v tomto časovém úseku již sledovanou agendu nezařadil na titulní stránku ani jednou, zato se však nejvyšší počet článků o dění spojeném s uprchlickou krizí opět objevil na stránce dvě (14 příspěvků), zatímco na ostatních stránkách se vyskytly vždy maximálně čtyři zprávy. To však může být vysvětleno také tím, že, jak již bylo řečeno, se na této straně pravidelně vyskytovala rubrika Politika, do které Blesk zařazoval většinu příspěvků s tématem uprchlictví. Tento deník má také rubriku Zahraničí, v jejímž rámci publikuje zprávy, které se dějí mimo Českou republiku a jde tedy o jakousi obdobu rubriky Ze světa v Mladé frontě DNES. V jejím rámci se však za celé sledované období objevily pouze čtyři zprávy zabývajících se uprchlíky, což naznačuje, že Blesk se v souvislosti s uprchlickou krizí věnoval spíše domácím záležitostem, které s ní byly spojeny.

4.4.4 Rozsah příspěvků

Dalším indikátorem zájmu Mladé fronty DNES a Blesku o téma uprchlictví je prostor, který byly oba deníky této problematice ochotné věnovat. Analýza nepracovala s tištěnými vydáními těchto periodik, a proto je prostorem věnovaným tématu míněn počet slov, který jednotlivé příspěvky obsahovaly.

Průměrná zpráva věnovaná migraci v Mladé frontě DNES obsahovala 457 slov. Nejdelší příspěvky otištěné v tomto periodiku byly dlouhé zhruba 1300 až 1700 slov. Za celé sledované období se takto dlouhých článků vyskytlo dvacet, ve většině případů se jednalo o rozhovory (otištěné v rubrice Rozhovor) a zpravidla byly otištěny buď v srpnu nebo v září roku 2015. Naopak nejkratší příspěvky měly kolem 30 slov, vyskytovaly se v různých rubrikách a zaměřovaly se na rozdílná témata.

Naproti tomu v deníku Blesk dosahoval průměrný příspěvek věnovaný uprchlické krizi délky 248 slov, což je oproti Mladé frontě DNES zhruba poloviční počet. Bulvární tisk však zpravidla používá větší písmo, a tak je možné, že tyto články zabíraly stejně velkou plochu jako ty v Mladé frontě DNES, avšak na tento aspekt se analýza nezaměřuje. Nejdelší příspěvky s tematikou migrace v Blesku obsahovaly cca 1300 a 1100 slov. Vyskytly se pouze dva takové a deník je otiskl v rubrice Politika. Bylo tomu tak 16. a 17. září, tedy v době, kdy oba zkoumané deníky věnovaly tématu relativně vysokou míru pozornosti. Nejkratší články publikované v Blesku však také obsahovaly minimálně 30 slov, stejně jako tomu bylo u Mladé fronty DNES.

Průměrný počet slov jedné zprávy věnované uprchlictví na přelomu března a dubna roku 2015, kdy oba zkoumané deníky ještě neinformovaly o tomto tématu tak často, byl u Mladé fronty DNES 531 slov a u Blesku 170 slov. V prvním jmenovaném periodiku šlo o počet lehce nadprůměrný, zatímco u druhého jde o mírný podprůměr. V případě Blesku se však mohlo jednat o náhodu, jelikož mezi 20. březnem a 20. dubnem 2015 tento deník vydal pouze dva příspěvky s touto tematikou. Nízký průměrný počet slov by však odpovídal malé míře pozornosti, kterou této agendě Blesk v tuto dobu věnoval.

V době, kdy se oba deníky zaměřovaly na problematiku migrace nejvíce, tedy mezi 28. srpnem a 28. zářím 2015, měřil jeden průměrný příspěvek s tímto tématem v Mladé frontě DNES 454 slov a průměrná zpráva v Blesku obsahovala 258 slov, tedy opět asi polovinu toho, co první zmiňovaný deník.

V posledním období od 9. října do 9. listopadu, které analýza zkoumala, v případě rozsahu příspěvků k žádným větším změnám nedošlo. Přestože se oba zkoumané deníky věnovaly migrantům již v menší míře, délka zpráv jim věnovaných byla téměř identická

s obdobím předchozím. V případě Mladé fronty DNES to bylo 456 slov a průměrná délka jedné zprávy o migrantech v deníku Blesk činila 231 slov.

Mezi jednotlivými zkoumanými časovými úseky byl tedy rozdíl pouze ve frekvenci, nikoliv v rozsahu příspěvků. U Mladé fronty DNES je dokonce možné říci, že na přelomu března a dubna 2015, kdy se zde ještě téma uprchlictví nevyskytovalo tak často, se mu tento deník věnoval více do hloubky, jelikož průměrná délka příspěvků byla delší než v obdobích následujících, kdy se tyto noviny věnovaly uprchlictví nejvíce. Opět se však může jednat pouze o náhodu, jelikož 10 příspěvků publikovaných mezi 20. březnem a 20. dubnem je relativně nízký počet.

Rozsah příspěvků	MF	Blesk
průměrný	457	248
20.3. - 20. 4.	531	170
28. 8. - 28. 9.	454	258
9.10. - 9. 11.	456	231

4.4.5 Mladá fronta DNES: detailnější a podrobnější zpracování tématu

Z pohledu konceptu agenda setting prvního stupně, který říká, že média mohou prostřednictvím frekvence (a také rozsahu) příspěvků nastolovat témata, která budou pro společnost důležitá, z výsledků analýzy vyplývá, že k tomuto jevu pravděpodobně došlo mezi květnem a srpnem roku 2015. Analýza sledovala mimo jiné období na přelomu března a dubna tohoto roku, kdy se oba zkoumané deníky o uprchlících sice také zmiňují, avšak zdaleka ne v takové míře jako například v srpnu 2015.

Nicméně ze srovnání počtů příspěvků v obou sledovaných denících a frekvence jejich výskytu v rámci sledovaného období je možné usuzovat, že Mladá fronta DNES se na agendu uprchlické krize zaměřovala podrobněji než deník Blesk. Publikovala nejen celkově vyšší počet zpráv věnující se tomuto tématu, ale také jim poskytla prostor ve více rubrikách než Blesk, v němž se články o krizi objevovaly v celkem osmi rubrikách, zatímco v Mladé frontě DNES ve dvanácti. Jak již bylo zmíněno, tento deník také navíc kvůli těmto událostem dočasně zřídil

zvláštní rubriku s názvem Uprchlická krize, v jejímž rámci publikoval zprávy od 4. do 23. září 2015. V Blesku se žádná speciální rubrika věnující se pouze uprchlické krizi neobjevila.

V případě Mladé fronty DNES stojí za zmínku také vysoký počet příspěvků o krizi, které tento deník ve dnech s nejvyššími počty zpráv o sledovaném tématu otiskl v rubrice Studenti píší noviny. Ve třech říjnových dnech s největším počtem zpráv o krizi se v každém vydání objevily vždy tři nebo čtyři články tohoto typu. Vzhledem k tomu, že cílem této rubriky není informovat o nových skutečnostech, ale spíše dát možnost veřejnosti vyjádřit svoje názory, je možné předpokládat, že Mladá fronta DNES tímto reflektovala zájem společnosti o toto téma.

4.4.6 Konstrukce mediálního obrazu uprchlíka

Následující kapitola této práce se již posouvá od konceptu agenda setting prvního stupně, tedy od množství příspěvků a prostoru, který deníky Mladá fronta DNES a Blesk tématu uprchlíků a migrace věnovaly k tomu, jakým konkrétním způsobem o této problematice informovaly a jak tuto událost konstruovaly. Zkoumáno bude, s jakými tématy byli tito lidé spojováni a jaké osoby a subjekty se k problematice vyjadřovaly.

4.4.6.1 Téma příspěvků: Mladá fronta DNES

Témata, o kterých ve spojitosti s uprchlíky informovala Mladá fronta DNES nejčastěji, byla shodně problematika umístění (tedy témata kvót, otázek, zdali je pro ně v Evropě „dost místa“ atd.) nově přichozích lidí v rámci Evropy nebo České republiky a cesta z jejich domovských zemí nebo pohyb v rámci Evropy. Příspěvků věnujících se těmto záležitostem se vyskytlo vždy 84 a jednalo se tak pokaždé o 24 % zpráv ze zkoumaného vzorku. Zprávy o uprchlících na cestě však byly v průměru o něco delší. Tento rozdíl ale činil zhruba jen 8 slov (příspěvky o umístění průměrně obsahovaly 408 slov, zatímco ty o cestách migrantů v průměru 416 slov), jde tedy o rozdíl téměř neznamenný a může se také jednat o náhodu. Nelze tedy s přesností určit, kterému z těchto dvou témat se Mladá fronta DNES věnovala více, přestože tento malý rozdíl naznačuje, že by se mohlo jednat právě o cesty uprchlíků Evropou.

Je tedy zřejmé, že tento deník se migranty zabýval nejvíce z logistického hlediska a zobrazoval je buď na jejich cestě do jejich cílových zemí nebo jako ty, pro které je potřeba nalézt co možná nejvhodnější místo v zemích, do kterých dorazili, popřípadě je v rámci Evropy co nejstrategičtěji přerozdělit.

Třetím nejfrekventovanějším tématem, na které se Mladá fronta DNES v souvislosti s migrací zaměřovala, byla pomoc uprchlíkům, které se věnovalo celkem 29 zpráv, což tvořilo

8 % sledovaného vzorku. Tyto příspěvky byly co do rozsahu srovnatelné s prvními dvěma tématy; průměrný článek zabývající se možnostmi pomoci migrantům obsahoval 407 slov. Skoro stejný počet zpráv věnovala Mladá fronta DNES i problematice násilí páchaného na uprchlících; tímto tématem se sledovaný deník zabýval ve 27 příspěvcích, tedy v 7 % vzorku, avšak nevěnoval mu již tolik prostoru, jelikož průměrný článek obsahoval pouze 364 slov.

Na téma kriminality a násilí, které uprchlíci páchali nebo by potenciálně mohli páchat, se zaměřilo 22 zpráv (6 % sledovaného vzorku). Jde o něco nižší, avšak podobný počet příspěvků jako je ten věnovaný násilí na migrantech. Také průměrná délka těchto zpráv dosahovala podobné hodnoty, a to 350 slov. Mladá fronta DNES tedy vykreslovala migranty spíše v roli obětí, ale počet příspěvků, které o nich vypovídaly jako o (potenciální) hrozbě, byl jen o 5 zpráv (cca 1 % vzorku) nižší.

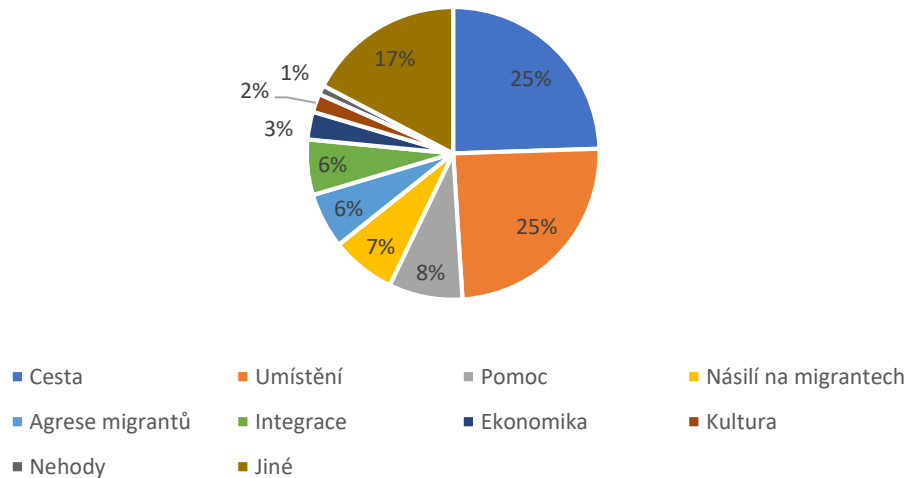
Téměř stejnou měrou jako možnému i reálnému násilí spojenému s uprchlíky se Mladá fronta DNES věnovala také tématu možnosti jejich začlenění do evropské společnosti. Příspěvků o integraci nově příchozích se ve zkoumaném vzorku objevilo 21, šlo tedy o 6 % z celkového množství. Tyto zprávy byly navíc relativně rozsáhlé, průměrný příspěvek zabývající se možnostmi začlenění migrantů do společnosti obsahoval 516 slov, což je více než u témat, které se ve vzorku objevovaly nejčastěji. Je tedy zřejmé, že integrací uprchlíků se Mladá fronta DNES nezabývala tak často jako jinými tématy, zato je však možné předpokládat, že danou problematiku probírala relativně do hloubky.

Další sledovaná témata související s migranty zmiňoval deník již v menší míře, 11 příspěvků (3 %) věnoval zprávám o dopadu příchodu nových lidí do Evropy a České republiky na ekonomickou situaci, šestkrát (2 % vzorku) se vyskytly příspěvky o reflexi tématu uprchlictví v kultuře a vůbec nejméně se Mladá fronta DNES zaměřovala na téma katastrof a nehod, které uprchlíky potkaly na cestě do cílových zemí. Těmto událostem věnoval deník pouze čtyři příspěvky, což odpovídá 1 % vzorku.

Poměrně vysoký počet příspěvků však obsahovala kategorie Jiné, kde se za celé sledované období vyskytlo celkem 63 článků (17 % vzorku) zmiňujících se o uprchlících, což znamená, že ohledně migrace se ve zkoumaném vzorku pravděpodobně objevovalo ještě jedno nebo více dalších témat spojených s uprchlictvím, které analýza nezachytila. Příspěvky spadající do této kategorie byly také nejdelší, obsahovaly průměrně 679 slov, jelikož více než polovina článků náležela do rubrik Rozhovor a Názory, které obecně publikovaly nejrozsáhlejší texty¹⁴⁷.

¹⁴⁷ Průměrný článek publikovaný v Názorech obsahoval 436 slov, v rubrice Rozhovor to bylo 1500 slov.

Téma příspěvků: MF Dnes

4.4.6.2 Téma příspěvků: Blesk

Deník Blesk ve svých příspěvcích zabývajících se událostmi migrační krize stejně jako Mladá fronta DNES nejčastěji zobrazoval uprchlíky na cestě do evropských zemí, a také rozebíral problematiku jejich dalšího umístění v rámci nich. Poměr zastoupení těchto dvou témat ve sledovaném vzorku je však tentokrát velmi odlišný. Blesk se častěji zabýval cestujícími migranty, věnoval jim 33 příspěvků neboli 30 % z celkových 113 článků věnujících se tematice uprchlictví, které ve sledovaném období Blesk publikoval.

Druhé tímto deníkem nejsledovanější téma, tedy problematika umístění nově příchozích, se zde v rámci zkoumaného období vyskytlo přesně dvacetkrát, což tvořilo 18 % všech analyzovaných příspěvků. Mezi prvním a druhým v Blesku nejfrekventovanějším tématem byl znatelný rozdíl také co do počtu slov, příspěvky o cestách migrantů do cílových zemí obsahovaly průměrně 338 slov a zprávy o jejich rozmístění jen 176 slov.

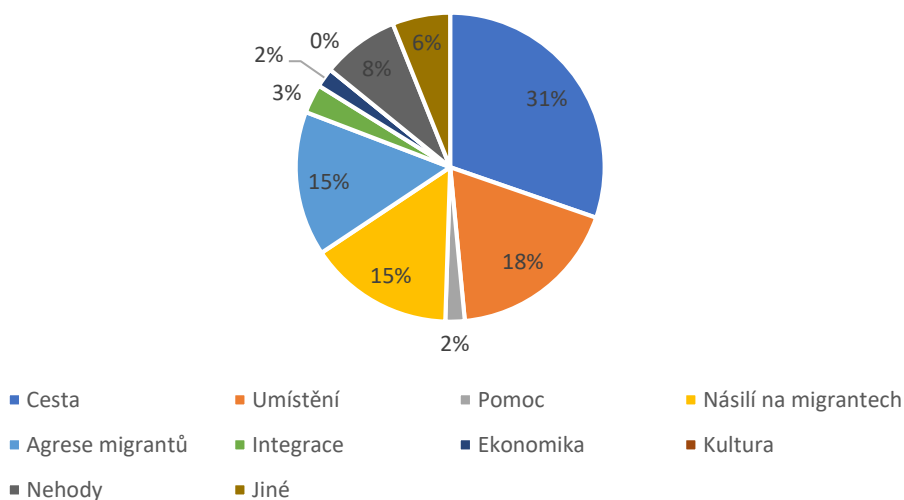
Dále se tento deník relativně často zaměřoval také na problematiku násilí, kriminality a potencionální hrozby spojené s uprchlíky. Zpráv s tímto tématem se ve vzorku vyskytlo 17 (15 %) a stejný počet článků, tedy 17 (také 15 % vzorku) se zaměřoval také na násilí páchané samotnými migranty. Lze však říci, že ačkoliv se v Blesku uprchlíci stejně často objevovali jak v roli hrozby, tak v roli oběti, tématu násilí páchaného na nich Blesk věnoval více pozornosti a rozebíral ho více do hloubky, jelikož zprávy informující o tomto problému byly v průměru o 63 slov delší. Články o migrantech představujících nebezpečí obsahovaly průměrně 225 slov, zatímco ty o násilných činech jimi páchaných pouze 162 slov.

S dalšími tématy byli uprchlíci v Blesku spojováni již v menší míře. V pořadí pátý nejvyšší počet příspěvků věnoval bulvární deník nehodám a tragédiím, které se staly na migračních trasách. Zpráv o těchto událostech se zde za celé sledované období vyskytlo 9, což tvořilo 8 % vzorku a průměrná délka příspěvků zabývajících se tímto tématem činila 260 slov.

O integraci nově příchozích do společnosti také Blesk příliš zájem nejevil, zabýval se jí ve čtyřech zprávách (3 % vzorku) průměrně obsahujících 312 slov a ekonomické aspekty uprchlické krize rozebíral pouze ve dvou článcích (2 % vzorku), avšak s průměrnou délkou 672 slov, což může naznačovat, že se jednalo o příspěvky věnující se dané problematice relativně do hloubky. Vůbec nejméně prostoru dostalo v Blesku téma pomoci migrantům, kterému zde sice byly také věnovány dva články, avšak byly ze všech příspěvků o uprchlictví nejkratší, jelikož průměrně obsahovaly pouze 68 slov.

Do kategorie Jiné v případě Blesku spadalo pouze 7 zpráv, tedy 6 % vzorku. To je o 11 % méně než v Mladé frontě DNES, kde do této kategorie náleželo 17 % příspěvků, což může znamenat, že pro Blesk byla na počátku výzkumu stanovená témata dostačující a není příliš pravděpodobné, že by nezařazené články mohly obsahovat ještě další, často se vyskytující důležitý aspekt spojený s uprchlictvím.

Téma příspěvků: Blesk

4.4.6.3 Shrnutí a procentuální srovnání výskytu jednotlivých témat

Při porovnání procentuálního zastoupení témat spojených s migranty je možné zjistit, že oba sledované deníky se sice nejvíce zabývaly tématy přesunu migrantů a jejich přerozdělení v rámci evropských zemí, avšak Blesk v poměru s Mladou frontou DNES kladl o něco větší

důraz právě na aspekt cesty uprchlíků k nám, jelikož mu věnoval o 6 % více příspěvků než druhý sledovaný deník.

Dalším, a vzhledem k povaze sledovaných deníků očekávaným zjištěním je fakt, že Blesk se v daleko větší míře věnoval tématům spojeným s násilím a trestnými činy, a to jak páchanými migranty, tak agresí vůči nim. V obou případech to bylo 15 % zde publikovaných zpráv, zatímco Mladá fronta DNES se násilím vůči uprchlíkům zabývala v 7 % vzorku a jako (možné) agresory je prezentovalo 6 % příspěvků. V obou případech je tedy míra zpráv věnovaných násilí v Mladé frontě DNES oproti Blesku zhruba poloviční. Také nehodám spojeným s přesunem lidí se bulvární deník věnoval mnohem více; toto téma bylo hlavním námětem 8 % zde publikovaných zpráv, zatímco pro Mladou frontu DNES šlo s pouhým 1 % článků o události nejméně atraktivní.

Naopak relativně neočekávaným poznatkem může být velmi nízký počet příspěvků zabývajících se možnostmi pomoci uprchlíkům v Blesku. Této problematice věnoval pouze 1 % článků, zatímco pro Mladou frontu DNES šlo s podílem 8 % vzorku o třetí nejčastěji zmiňované téma. Přitom by od bulvárního deníku bylo možné očekávat příspěvky snažící se zapůsobit na emoce čtenáře. V tomto případě zde však uprchlíci nebyli zobrazováni jako někdo, kdo potřebuje pomoc.

4.4.6.4 Zdroje informací a citování mluvčí

Jak u Mladé fronty DNES, tak v případě Blesku byli nejčastěji citovanými subjekty politici. U prvního zmíněného deníku to však byli politici zahraniční, 25 % všech přímých nebo nepřímých citací pocházelo právě od nich, zatímco Blesk nejčastěji dával prostor těm domácím, jejichž hlasy tvořily 44 % všech vyjádření a výrazně tak v tomto deníku převažovali nad politiky zahraničními, ti dostali prostor pouze ve 13 % případů. U Mladé fronty DNES byl zaznamenán podobný podíl vyjádření aktérů domácí politické scény, 15 % citací pocházelo od nich.

Dále se v Mladé frontě DNES v porovnání s Bleskem relativně často objevovaly hlasy obyčejných lidí, pro tento deník to byl třetí nejfrekventovanější zdroj informací s 9 % všech citací, zatímco Blesk jim věnoval prostor pouze ve 3 % případů. Podobně tomu bylo i se samotnými uprchlíky, kteří u Mladé fronty DNES tvořili 8 % všech vyjádření a jednalo se tak o čtvrtý tímto deníkem nejčastěji využívaný zdroj, Blesk je nechal promlouvat pouze ve 3 % z celkového počtu citací.

Ve stejné míře však oba sledované deníky využívaly informace od armády a policistů, u Mladé fronty DNES i Blesku podíl těchto vyjádření tvořil shodně 8 %. I odborníky a experty

na problematiku spojenou s uprchlictvím využívaly oba deníky jakožto zdroj informací v poměru stejně často; citace těchto osob tvořily vždy 5 % všech poskytnutých vyjádření.

Naopak zdroj, který používal Blesk častěji než Mladá fronta DNES, byly domácí úřady, které poskytly informace v 6 % případů, zatímco u druhého deníku to byla polovina, tedy 3 %. Mladá fronta DNES dávala přednost zdrojům spíše zahraničním, jelikož zahraniční úřady dostaly prostor k vyjádření v 5 % případů a u jiného zahraničního tisku a jiných zahraničních médií to byly vždy 3 %. Blesk jiný zahraniční tisk necitoval vůbec a jiné zahraniční médium pouze jednou, což tvořilo pouze 0,5 % celku.

Relativně často v poměru s ostatními mluvčími dostávali v Mladé frontě DNES prostor také aktivisté snažící se o pomoc uprchlíkům, bylo jim věnováno celkem 5 % všech vyjádření, zatímco v Blesku se tento zdroj objevil pouze jednou. Naopak hlasy odpůrců migrace se u obou sledovaných deníků vyskytovaly ve stejné míře, jak u Mladé fronty DNES, tak v případě Blesku to byly 2 %.

Vyjádření známých osobností se vyskytovala pouze v Blesku, a tvořila zde 2 % všech využívaných zdrojů. Mladá fronta DNES známým osobnostem prostor k vyjádření se k problematice uprchlictví neposkytla, což se u deníku, který nebývá klasifikován jako čistě bulvární, dalo očekávat. Pro bulvární tisk však může být naopak netypický častý výskyt mluvčích z řad politiků, kteří v tomto kontextu tvořili téměř polovinu všech mluvčích. Teoreticky se totiž bulvární tisk na politická témata příliš nezaměřuje. U Mladé fronty může být neočekávaným zjištěním relativně časté využívání informací od obyčejných lidí, jelikož tento zdroj informací se zde objevoval třikrát častěji než v Blesku.

4.4.7 Geografické aspekty uprchlické krize

Tato podkapitola zkoumá, zdali byli uprchlíci a události uprchlické krize v Mladé frontě DNES a v Blesku konstruováni spíše jako domácí nebo zahraniční problematika, a se kterými zeměmi byli v obou sledovaných denících nejčastěji spojováni.

4.4.7.1 Lokace zpráv

Analýza nejprve rozdělila příspěvky o uprchlické krizi do čtyř kategorií: domácí zpráva, zahraniční zpráva, domácí zpráva s přesahem a zahraniční zpráva s přesahem. Do kategorie domácí nebo zahraniční zpráva s přesahem byl příspěvek zařazen tehdy, když sice vypovídal o domácích nebo zahraničních událostech, avšak tyto se vztahovaly k situaci doma nebo za hranicemi, nebo měly určitý vliv na to, co se dělo v České republice nebo v zahraničí.

V případě Mladé fronty DNES se ve zkoumaném vzorku vyskytlo 99 zpráv z domova, 139 ze zahraničí, 29 domácích s přesahem a 73 příspěvků pojednávalo o zahraničním dění, které mělo jistý vliv také na události v Česku.

Blesk za celé sledované období otiskl 49 domácích zpráv věnujících se uprchlíkům, 34 zahraničních zpráv s tímto tématem, 14 domácích s přesahem a 14 zahraničních s přesahem. V porovnání s Mladou frontou DNES se tedy zaměřoval na domácí dění více než na zahraniční.

Po přepočtu na procenta je možné zjistit, že v případě Blesku obsahoval zkoumaný vzorek 44 % zpráv z domova, což je množství téměř odpovídající podílu zahraničních příspěvků v Mladé frontě DNES, kde se vyskytlo 41 % zpráv čistě zahraničních. Podobný byl i podíl zahraničních příspěvků, které publikoval Blesk, zkoumaný vzorek jich obsahoval 30 % a Mladá fronta DNES naproti tomu vydala přesně 29 % zpráv domácích.

Ohledně procentuálního zastoupení domácích a zahraničních příspěvků s přesahem ve zkoumaných denících podobná shoda již zaznamenána nebyla, Mladá fronta DNES otiskla 8 % domácích zpráv s přesahem a Blesk vydal 13 % příspěvků tohoto typu. Stejně tak zahraničních zpráv s přesahem se v tomto deníku vyskytlo 13 %, kdežto v případě Mladé fronty DNES obsahoval sledovaný vzorek 21 % příspěvků tohoto typu.

Je tedy zřejmé, že Mladá fronta DNES vykreslovala uprchlíky a události s nimi spojené spíše jako zahraniční problematiku, jelikož publikovala o 10 % více čistě zahraničních příspěvků o tomto tématu. Podobná situace nastala v případě zahraničních zpráv s přesahem, těch publikovala Mladá fronta DNES o 8 % více. Mediální konstrukci migrantů jakožto zahraniční záležitosti v tomto deníku odpovídá také převaha zahraničních zdrojů, které se k uprchlictví vyjadřovaly (viz předchozí kapitola). Blesk se zaměřoval spíše na domácí dění spojené s touto problematikou; publikoval více zpráv týkajících se událostí spojených s migrací, které se odehrávaly v České republice a také subjekty, které se k těmto událostem vyjadřovaly, byly domácí (politici, úřady atd.).

4.4.7.2 Země původu migrantů

Analýza sledovala také to, se kterými zeměmi byli migranti nejčastěji spojováni a jakým způsobem Mladá fronta DNES a Blesk informovaly o těchto zemích, tedy konkrétně zdali uváděly konkrétní názvy států nebo pouze obecná geografická označení jako například Blízký Východ nebo Afrika.

Informace o tom, ze které země uprchlíci pocházejí, se objevila v nadpoloviční většině všech zpráv, které Mladá fronta DNES věnovala tématu migrace, konkrétně to bylo 59 % zpráv a v 57 % příspěvků, které o dané problematice otiskl Blesk. Oba deníky se tedy o konkrétních

zemích původu migrantů zmiňovaly přibližně ve stejné míře a jmenovaly v tomto kontextu velké množství států. Mladá fronta DNES v souvislosti s migrací zmínila 20 zemí a Blesk 13.

V obou sledovaných denících byla jako domovská země migrantů nejčastěji uváděna Sýrie a po ní také Afghánistán. Ze všech zpráv, které obsahovaly nějakou informaci o původu uprchlíků, jich v Mladé frontě DNES nejvíce mluvilo o Sýrii; bylo to 51 %, 12 % se zmiňovalo o Afghánistánu a stejnou měrou, tedy ve 12 % byl zastoupen také Irák. Blesk informoval v 45 % případů o Sýrii a 11 % zpráv uvádělo jako zemi původu uprchlíků Afghánistán. Při porovnání procentuálního zastoupení jednotlivých zemí se ohledně Sýrie a Afghánistánu oba sledované deníky relativně shodují. Irák pak Blesk uváděl v 8 % případů, stejně jako Pákistán, který také zmiňovalo 8 % zpráv obsahujících informace o zemích původu uprchlíků.

Další země se v obou denících objevovaly již méně často, Mladá fronta DNES ve 2 % příspěvků zmínila Eritreu, po 1 % se vyskytovaly Libye, Pákistán, Albánie, Nigérie a Somálsko a vždy po 0,5 % byly zmiňovány Etiopie, Ghana, Kamerun, Libanon, Maroko, Pobřeží Slonoviny a Tunis (poslední zmiňované země se ve sledovaném vzorku objevily vždy pouze jednou).

Blesk pak dále jakožto o zemích původu migrantů informoval v 5 % případů o Libyi, ve 3 % o lidech, kteří pocházeli z Albánie, Bangladéše a Kosova a vždy po 1 % uváděl jako domovské země uprchlíků Tunis, Nigérii, Írán a Černou Horu.

Obecná geografická označení zemí původu migrantů byla zastoupena 11 % v Mladé frontě DNES a 8 % v Blesku, což sice není nijak markantní rozdíl, avšak může to znamenat, že deník Blesk se na státy, odkud uprchlíci odcházejí, zaměřoval o něco více. Na druhou stranu však neuváděl tak širokou škálu zemí jako Mladá fronta DNES. Oba deníky tedy v tomto případě zmiňovaly Afriku a Blízký Východ, avšak celkově raději specifikovaly země původu migrantů a dávaly přednost spíše konkrétním názvům států.

4.4.8 Aspekty bulvarizace v denících Mladá fronta DNES a Blesk

Tato kapitola zkoumá, v jaké míře se v obou zkoumaných denících vyskytují prvky spojené s problematikou bulvarizace. Jak bylo již zmíněno výše, v souvislosti s Mladou frontou DNES se často mluví o tom, že tento deník mění svou podobu a stává se čím dál podobnější deníkům bulvárním, ať už se jedná o jeho vizuální nebo obsahovou stránku. Tento výzkum se zaměřuje pouze na obsah příspěvků a jako indikátory bulvarizace vybral výskyt článků typu infotainment, míra personalizace ve zprávách, poměr domácího a zahraničního zpravodajství, a množství příspěvků pojednávajících o násilí a trestných činech.

4.4.8.1 Infotainment

Príspevky typu infotainment neboli zprávy, jejichž primární funkcí je bavit, a ne informovat o důležitých událostech, se v Mladé frontě DNES vyskytly čtyřikrát, což činilo zhruba 1 % ze zkoumaného vzorku. Průměrně tyto články obsahovaly 635 slov a byly tedy v porovnání s průměrnou délkou příspěvků v tomto deníku relativně rozsáhlé. Tři z nich se objevily v rubrikách věnujících se publicistice (Názory, Studenti píší noviny a Publicistika) a jeden v rubrice Uprchlická krize. Každý z těchto příspěvků se také zaměřoval na jiné téma; jeden popisoval migranty jako hrozbu, další dva se zaměřovaly na cesty uprchlíků Evropou a problém jejich umístění a poslední příspěvek se zabýval jiným tématem, které analýza dále nerozlišovala.

Blesk publikoval 8 zpráv spadajících do kategorie infotainment, což tvořilo celkem 7 % všech příspěvků vydaných v tomto deníku za celé sledované období. Tyto články v průměru obsahovaly 152 slov, což je v případě Blesku méně než průměr. Tematicky se příspěvky typu infotainment od těch publikovaných v Mladé frontě DNES velmi lišily. Dva z nich se zabývaly agresí vůči uprchlíkům, jeden je popisoval jako hrozbu, jedna neseriózní zpráva pojednávala o cestě migrantů do Evropy a dva příspěvky pojednávaly o integraci nově příchozích do naší společnosti, což v Blesku nebylo příliš obvyklé téma. Jeden článek spadl do kategorie Jiné.

Jak bylo možné předpokládat již z typu zkoumaných deníků, zprávy obsahující infotainment se častěji objevovaly v Blesku než v Mladé frontě DNES a také témata, na která byly tyto příspěvky zaměřeny (násilí, hrozba atd.), více odpovídaly bulvárnímu tisku. Mladá fronta DNES však publikovala zábavné příspěvky, které byly co do počtu slov relativně rozsáhlé. V porovnání Bleskem jich ale bylo podstatně méně, a tak tedy nelze tvrdit, že by v tomto ohledu vykazovala s bulvárním Bleskem nějakou podobnost.

4.4.8.2 Personalizace a human interest story

Jakožto na další indikátor bulvarizace se analýza zaměřila na výskyt personalizace v příspěvcích věnovaných uprchlíkům a migraci v Mladé frontě DNES a v Blesku, tedy na to, zdali a v jaké míře se zde objevovaly příspěvky zaměřené na osobní život jednotlivců.

Bylo zjištěno, že v obou denících se vyskytlo identické množství zpráv tohoto typu, u Mladé fronty DNES i Blesku obsahovalo osobní příběhy lidí 6 % příspěvků. První zmiňovaný deník však navíc publikoval mnohem delší články pojednávající o soukromém životě uprchlíků, jejich průměrná délka dosahovala 751 slov, což je vysoký počet i v případě Mladé fronty DNES, která publikovala v průměru rozsáhlejší články než Blesk. Zprávy obsahující prvky personalizace v Blesku naproti tomu měly průměrně pouze 294 slov.

V tomto případě je tedy možné tvrdit, že v případě zobrazování uprchlíků a migrační krize používá Mladá fronta DNES stejnou strategii jako Blesk a možná dokonce ve větší míře, jelikož příspěvky tohoto typu jsou zde velmi rozsáhlé.

Rozdíl mezi těmito dvěma deníky byl však nalezen v případě témat, v jejichž souvislosti se příběhy jednotlivců vyskytovaly. Blesk se jakožto bulvární deník v pěti článcích tohoto typu ze sedmi zde publikovaných zaměřil na násilí páchané na migrantech, zatímco Mladá fronta DNES používala strategii personalizace nejvíce ve spojitosti s integrací nově příchozích (5 článků), s problematikou jejich umístění (5 článků) a také s jejich cestou do Evropy (také 5 příspěvků).

4.4.8.3 Poměr domácího a zahraničního zpravodajství

Dalším znakem bulvarizace zpravodajství je převaha domácích zpráv nad těmi zahraničními a jak bylo již zmíněno v kapitole věnované lokaci zpráv, Mladá fronta DNES vydala celkem 41 % zahraničních a 29 % domácích příspěvků týkajících se uprchlíků, zatímco u Blesku byl tento poměr obrácený, 44 % zde publikovaných zpráv se zaměřovalo na domácí dění, zatímco 30 % jich pojednávalo o migrantech v zahraničí.

Pokud jsou připočítány i příspěvky „s přesahem“, je rozdíl ještě znatelnější, u Mladé fronty DNES činí podíl příspěvků, jejichž hlavním tématem je dění v zahraničí 62 % zkoumaného vzorku, zatímco u Blesku je to 43 %. V tomto ohledu tedy není možné tvrdit, že by se mezi oběma sledovanými deníky vyskytovala shoda, Mladá fronta DNES se zaměřuje častěji na zahraniční dění a bulvární Blesk na domácí události spojené s migranty.

4.4.8.4 Násilí a trestné činy

Jak již bylo uvedeno v kapitole zaměřené na témata zpráv o migrantech, Mladá fronta DNES věnovala 7 % příspěvků problematice agrese vůči uprchlíkům, 6 % článku pojednávalo o uprchlících jakožto o hrozbě a pouze 1 % zde publikovaných zpráv vypovídalo o nehodách, které je postihly na cestě do cílových zemí.

Naproti tomu Blesk se na násilí na migrantech zaměřoval v 15 % příspěvků publikovaných zde v rámci zkoumaného období a stejný podíl, tedy 15 % zpráv, informoval také o jimi páchaných násilných činech. Nehodám tento deník věnoval 8 % zpráv.

Je tedy patrné, že v Blesku se objevil znatelně vyšší podíl příspěvků pojednávajících o určité formě násilí, jelikož tématům spojeným s agresivním chováním, kriminalitou a (potenciální) hrozbou věnoval celkem 30 % zpráv a Mladá fronta DNES pouze 13 %, tedy ani

ne polovinu toho co bulvární deník a tragickými událostmi se také zabývala méně. To znamená, že v tomto případě mezi Mladou frontou DNES a Bleskem také shoda nenastává.

4.4.9 Zarámování migrantů

Posledním z cílů, které si analýza vymezila, byl výzkum rámců podle teorie framingu, se kterými byli uprchlíci spojováni. Ohledně dané problematiky je možné nalézt velké množství rámců, do kterých mohou zprávy o migrantech spadat a zabývaly se jimi i výzkumy uvedené v předchozí části práce. V tomto případě se však analýza zaměřila pouze na dva konkrétní rámce, a to rámec uprchlíků jako oběti a uprchlíků jako hrozby. Bude tedy zjišťováno, zdali jsou migranti prezentováni jako něco, co by mohlo být pro naši společnost nebezpečné, nebo jako lidé, kteří se stali oběťmi nelehké situace.

K identifikaci dvou zkoumaných rámců analýza kromě témat zpráv věnujících se migrantům sledovala ještě tyto další kategorie: důvod odchodu uprchlíků z jejich domovských zemí, a navrhované možnosti řešení migrační krize.

Pod rámec migrantů jako obětí spadaly příspěvky, jejichž hlavními tématy byly násilí páchané na uprchlících, nehody, které je postihly na cestě do Evropy nebo články zabývající se možnostmi pomoci nově příchozím. Stejně tak sem byly zařazeny zprávy, v nichž se jako důvod odchodu migrantů z domovských zemí uváděla chudoba nebo válečné konflikty.

Pro identifikaci rámce hrozby sledovala analýza, zdali se v příspěvcích objevovalo téma uprchlíků páchajících násilné činy nebo byly jako důvod odchodu z jejich zemí uváděny ekonomické důvody a snaha si polepšit nebo zdali byl jako řešení krize navrhován zákaz vstupu migrantů do evropských zemí.

Konkrétní důvod, proč uprchlíci opouštěli své země, uvádělo 14 % zpráv publikovaných v Mladé frontě DNES a 10 % příspěvků, které o tomto tématu vydal Blesk. První zmiňovaný deník se tedy této problematice věnoval o něco více. Obě periodika nejčastěji uváděla jako důvod odchodu válečné konflikty, a po nich zmiňovala ekonomickou migraci.

Na možná řešení krize se mnohem více zaměřovala Mladá fronta DNES. Návrhy, jak situaci řešit, se vyskytly ve 33 % zde publikovaných příspěvků a pouze ve 4 % zpráv o migraci, které otiskl Blesk. V obou případech se nejčastěji jednalo o řešení zmiňující zákaz nebo omezení vstupu uprchlíků do evropských zemí.

Alespoň jeden z aspektů zařazujících migranty pod rámec hrozby se u Mladé fronty DNES objevil u 59 příspěvků, což tvořilo 16 % ze sledovaného vzorku a do rámce oběti zde spadalo 83 zpráv z celkového počtu 354, tedy 23 %. Blesk publikoval celkem 17 % příspěvků

(20 zpráv) spadajících pod rámec hrozby a 23 % (31 zpráv) těch, které vykreslovaly uprchlíky jako oběti nelehké situace.

Oba sledované deníky tedy celkově prezentovaly migranty spíše jako oběti než jako hrozbu pro společnost a také procentuální podíl zpráv spadajících do těchto dvou rámců v případě Mladé fronty DNES a Blesku byl téměř identický.

Závěr

Fenomén migrace ze zemí, které nemají vhodné podmínky pro život, existoval vždy. V roce 2015 se však najednou sešlo více událostí, které tento přirozený a jindy pro média téměř nezajímavý jev podpořily a došlo tak k přesunům velkého množství lidí z více zemí naráz. Šlo jednak o oblast Blízkého Východu a také o Afriku. Pro tyto události začala média následně používat označení „migrační“ nebo také „uprchlická krize“. Zvýšený pohyb na migračních trasách a příchod mnoha lidí do Evropy s sebou samozřejmě nesl spoustu dalších aspektů, které bylo nutné řešit, například organizovat (nebo také ne) záchranné akce ve Středozezemním moři a dále se také zabývat problémem integrace nově příchozích do evropské společnosti.

Všechny tyto procesy a události samozřejmě ovlivnily i to, jak byli migranti reprezentováni v médiích, proto se tato práce zaměřila právě na obraz uprchlíků, který v roce 2015 vytvářely deníky Mladá fronta DNES a Blesk. K tomuto účelu byla záměrně vybrána období kolem událostí, které označila organizace UNHCR pro migrační krizi jako zlomové.

Analýza zjistila, že nejvyšší míru zájmu o uprchlíky vykazovaly sledované deníky v září 2015. V případě Mladé fronty DNES byl tento zájem spojen s děním v Maďarsku, kde 5.9. vláda odmítla poskytnout autobusy, které by migranty dovezly do Rakouska a Německa a více než tisícovka lidí se na protest vydala pěšky směrem k rakouským hranicím. Byla to tedy pravděpodobně tato událost, která opět přitáhla pozornost Mladé fronty DNES k tématu uprchlictví, jelikož několik dní po ní se zde objevovalo nadprůměrné množství příspěvků, které se zaměřovaly jak na dění v Maďarsku, tak na pohyb uprchlíků po Evropě, a také na otázku kvót a přerozdělení nově příchozích mezi evropské země.

Tento incident ovšem nebyl jediný, který ve spojitosti s Maďarskem Mladou frontu velmi zaujal. Další nadprůměrný počet příspěvků publikovala den poté, co Maďarsko dokončilo stavbu plotu a uzavřelo hranici se Srbskem. Také na nalezení utonulého syrského dítěte na turecké pláži zareagoval tento deník zvýšeným výskytem příspěvků o migrantech.

V Blesku však podobná souvislost zaznamenaná nebyla, avšak dva dny poté, co Mladá fronta DNES publikovala nejvyšší počet příspěvků spojených s děním v Maďarsku, se i v Blesku objevil nejvyšší počet článků zaznamenaných analýzou. Také se zaměřovaly na dění v Maďarsku a na problém přerozdělování migrantů. Je tedy pravděpodobné, že Blesk přejal tuto agendu právě od Mladé fronty DNES.

Analýza se také zaměřovala na to, jakým způsobem byli uprchlíci prezentováni a s jakými tématy je zkoumané deníky spojovaly. Jak Mladá fronta DNES, tak Blesk se nejčastěji zaměřovaly na pohyb uprchlíků mezi zeměmi a na to, kde budou tito lidé umístěni. První

zmiňovaný deník je však spojoval spíše se zahraničními událostmi, kdežto pro Blesk byli problémem spíše domácím, který se týká i České republiky a jejích občanů. Také zdroje informací a mluvčí, kteří v příspěvcích sdělovali svá stanoviska ohledně událostí spojených s migranty, tomuto rozdělení odpovídaly, v Mladé frontě se objevovalo více hlasů ze zahraničí, zatímco Blesk se spoléhal spíše na zdroje domácí.

Na otázku, co s uprchlíky odpovídaly oba sledované deníky různě, v některých aspektech se shodovaly a v jiných rozcházely. Blesk je častěji než Mladá fronta DNES popisoval jako (potenciální) agresory, kdežto Mladá fronta DNES se v daleko vyšší míře zaměřovala na to, jak jim pomoci, což je téma, které Blesk v souvislosti s migranty zajímalo vůbec nejméně. Návrhy, jak situaci vyřešit, také častěji podávala Mladá fronta DNES, avšak zde se s Bleskem víceméně shodovala – nejčastěji zmiňované řešení bylo nepovolit nebo alespoň omezit vstup migrantů do Evropy.

Podle teorie zarátování však byly tyto osoby v obou denících prezentovány jako oběti nelehké situace. Blesk je tedy viděl sice spíše jako oběti, avšak nezabýval se jimi jako někým, komu je třeba pomoci, a také relativně často zdůrazňoval jejich potenciální nebezpečnost. Naopak Mladá fronta DNES se, jak již bylo řečeno, problematikou pomoci zabývala velmi často a o (možném) nebezpečí spojeném s migranty neinformovala v takové míře jako Blesk. Podle Mladé fronty DNES je tedy uprchlík osoba pohybující se převážně v zahraničí, která sice potřebuje pomoc, avšak bude nejlépe, pokud zůstane za hranicemi.

Posledním jevem, na který se analýza zaměřila, byly aspekty bulvarizace, o kterých se často mluví právě v souvislosti s Mladou frontou DNES. Bylo zjištěno, že zábavnou formou podávané zprávy se zde sice za celé sledované období několikrát vyskytly, avšak zdaleka ne v takové míře jako tomu bylo v deníku Blesk. Také poměr zahraničního a domácího zpravodajství odpovídá obecným charakteristikám bulvárního a seriózního tisku, Mladá fronta DNES informovala více o zahraničí a Blesk o domácím dění a na násilí, kriminalitu a nehody se také zaměřoval Blesk téměř dvakrát tolik. Jediným jevem, u kterého se seriózní tisk tomu bulvárnímu velmi přiblížil, byla personalizace, jelikož Mladá fronta DNES vydala stejné množství příspěvků zaměřujících se na osobní život uprchlíků, které byly navíc rozsáhlejší. Podle ostatních sledovaných kategorií však nelze tvrdit, že by tento deník vykazoval s Bleskem přílišnou podobnost.

Seznam literatury

ANDERSON, Bonnie. *News flash: Journalism, infotainment and the bottom-line business of broadcast news*. John Wiley & Sons, 2004

AGUSTÍN, Óscar García; JØRGENSEN, Martin Bak. *Solidarity and the 'refugee Crisis' in Europe*. Springer, 2018

ALLAN, Stuart. *The Routledge companion to news and journalism*. New York, NY: Routledge, 2010. Routledge companions. ISBN 020386946X

AVRAHAM, Eli. *Behind media marginality: coverage of social groups and places in the Israeli press*. Lanham, Md.: Lexington Books, c2003. ISBN 0739104640

BARLAI, Melani, et al. (ed.). *The Migrant Crisis: European perspectives and national discourses*. LIT Verlag Münster, 2017

BECKER, Samuel L. a Churchill Lee ROBERTS. *Discovering mass communication*. 3rd ed. New York: HarperCollins, c1992. ISBN 067346119X

BEDNAREK, Monika a Helen CAPLE. *The discourse of news values: how news organizations create newsworthiness*. New York: Oxford University Press, [2017]. ISBN 9780190653941

BERGER, Peter L. a Thomas LUCKMANN. *The social construction of reality: a treatise in the sociology of knowledge*. New York: Doubleday & Company, 1967. Anchor books. ISBN 0-385-05898-5

BRIGHTON, Paul a Dennis FOY. *News values*. Thousand Oaks, Calif.: SAGE Publications, 2007. ISBN 9781412946001

CLARK, Liat. *Study: media dehumanises immigrants, creates false crises*. *Wired UK*

CHOULIARAKI, Lilie; ZABOROWSKI, Rafal. *Voice and community in the 2015 refugee crisis: A content analysis of news coverage in eight European countries*. *International Communication Gazette*, 2017

ČERVENKA, Jan. *Agenda-setting: teoretické přístupy*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2008. ISBN 978-80-7330-151-4

D'ANGELO, Paul; KUYPERS, Jim A. (ed.). *Doing news framing analysis: Empirical and theoretical perspectives*. Routledge, 2010

DELL'ORTO, Giovanna; WETZSTEIN, Irmgard (ed.). *Refugee News, Refugee Politics: Journalism, Public Opinion and Policymaking in Europe*. Routledge, 2018

DRISKO, James W. a Tina MASCHI. *Content analysis*. New York: Oxford University Press, [2016]. ISBN 9780190215491

ELSAMNI, Abdulrahman. Threat of the downtrodden: The framing of Arab refugees on CNN. *Arab Media & Society*, 2016

ESSES, Victoria M.; MEDIANU, Stelian; LAWSON, Andrea S. Uncertainty, threat, and the role of the media in promoting the dehumanization of immigrants and refugees. *Journal of Social Issues*, 2013

FISCHER, Henry W. Response to disaster: Fact versus fiction & its perpetuation: The sociology of disaster. University press of America, 1998

FORET, Martin, Marek LAPČÍK a Petr ORSÁG. Média dnes: reflexe mediality, médií a mediálních obsahů. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-2023-3

GEORGIU, Myria; ZABOROWSKI, Rafal. *Media coverage of the "refugee crisis": A cross-European perspective*. Council of Europe, 2017

GREUSSING, Esther; BOOMGAARDEN, Hajo G. Shifting the refugee narrative? An automated frame analysis of Europe's 2015 refugee crisis. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 2017

HUGHES, Helen MacGill. *News and the human interest story*. Routledge, 2017

JANÁČKOVÁ Stanislava, Ekonomická sebevražda Evropy in JANÁČKOVÁ, Stanislava, et al. *Masová imigrace: záchrana, nebo zkáza Evropy?* Institut Václava Klause, 2016

JEBRIL, Nael; ALBAEK, Erik; DE VREESE, Claes H. Infotainment, cynicism and democracy: The effects of privatization vs personalization in the news. *European Journal of Communication*, 2013

HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*

HARCUP, Tony; O'NEILL, Deirdre. What is news? Galtung and Ruge revisited. *Journalism studies*, 2001, 2.2: 261-280

HURTÍKOVÁ, Hana. *Framing televizního zpravodajství a jeho účinek na formování politických postojů veřejnosti: případová studie pádu vlády Mirka Topolánka v roce 2009*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2016. Politika a společnost. ISBN 978-80-7325-400-1

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-287-4

JIRÁK, Jan a Blanka ŘÍCHOVÁ, ed. *Politická komunikace a média*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0182-6

KALVAS, František. *Nastolování agendy: role masové a interpersonální komunikace, osobní zkušenosti a genderu*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2009. ISBN 978-80-7043-805-3

KINGSLEY, Patrick. *The new odyssey: The story of Europe's refugee crisis*. Guardian Faber Publishing, 2016

KRIPPENDORFF, Klaus. *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage publications, 2018

KRISHNA-HENSEL, Sai Felicia. *Migrants, Refugees, and the Media: The New Reality of Open Societies*. Routledge, 2018

JOHNSON-CARTEE, Karen S. *News narratives and news framing: constructing political reality*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, c2005. ISBN 0742536637

LIPPMANN, Walter. *Veřejné mínění*. Přeložil Ladislav KÖPPL. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0939-3

MCQUAIL, Denis. *McQuail's mass communication theory*. Sage publications, 2010

MOELLER, Hans-Georg. *Luhmann explained: from souls to systems*. Chicago: Open Court, c2006. Ideas explained series, v. 3. ISBN 9780812695984

NEUENDORF, Kimberly A. *The content analysis guidebook*. Second edition. Los Angeles: SAGE, [2017]. ISBN 9781412979474

NIKUNEN, Kaarina. *Media Solidarities: Emotions, Power and Justice in the Digital Age*. SAGE Publications Limited, 2018

OTTO, Lukas; GLOGGER, Isabella; BOUKES, Mark. *The softening of journalistic political communication: A comprehensive framework model of sensationalism, soft news, infotainment, and tabloidization*. *Communication Theory*, 2016

OSVALDOVÁ, Barbora; KOPÁČ, Radim (ed.). *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2016

OSVALDOVÁ, Barbora. *Bulvarizace a etika v českých médiích*. Osvaldová, Barbora a kol., *Co je bulvár, co je bulvarizace*, 2016

PROTESS, David a Maxwell E. MCCOMBS. *Agenda setting: readings on media, public opinion, and policymaking*. Hillsdale, N.J.: Erlbaum, 1991. ISBN 0805804897

RAGHAVENDRA RAO, N. Meera, *Feature Writing*, New Delhi : PHI Learning, 2012

REESE, Stephen D.; GANDY JR, Oscar H.; GRANT, August E. (ed.). *Framing public life: Perspectives on media and our understanding of the social world*. Routledge

RETTBERG, Jill Walker; GAJJALA, Radhika. Terrorists or cowards: negative portrayals of male Syrian refugees in social media. *Feminist Media Studies*, 2016

SEDLÁKOVÁ, R.; LAPČÍK, M.; BUREŠOVÁ, Z. Analýza mediální reprezentace tématu emigrační vlny z islámských zemí do Evropy a reakcí české politiky a společnosti na tuto emigrační vlnu. *Rada Českého Rozhlasu*, 2016

SEDLÁKOVÁ, Renáta. Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky. Grada, 2014

SCHNEIDEROVÁ, Soňa. Analýza diskurzu a mediální text. Charles University in Prague, Karolinum Press, 2015

SCHULZ, Winfried a Irena REIFOVÁ. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3., nezměn. vyd. Přeložil Barbara KÖPPOVÁ. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1980-4

TKACZYK, Michal. *Mediální pokrytí tzv. migrační krize v online zpravodajství (Novinky, iDnes, ČT24. cz) – základní výsledky obsahové analýzy*. Working paper). Brno: Masaryk University, 2017

TULLOCH, John, et al. *Tabloid tales: global debates over media standards*. Rowman and Littlefield, 2000

THUSSU, Daya Kishan. *News as entertainment: the rise of global infotainment*. Thousand Oaks, Calif.: Sage, 2007. ISBN 9780761968795

URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Praha: Grada, 2011. *Žurnalistika a komunikace*. ISBN 978-80-247-3563-4

VALČEK, Peter. *Slovník teórie médií: A-Ž*. Bratislava: Literárne informačné centrum, 2011. ISBN 978-80-8119-042-1

WELDON, Michele. *Everyman news: The changing American front page*. University of Missouri Press, 2008

WHITE, Aidan. *Moving stories: International review of how media cover migration*. London: *Ethical Journalism Network*, 2015